పుస్తకముల పట్టిక

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఉపనిషత్తులు, పినుమంత్ర నారాయణమూర్తి ...	[illegible]	
అధ్యాత్మ రామాయణము, నాగయామాత్య ప్రణీతము ...	2	0
అనిరుద్ధచరిత్రము, అబ్బయామాత్య ప్రణీతము ...	1	0
అప్పకవీయము, [illegible] ...	3	0
అప్పకవీయ [illegible], శ్రీ వెంకటరామమూర్తిగారిది ...	0	12
అమరకోశ వ్యాఖ్యానము, సటీక ...	0	8
[illegible] కోలాహలము, ద్విపద, లఘుటీక ...	0	12
ఆంజనేయ [illegible], హనుమద్దండకము ...	0	4
ఆంధ్రభాగవతము, పద్యకావ్యము 2 సంపుటములు ...	15	0
ఆంధ్రమహాభారతము:—		
ఆదిపర్వము, పద్యకావ్యము, పెద్దప్రతి ...	1	8
,, టీక (పూర్తి) ...	8	0
ఆదిపంచకము ...	11	4
యుద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వము ...	7	8
శాంతిసప్తకము ...	7	8
ఆది సభా పర్వములు ...	4	0
అరణ్యపర్వము ...	4	0
విరాటోద్యోగపర్వములు ...	4	0
భీష్మద్రోణపర్వములు ...	4	0
కర్ణ, శల్య, సౌప్తిక, స్త్రీపర్వములు ...	4	0
శాంతిపర్వము ...	4	0
అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములు ...	4	0
ఆంధ్రభాగవతవిమర్శనము, శ్రీమల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిది ...	1	8
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, మూలము ...	0	4
,, టీకతో ...	0	10
అనంతునిఛందము (ఛందోదర్పణము) ...	2	0
ఆనందరంగరాట్ఛందము ...	1	8
ఆంధ్ర[illegible] - ఆదిపూడి సోమనాథరావు ...	0	12
ఆంధ్రభాషాభూషణము, విమర్శతో ...	0	6
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు (నిఘంటుత్రయము) కాలికో ...	2	0

శ్రీరస్తు

శశిరేఖాపరిణయము

అప్పప్పకవి ప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్ సన్స్

వారిచే ప్రకటితము.

1954

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE 'VAVILLA' PRESS
Madras.—1954.

శ్రీరస్తు

శశిరేఖాపరిణయము

పీఠిక

శ్రీకన్యామణి కబ్బిగుబ్బయుగముం జిత్తంబునం జేర్చి తా
ఏకన్ నన్గొను వేడ్కఁ జూడ్కు లడరంగా వ్రీడానుభావంబుతో
జోకన్ బయ్యెదకొంగుఁ జేర్చుసతితో సొంపొప్పఁగా నవ్వుచు
న్నేకాంతంబున ముద్దులాడుహరి మమ్మెల్లప్పుడున్ బ్రోవుతన్. 1

ఉ. పచ్చనికోకయున్ మెఱుఁగుబ్రాఁతి సుపింఛము సింద్రకాష్టకం
బచ్చుగ నీదుమేను జలదాభ్రి మటంచని మెంచి యంచ నీ
పచ్చినచంచలించె నని వల్లభుతో సరసోక్తులాడు నా
లచ్చి యొసంగు మా కెపుడు లక్షకు మీఱిన ద్రవ్యమూలముల్. 2

మ. సరసాలాపము లాడు గౌరిఁ గని హాసాస్యంబుతో వేడుకన్
గిరికోదండుఁడు కౌఁగిలించుకొనఁగా గ్రీవంబుపై హారముల్
కరమాశ్చర్యముగాఁగఁ జూచి చెలి యాకంపాయమానంబులోఁ
గరము ల్మోడ్చిన నవ్వుదేవుఁ డొసఁగున్ గామ్యార్థము ల్ప్రీతితోన్. 3

ఉ. అత్తఱి నున్నజహ్నుసుత నౌదలఁ జేర్చి నటించుచున్నయా
చిత్తజవైరిపై నలుకఁ జేయుచుఁ జారుసరోజలోచనన్
నెత్తిన చేర్చుకొంటి విది నీతియె కా దని పల్కు గౌరి య
త్యుత్తమభోగసంపదల నొప్పుగ మాకు నొసంగుఁ గావుతన్. 4

చ. వెలయఁగ భారతీయువతి వీణెఁ గుచంబులఁ జేర్చి హాయిగా
సలలితరాగవైఖరులఁ జక్కఁగ గానముసేయ వేగమే
వలపునఁ గౌఁగిటన్ దిగిచి వాణిమనం బలరారఁ జేయు న
జ్జలజభవుండు మా కెపుడు సత్కృపతోడఁ జిరాయు వీవుతన్. 5

మ. కమలానాభుఁడు జేయు శ్రీరమణిశృంగారంబు దర్శించి యా
కమలామిత్రుఁ బ్రకాశము న్ననముఖనకాంతి న్విలోకించి క
న్పమలశ్రీ నవనవ్య కీర్తులు చకుచశ్రీఁ జూచి యం చొప్పఁగా
కమలశ్రీఁ బరిఁ జూచి పల్కుచెలికిం గావ్యంబునై మ్రొక్కెదన్. 6

తే. పరిణతమై మెఱుఁగుబోణి మహిమ నలరఁగ, సంస్కృతాంధ్రాదిపదములజాడ తెలుఁగ
వాక్సరణి నా కొసఁగఁ జేసి యనుభవించు, మమతతోఁ బ్రోవు మజురాణి మధురవాణి.

క. ఉపవాసంబున బ్రహ్మము నై, సపయస మధ్యాహ్నవేళ శంకరురీతిన్
ముపమమున నస్తమయంబున, నిబిడంబుగ విష్ణు వనెడు వేల్పు నుతింతున్. 8

సీ. పంక్తికంఠునిశిరకపంక్తిఁ ద్రుంచినరాముచిత్తంబునకు మెప్పుచేసె నెవఁడు
లంక లేకపు వేగ లంకపాగ్గుఁ జొచ్చి యంకక లంకిణిఁ గూల్చె నెవఁడు
సీతామహాదేవిచిత్తంబు రంజిల్ల నిరకుఁ బ్రణీముద్ర నిచ్చె నెవఁడు
రమణి యిచ్చిన శిరోరత్నంబుఁ గొనివచ్చి యినకులాధిపున కందిచ్చె నెవ్వఁ

తే. డట్టిమతిమంతు నమలుఁ డే రవి కలంతు, మహితగుణవంతు నెప్పుడు మది భజింతు
సకురవరులకు నివళించునని నుతింతు, బ్రకటబలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతు. 9

క. గౌరికి ముద్దులబిడ్డగు, వారిని విఘ్నాద్రి మేఘువాహను నంపారో
దారునిఁ గరివదనుని, సారెకు వినుతింతుఁ గావ్యసాంగమునకై. 10

సీ. వల్మీకజన్ముఁ బ్రాచేతసుఁ దలఁతు పరాశరపుత్రుఁ బ్రస్తుతింతు
నన్నయభట్టును సన్నుతు లొనరింతుఁ దిక్కన సోమయాజి నెంచుకొలిడుదుఁ
గాళిదాసాఖ్యుని ఘనముగాఁ బూజింతు భవభూతి నత్యంతభక్తిఁ దలఁతు
ముక్కుతిమ్మన భట్టుమూర్తులఁ గొనియాడి యలసాని పెద్దనామాత్యుఁబొగడి

తే యాత్మఁగరకంటిపాపరాజాఖ్యుఁ గొల్చి, రంగనాథునిఁ గరుణాంతరంగుఁ దలఁచి
యెఱ్ఱప్రెగ్గడ మదిలోన నెంచి యెంచి, వందన మొనర్తుఁ గవిరాజబృందమునకు. 11

తే. పద్యతాత్పర్యజ్ఞానంబుఁ బరిహరించి, కవులు చెప్పినకావ్యముల్ చెవులు సోరక
పొసఁగఁ బరిహాసకోక్తులఁ బొద్దుఁ గడపి, చెలఁగుఁగుకవుల సభలందుఁ జెప్ప నేల. 12

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును సుకవిసంస్మరణంబును గుకవితిరస్కరణంబునుం గావించి మఱియును. 13

కర్తృవంశవర్ణనము

సీ. బ్రాహ్మణార్చనయందు బహుశ్రద్ధతో నుందు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
ఆంధ్రసంస్కృతభాష లతికించి కృతిఁ జేతు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
సంస్థానముల రాజసభలందు నుతికెక్కి రవనిలో రత్నాకరంబువారు
పండితబృందంబులో వర్ణింపఁ దగుధీరు లవనిలో రత్నాకరంబువారు

తే. వసుధ రత్నాకరం బగువంశజలధి, కరయ రాకాసుధాకరుఁ డనఁ దలంచుఁ
కవులు వినుతింపఁగాఁ జాల ఘనత కెక్కె, రాజితంబుగ సంజీవరాజఘనుఁడు. 14

సీ. అతనికి తనూజాతు లనఘవృత్తధైర్యాత్ము లతులితప్రథ మెఱయు లలరు వారు
రాజవశంకరతేజులఁ నలరారు మంజులభాషణుల్ మానధనులు
బంధుజనాహ్లాదసింధుసమీకరవిమలవాక్యస్ఫూర్తి వెలయువారు
పికపత్నీవ్రతం బేప్రొద్దు విడలక సన్మార్గవృత్తిచే నలరువారు
తే. చెలఁగి సుజనులసౌఖ్యమె చేయువారు, భూమి నన్నృతంబుఁ బలుకని బుద్ధియుతులు
రమ్యమతి యగు హనుమన్నరాజకవియు, నలసితమ్ముఁడు నారాయణాఖ్యకవియు. 15

క. హనుమన్నరాజు వసుధలో, సన్నుతి కెక్కెను సుయుండు సంస్థానములన్
బన్నుగఁ జెప్పినబహుమతు, లెన్నన్నోగలవు వాని నెన్నఁగ వశమే? 16

క. సత్యపథంబును వదలం, డత్యుత్తముఁ డనుచు మెచ్చి దయామోదముతోఁ
బ్రత్యక్షంబుగ మారుతి, యత్యంతప్రియంబుతోడ నలసెం బ్రోచున్. 17

వ. అట్టి యాంజనేయప్రభావంబునం జేసి. 18

సీ. అతిచమత్కృతు లొప్ప నాశుకవిత్వంబుఁ జెలఁగి వాక్పటిమతోఁ జెప్పు నతఁడు
నవరసాలంకారనైపుణ్యమున మించి సకలప్రబంధముల్ సలుపు నతఁడు
అధికు నధముఁ జేయ నధము నధికుఁ జేయ ఘనమైనవాక్శుద్ధి గలుగు నతఁడు
అతిభీషణాకార మనురి యెల్లప్పుడు నబ్ధిగంభీరుఁడై యలరు నతఁడు
తే. విశదకరుణాకటాక్షసువీక్షణుండు, భట్టుమూర్తికి సరి యనఁ బరగునతఁడు
పలుకుపలికినఁ జక్కెరలొలుకునతఁడు, సుతులు నలువురతోనుండె సుఖముఁగనుచు.

తే. అతనితమ్ముఁడు మతిమంతుఁ డమితయశుఁడు, కావ్యనాటకాలంకారకవనవేద్యుఁ
డతులితామోదుఁ డాతని కరయ సుతులు, నలుసముద్రంబులన నొప్పి వెలయుచుంద్రు.

తే. ఆంజనేయుఁడు పేరహన్మప్ప మఱియు, హనుమదాసును దత్తప్ప యనుమదీయ
జనకు లన్యోన్యసఖ్యవిశాలమతులు, కీర్తిఁ గాంచిరి యోగ్యసన్మూర్తు లనఁగ. 21

సీ. ఇలలోన నాంజనేయులవాచకస్ఫూర్తి మంజులస్ఫురణతో మధుర మగుచు
నేయేరసంబున కేరాగ మొప్పిన నారాగమున రసం బమరఁ జదివి
యాలకించినవారి నానందవార్ధిలో మగ్నులఁ గావించి మరులుగొల్పు
బంధుజనాళి నాభరణభావంబునఁ గన్నాకుగా నొప్పి ఘనత కెక్కె
తే. నతనిసుకృతంబు వర్ణింప నగణితంబు, నతనివరగౌరవం బెన్న నగణితంబు
నతనికీర్తిని వర్ణింప నగణితంబు, నతనిఘనమగుశేముషి యగణితంబు. 22

వ. అని మఱియును. 23

క. వీరహనుమప్ప మిక్కిలి, చారుకరం బైనమూర్తి సాహితియందున్
జేసుప్ర గలిగియు సంస్కృత, సారాంశము లెఱిఁగి యతఁడు సన్నుతికెక్కెన్. 24

తే. హనుమదాసు వివరింప నాంధ్రమునను, జెలఁగి కృతిసెప్ప నాతఁడే చెప్పవలయు
నితరకవులకు హృదయమం దెంచ నేల, ననుచు జనములు వినుతింప నతఁడు చెలఁగె.

క. వర్తిప్పువిధముఁ జెప్పెద, నుత్తముఁ డతియుక్తిపరుఁడు నుర్వీస్థలిలో
నార్తినసిరిస్ఫురణన్, బొత్తిగ వరయంగ నెదురఁ బోవినఘనుఁడౌ. 26

వ. అని వెండియు. 27

తే. హనుమదాసాఖ్యకల్పకపాదపాబ్ధిచంద్రు, లవని సుబ్బన్న రామరా జనెడుసుతులు
రామరాజు భగీరథరాజుఁ బోలి, తీర్థకావడిఁ గొనితెచ్చి వార్తకెక్కె. 28

క. వరనాటకకావ్యంబులఁ, బరమాలంకారములను బండితుఁ డనుచున్
వరసులు సన్నుతిసేయఁగఁ, జిరతర మగుకీర్తిఁ గాంచి చెలఁగుచు నుండెన్. 29

వ. తదనంతరంబు. 30

తే. అగ్రజుం డైనయాంజనేయాఖ్యకవికి, భార్య లిరువురు పతిభక్తిఁ బ్రబలి రందు
నగ్రభార్యతనూజాతు లబ్జమిత్రు పేరుతోవారినామము ల్వెలుఁగొందు. 31

క. చాయన్న వసుధలోపల, మాయన్నలలోన మేటి మానధనుం డా
చాయన్న చదువ వినియెడి, ధీయుతు లానందవార్ధిఁ దేలుట యరుదే. 32

తే. ఇనశిరమ్ముఁడు చెన్నప్ప యింపుగులుక, జనులు వినుతింప సజ్జనసంగుఁ డగుచు
సతిసుతులతోడ వేడ్కతో జగతియందుఁ, బరగి గురుపూజ సేయు సద్భక్తి గలిగి.

తే. ఆంజనేయునికొండవయాలు సుదతి, భాసురాంగి సరోరుహపత్రనేత్రి
శ్రీరమాదేవిసమ యని చెలులు వొగడఁ, జెలఁగు ముఖజితశశిబింబ శేషమాంబ. 34

తే. శక్తిశేషాంబకల్పసుధాబ్ధిచంద్రు, లప్పసామియు నప్పప్ప యొప్పమిగుల
దారపుత్త్రాదులం గూడి ధరణియందుఁ, బరమసంతోషయుక్తు లై ప్రబలి రందు. 35

క. అప్పప్ప యీప్రబంధముఁ, జెప్పెద నని పూని వేడ్కఁ జెప్పెను దీనన్
దప్పులుగల్గినఁ దిర్చుచు, నొప్పుగ సరిచేయరయ్య యోబుధులారా. 36

వ. ఇట్టులాంధ్రగీర్వాణనాటకాలంకారాది ప్రావీణ్యధురీణవిబుధచరణారవిందమకరందా
స్వాదనేందిందిరాయమానహృదయుండును, శ్రీమాసురాశీర్వాదామోదసుశీలవర్తనుం
డును, ననవరతపుత్త్రమిత్రసహాయసంపన్నుండును నగు నాతం డత్యంతసంతసంబునం
బొదలుచుండ నొక్కనాఁటిరాత్రియందు. 37

సీ. హాటకపద్మరాగాదుల విలసిల్లు డంబుమీఱినకిరీటంబువాఁడు
మణిమయం బైనట్టిమకరకుండలరుచి ప్రామిన భాసిల్లు మోమువాఁడు

మహనీయకౌస్తుభమణికాంతు లంతట రాణించు కంఠహారంబువాఁడు
చూడ్కికి మిఱుమిట్లు సొలిపెడుపరనీలకంధరోజ్జ్వలచారుకాంతివాఁడు
తే. కనకచేలంబుఁ గట్టినకొనువాఁడు, మొలకనవ్వులు మోముపైఁ జిలుకువాఁడు
చాలఁ గృపఁగల్గి లోకంబు లేలువాఁడు, స్వప్నమున వచ్చి యెదుర సాక్షాత్కరించె.

వ. ఇట్లు ప్రసన్నుండయి మదంకితంబుగా నొక్క ప్రబంధం బొనరింపు మనిన విని సంతోషసాగరంబునం దేలి యప్పుడు. 39

షష్ఠ్యంతములు

క. పూతనప్రాణవిఘాతుకు, మాతకు సంతోష మొసఁగు మహనీయునకుం
జాతభవపాశహరునకు, భూతదయామానసునకు బుధవినుతునకున్. 40

క. దేవకివరతనయునకును, భావజజనకునకు భక్తమందారునకుం
బావనపదయుగళునకుం, గోవర్ధనభారవహనగోపాలునకున్. 41

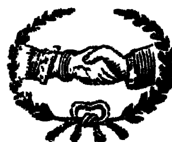
క. సరసిరుహలోచనునకుం, శరణాగతపోషకునకు జగతీశునకుం
పురుహూతాదివినుతునకు, పరిణయకేళీవినోదపరిపూర్ణునకున్. 42

క. అర్జునరథసారథికిం, దుర్జయఖలదనుజవరులఁ ద్రుంచినహరికిం
నిర్జరపూజితమూర్తికి, నర్జునతరుమూలహంతికి నాగమనుతికిన్. 43

క. నరకాసురభంజనునకు, మురదానవమర్దనునకు మునివంద్యునకుం
సరసిజభవసన్నుతునకు, కరిమొర విని మకరిఁ ద్రుంచుకరుణానిధికిన్. 44

క. శ్రీసత్యారుక్మిణులతో, రాసక్రీడలను సలుపురాజాస్యునకుం
హాసాస్యంబున నెపుడును, దాసీదాసులను బ్రోచు ధన్యాత్మునకున్. 45

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునకుం గథాక్రమం బెట్టి దనిన. 46

ప్రథమాశ్వాసము

కథాప్రారంభము

క. విధుసౌధకేతనావళి, జనితం బగువాతహతిని జంచల మగుచున్
ఇనమున్ ఇనమోహాయములు, ఘనభీతిం జెందునట్టి గజపుర మమరున్. 47

తే. అప్పురం బేలుజనపతి యబ్జవైరి, వంశపరిపాలనప్రతవర్తనుండు
వసుధనుఁ బ్రోచుఁ బ్రజలఁ బరీక్షితుండు, గణుతికెక్కినపేరోలగమున నుండి. 48

వ. ఇతిహాసశ్రవణకుతూహలుం డై వైశంపాయనమహామునిం జూచి యిట్లనియె. 49

క. శరధులఁ దభిమన్యునకున్, శశిరేఖను బెండ్లిచేసి జలజాక్షాదుల్
వసుధను దా రెటు మెలఁగిరొ, విశదంబుగఁ దేటపఱుప వినియెద ననఘా! 50

వ. అని యడిగిన జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 51

క. ఖ్యాతిగల శౌనకాదులు, ప్రీతిగ వరసూతు నడుగఁ బెంపలరంగా
నాతఁడు సెప్పిన సత్కథ, చేతోమోదంబు గాఁగఁ జెప్పెద నీకున్. 52

సీ. గోపురం బటు చూచి యాపురంబునఁ గల్గు గోపురంబుల ముద్దు గొనఁగఁ దలఁచుఁ
గోటకొమ్మలు సప్తఘోటకంబులఁ దాఁకుఁ దద్రత్నరుచి భానుఁ దారసించి
వైదూర్యతోరణావళులతో వలరారి చూడవేడుక యైనమేడ లమరు
నిందురత్నప్రభాసందీపితంబుగా నందమై విలసిల్లుమందిరములు

తే. నవ్యమణికాంతులకు నొప్పునాట్యశాల, లమరుఁ గర్పూరవేదు లాయాస్థలంబు
దీధితిద్వారమౌక్తికతోరణంబు. భూమిరత్నంబు ద్వారకాపురవరంబు. 53

క. అప్పురియుప్పరిగలపై, నెప్పుడు నయ్యాలలూఁగ నింతులు శశినిన్
జొప్పడఁ గరములఁ బట్టుచుఁ, జప్పట లిడ సుధయుఁ దొరఁగి సౌధము లయ్యెన్. 54

క. అచ్చట మేడలలోపల, నచ్చపుగం డ్లాడుచెలులయందము చూడన్
ముచ్చటమీఱఁగ నాపురి, లచ్చియు వసియించు వేడ్క రమణీయముగాన్. 55

శా. నీలాభ్రంబులఁ గాంచి పొంగుచు గజానీకంబుగా నెంచుచున్
వాలాగ్రంబునఁ దాఁకఁ బూని వరుసన్ వాలంబు లల్లార్చుచున్
గాలన్ నేలను జీరి దంతముల నాకాశంబునం గ్రమ్ముకాం
తాలోకించి సురాపగాబ్జముల పీఁకన్ బీకు మత్తేభముల్. 56

సీ. పాంసుజాలము గప్పి పవమానవేగంబు మంద మాయె నటంచు మదిఁ దలంచు
సింధుదేశస్థుల సైంధవగమనంబు సాధారణం బంచు సరకుగొనవు

హరిణప్రమాణంబు నాలోకమునఁ జేసి నేర్చుకొమ్మని కమనేర్పుఁ జూప
మహి మనోవేగంబు మాఱఁ జెల్లు నటంచు జలధి దాఁటెదమంచుఁ జౌకళించు

తే. కనకమణికాంతులను మించుకళ్లెములను, మోము లెత్తుచు వంచుచు మోదమునఁ
బుచ్ఛములు మీఁదికెత్తుచుఁ బొగరు మీఱి, కోటలనుదాఁటు నాపురిఘోటకములు.

క. చతురాగమముల నెఱిఁగిన, చతురాస్యు నిరాకరించు సరసమనీషన్
క్షితి షట్శాస్త్రధురీణులు. నతులితవ్రతసాహసేంద్రు లవనీసురేంద్రుల్. 58

క. తేజోమదమున మించియు, రాజితరణరంగభూమి రాముని మాడ్కిన్
జేజేలు నుతింపఁగఁ బర, రాజుల మర్దింతు రెలమి రాజతనూజుల్. 59

క. తొమ్మిదినిధులం దొరకిన, యెమ్మెలు గలరాజరాజు నెంచక మదిలో
సమ్మద మందుచు రత్నము, లమ్ముదు రావీటివణిజు లనవరతంబున్. 60

క. హరిభక్తియె యెల్లప్పుడు, గిరికొనఁగా నల్పుచుండి కృషితో నెపుడున్
సురుచిరధనధాన్యంబులఁ, బరితోషితు లెల్ల పాదభవు లప్పురిలోన్. 61

క. భూరియుగము ముడివడంగా, నాయుధములు చేతఁ బూని యతిభీకరులై
వేయుగజంబులబలిమిన్, గాయము విలసిల్ల నుంద్రు ఘనభటు లచటన్. 62

సీ. పరిమళయుక్తమౌ సరసిజంబులు లేవె సరసులకే కదా సరసిజములు
పల్లవాధరి మంచి మల్లెపూ లున్నవే పల్లవాగ్రణుల కామల్లెపూలు
భువనమోహిని మంచికువలయంబులు లేవె యవి రాజులకుఁ జూడ నందగించు
కరిగజగామిని యరవిందములు లేవె యరవిందములు నుండు నతనుచేత

తే. ఘనసుమంబులు గలవటే కంబుకంఠి, చిరతరంబుగ నున్న వాచెరువు కేగు
మనుచు విటులతో చాతుర్య మలరఁ బలికి, పువ్వులమ్ముదు రవ్వీటిపువ్వుఁబోండ్లు. 63

వ. మఱియు నప్పట్టణంబు రాజవిరాజితంబు కావున సత్పథంబును, ద్విజరాజభాసురంబు గావున నుద్యానవనంబును, భుజంగసంచారితంబు గావున భోగవతీపురంబును, జాంబూనదభూషితంబు గావున జంబూద్వీపంబును, నవరత్నదీపితంబు గావున రోహణాచలంబును, విబుధనివాసంబు గావున నాకలోకంబును, ధనవిశేషంబు గలది కావున లంకాపట్టణంబును, దివ్యభూజాతవంతంబు గావున నందనవనంబును శ్రీరామప్రకాశమానంబు గాన నయోధ్యాపురంబును బోలె నొప్పుచుండి మఱియును. 64

సీ. ఆపురిసౌధాళికాగ్రభాగంబుల కెంట ద్రావుడు దిండిరీతు లరసి
పరమభయంబుతోఁ బాకారి గజరాజు పరువిడఁగాఁ గాంచి పద్మముఖులు
దరహాస మొదవంగఁ బరిహాస మొనరింపఁ బురుహూతుఁ డాలించి పురముఁ గాంచి
యెంతచిత్రము చూడ నీపురం బని మెచ్చి సరసిజాక్షులరూప మరసి యరసి

తే. నాపురంబును హాపి యించు నీపురంబు, నమరకాంతల నిందింతు రబ్జముఖులు
నాహాయంబును దోలు నీనగరహాయము, లనుచు వినుతించియుంద్రు ౘానంద మొందు.

ఉ. అపుటభేదనంబు సనిశంబును బ్రోచు దయాంతరంగునిన్
దీపితతేజునిన్ హరిని దీనదయాళుని దేవదేవునిన్
గోపికలోలు నచ్యుతుని గోగణపాలుని వాసుదేవునిన్
భూపతు లాప్తులు న్సుతులు భూసురులాదిగఁ గొల్చుచుండఁగన్. 66

క. కొంతతడ వుండి పిమ్మట, కంతునిఁగన్నట్టిసతిని గనుఁగొను వేడ్కన్
సంతస మలరఁగ మాధవుఁ, డంతఃపురభూమిఁ జేర నరిగిన నపుడున్. 67

క. వాకిటఁ గావలివారలు, ప్రాకటముగ ముందు నడువ ఫణిహారకులున్
జోకఁగ నిరుపార్శ్వంబుల, లోకేశ్వర గరుడగమన లోలాత్మహరీ. 68

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించుజనంబులమనంబు లలర బహూకరింపుచు డెబ్బదిరెండుద్వారంబులుం గడచి పద్మరాగఖచితసోపానంబులు వేగఁ బ్రాకుచు మహారజతసౌధాంతరంబునకుం జని రుక్మిణీదేవితల్పంబున శయనించి యచ్చటనున్న సఖీజనంబులం బనిచి రతిక్రీడావినోదంబులఁ గొంతతడ వుండి వెండియు నాస్థానంబునకుం జని రాజకార్యనిర్వాహకుం డగుచు దుష్టజననిగ్రహంబునుం జేయుచుండె.

సీ. ఆమహాపురుషున కగ్రజుం డైనట్టి బలరామునకు ధర్మపత్నియైన
కమలాక్షి రేవతిగర్భవాసమునందు జన్మించె నొకబాల జలధియందు
నిందిర యేచాయ నందమై జన్మించె నాలీల వేడ్కతో నవనియందు
శంబరాంతకు నవ్యశర మనఁ బొగడొంది బంగారుబొమ్మ నారంగు కెక్క

తే. ముదిత తలిదండ్రి కల్హారముద్దుగాను, మఱియుఁ బినతల్లిగారికి మమత గలుగ
సారెసారెకుఁ బినతండ్రి సంతసిల్ల, మాటలాడును శశిరేఖ మధుర మొదవ. 70

పంచచామరము. సరోజపత్రనేత్రి రూపసంపదల్ నుతింపఁగా
ధరాధరుండు నేరఁడంచుఁ దత్సఖీజనంబులున్
బరాకు చెప్పుచుండఁగాను బాల స్త్రీజనాళికిన్
వరానురాగ మొప్పఁ జేసి వాసికెక్కుచుండఁగాన్. 71

సీ. చంచరీకచ్ఛాయమించు నాసతికురుల్వ్విధురీతి ముఖకాంతి వెలయుచుండు
నాస చంపకసుమనాకారమున మించు దాడిమబీజము ల్దంతపఙ్క్తి
బింబోష్ఠి బాహువుల్ బిసనాళములఁ బోలు వృత్తకుచంబు లావిత్తరికిని
హరిపదాకృతిఁ గాంచు హరిణాక్షిమధ్యంబు సరసిజాక్షిపిఱుందు సైకతంబు

తే. నలిపయూరులు రంభల నతిశయిల్లు, కాహళులఁ గేరు జంఘలు కమలములను

పాదయుగములు నిరసించి పా దొనర్చు, జవ్వనంబున శశిరేఖ నివ్వటిల్లె. 72

వ. మఱియు నబ్బాలికారత్నంబు సఖీజనంబులతో వినోదంబుగా నాడుచు హంసలకుఁ దనగమనవిలాసంబు నేర్పుచు మహాసంతోషంబునం బొదలుచు దినదినప్రవర్ధమానయై పెరుగుచున్న సమయంబున. 73

తే. దేవకీదేవి యొకనాఁడు దివ్యమైన, భవనమున నుండి కోడండ్రు బలిసి కొలువ
సంతసంబున నుండెడు సమయమునను, ముచ్చటలరఁగ శశిరేఖ వచ్చి నిలిచె. 74

సీ. ఆవేళ దేవకి యత్యంతముదముతో మనుమరాలిని గాంచి మనుతమించి
తల్లి రా రమ్మని తనచేత గదియించి తొడలయం దిడికొని నిడుదలైన
కురులు దువ్వుచు గొప్పకొప్పిడి వేడ్కతో ముద్దాడుచున్నంత ముసలి హలాయుధుఁ
జనుదెంచి భక్తితో జననికి మ్రొక్కినఁ గొడుకుల దీవించి కోర్కి మించి
తే. తనమనోభీష్ట మెఱిగింపఁ దలఁచి రామ, కృష్ణులను జూచి తనకోర్కె శ్రేష్ఠవారు
చున్నదది మీకు వినుపింతు శుభమెలర్ప దేవసుతులార యని దేవి పలికె నపుడు.

క. బాలామణి శశిరేఖను, బాలుం డభిమన్యుఁ డింద్రపౌత్రున కెలమిన్
మేలమునఁ బెండ్లిసేయుం, డీలాగున జాగుసేయ నేలా మేలా. 76

క. అనిని విని రామకృష్ణులు, మనుకొని నీయాజ్ఞ మాకు ముఖ్యం బనుచున్
వినయవిచారము లొప్పఁగ, జనని న్వీడ్కొనుచుఁ జనిరి సంతోషముతోన్. 77

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 78

శా. ఇంద్రగ్రావచితోన్నతామితమణీహేరాళసౌధానభా
క్ప్రంద్రప్రస్తరవేదికానికరమై సౌధాగ్రభాగోన్నమ
త్సాంద్రద్యోతితకేతనాంబరమరుత్సంపీడితాంభోదమై
యింద్రప్రస్థపురంబు భాసిలె మహాహేమోజ్వలాగారమై. 79

తే. ఆపురంబునఁ బాండవు లేవు రరిగి. సంతసంబున నుండెడి సమయమునను
బరమసాహసుఁ డైనట్టిపార్థుఁ జూచి, భద్రమత్తేభయాన సుభద్ర ప్రేమ. 80

మ. కరము ల్మోడ్చి మహాత్మ నామనవి మీకర్ణద్వయిం జేర్చు మీ
చరణాబ్జంబులచెంతఁ జేరి వరుసన్ షణ్మాసము ల్గొల్చితిన్
పరిణామంబున నన్నుఁ బంపు గురుని న్వృద్ధాక్షి యాతల్లినిన్
సరసాగ్రేసరులౌ మదగ్రజుల నే సంతోషినై చూచెదన్, 81

క. సతికోర్కులు కడతేర్పను, పతియే మఱి లోకమందుఁ బరికింపంగా,
మతిఁ దలఁచి నన్నుఁ బంపిన, నతులితు లగువారిఁ జూచి యతివేగముగాన్. 82

క. వత్తు నని విన్నవించినఁ, జిత్తము రంజిల్లఁ బాండుసింహుఁడు సతినిన్
హత్తుకొని రథమునం దిడి, యుత్తము లగువారివెంట నూరికిఁ బనిచెన్. 83

క. చనిచని సుభద్ర చూచెన్, వననిధిమధ్యంబునందుఁ బరగెడు దానిన్
వనమాల నమరునగరముఁ, గనుఁగొని మత్తేభయాన కరములు మొగిచెన్. 84

వ. ఇవ్విధంబునఁ బురలక్ష్మికి ముకుళితకరాంబుజయై తదనంతరంబునఁ బురప్రవేశంబుఁ
జేయుచున్న సమయంబున సుభద్రాగమనంబు విని తత్పురీజనంబు లెదురువచ్చి
తోడ్కొని పోవ నంతఃపురంబునకుం జని తనరాక కెదురుచూచుచున్న జననీజనకులకు
మ్రొక్కి తదగ్రజు లగురామకృష్ణులకుం బ్రణమిల్లి వారివలనన్ దీవనలఁ గైకొనుచుఁ
దనకుమారు నభిమన్యుని వారిపాదంబులకు మ్రొక్కించుచున్నసమయంబున. 85

క. చందురునిఁ బోలుముఖరుచి, కందర్పుని నిందసేయు కరచరణాంగం
బాదందఁ జూచి మెచ్చుచు, నిందీవరనేత్ర లెల్ల నెంచిరి మదిలోన్. 86

తే. ఎన్నినోములు నోచెనో యీసుభద్ర, తీర్థయాత్రలు యెన్నిన్ని తిరిగినదియొ
పరమపుణ్యాత్మురాలమ్మ పార్థుపత్ని. యిట్టితనయునిఁ గని పెంచె నింపుగులుక. 87

క. అని యింతులు కొనియాడఁగఁ. దనతనయుఁడు ముద్దుసేయఁ దనపుట్టింటన్
జననీజనకులఁ గొల్చుచు, మన మలర సుభద్ర కొన్నిమాసము లుండెన్. 88

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డరవిందలోచనుం డంతఃపురంబులో నంద మలర
నీలాంబరుఁడు తాను నిజపీఠములమీఁద వసియించి యుండఁగా వారికడకు
జననియు జనకుండుఁ జనుదేరఁగాఁ జూచి దిగ్గున లేచి యాదేవనిభులు
సాష్టాంగ మొనరించి సత్పీఠములమీఁద నుంచినసుతుల దీవించి రపుడు
తే. మాటలాడుచు సంతుష్టమానసములఁ, జెలఁగుచున్నట్టిభ్రాతలఁ జేరి తాను
గురుతరంబుగఁ బీఁటపైఁ గూరుచుండె, భాసురాకారగుణభద్ర యాసుభద్ర. 89

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె. 90

క. సభయు లగురాజపుత్రుల, కభయంబు లొసంగి ప్రోచునర్జునసూనుం
డిభరాడ్రిపువిక్రముఁ డా, యభిమన్యునిఁ బోలువీరు లవనిం గలరే. 91

తే. అట్టిసౌభద్రుఁ డావేళ నాడుచుండి, తల్లిదగ్గర కేతేర ధర్మరతుఁడు
కృష్ణుఁ డప్పుడు సౌభద్రుఁ గృపను జూచి, కరము చేఁజేతఁ గీలించి కౌఁగలించి.

తే. శిరము మూర్కొని ముద్దాడి శ్రీధరుండు, తొడలపైఁ జేర్చి చుంచుఁదా దువ్వుచున్న
సమయమున వచ్చి శశిరేఖ సంతసమున, సుందరాకారు నభిమన్యుఁ జూచి యపుడు.

క. పినతండ్రి సేయుమాలిమి, ఘనమై విలసిల్లుకతన గ్రక్కున దానున్
జనుదెంచి కృష్ణుతొడపై, వనితామణి యిందురేఖ వసియించుటయున్. 94

క. అభిమన్యుఁడు శశిముఖి వా, రుభయులు నిరుతొడలయందు నుండఁగనినయా
సభికులపుణ్యము లురగుల, ప్రభునకు వశమగునె పొగడఁ బార్థివనాథా. 95

వ. ఇట్లున్నసమయంబున. 96

క. ముద్దులు గులికెడు నల్లుని, నద్దంబులఁ జేసుచెక్కు లమరెనప్రతిన్
ఒద్దికగలదంపతు లని, తద్దయు ముదమంది హాసియుఁ బాలాంకునితోన్. 97

చ. మనశశిరేఖ కర్జుని కుమారునకు న్మది నెంచి చూడఁగా
ననవిలుకానికిన్ రతికి నవ్యముగా నొనగూర్చినట్లు నా
వనజభవుండు గూర్చె నిఁక వాసరము ల్గడపంగ నొప్ప దీ
జనములు సంతసిల్లఁగను జయ్యనఁ బెండిలి సేయు మగ్రజా. 98

వ. అనిన విని యప్పుడు. 99

ఉ. అన్నలు మాటలాడుసమయంబున లేచి సుభద్ర ప్రీతితో
నన్నయశాలి యైనముసలాయుధుఁ గన్గొని సీమఱందియున్
న న్నిటఁ బాపుచుండి పరిణామము వేఁడి భవత్కుమారి యా
కన్నియ మత్సుతాగ్రణికిఁ గాదనికో త్తమ పెండ్లిసేయవే. 100

వ. అని పార్థుండు మీతో విన్నవింపు మటంచుఁ జెప్పెనని సుభద్ర వెండియు. 101

క. అన్నా చిన్నకొమారితఁ, బన్నుగ నాసుతున కిచ్చి బహుమోదముతో
నెన్నఁడు పెండ్లి యొనర్తువొ, యెన్నఁడు వినఁ జెప్పు మనిన నికనిక నగుచున్. 102

క. అమ్మా యెంతటిజేలవె, కమ్మనివిలుకానిసాటిఘనుఁ డల్లునకున్
కొమ్మ నొసంగెద నీవున్, నెమ్మదిగా నుండు మమ్మ నీరజనేత్రీ. 103

తే. అనిన సంతోషమంది యయ్యంబుజాక్షి అన్న యీమాట నిజ మని హస్తమాదు
హస్తమిడుమన్న బలదేవుఁ డాసుభద్ర, పాణితలమునఁ గరమిడి పలికె మఱియు.

తే. మగువ నీప్రాణవిభుఁ డైనమఘవసుతుని, వియ్యమునకంటె మా కింక వేఱె కలదె
తరుణి నీ వింతగా దీనిఁ దరుచ నేల, విశదముగ నీవు పార్థుతో విన్నవింపు. 105

వ. అనిన నప్పుడు. 106

క. రేవతిపతిమాటలు విని, భావం బలరంగ బార్థుపత్నియు మఱియున్
దేవసుతుఁ డగ్రజుం గని, నీవచనమె వరము నాకు నిర్మలచరితా. 107

వ. అని యివ్విధంబున సుభద్రాదేవి జననీజనకులు మన్నన గావింప సహోదరులు బహూ
కరింపఁ బరమామోదంబున వర్తించుసమయంబునం దొక్కనాఁడు. 108

తే. దివిజరాచూలిపత్నికి దివ్యమైన, వజ్రమౌక్తికభూషణవస్త్రములను
దాసదాసీజనంబు లాతరుణి కొసఁగి, యబ్జలోచనుఁ డత్తింటికనిపెఁ జెలిని. 109

క. పరువిడురాజులఁ బూన్చిన, యరదంబున సుతుఁడు దాను నతివేగముతోఁ
గరిరాజగమన చని చని, పురుహూతసుతాదు లున్నపురముం జూచెన్. 110

సీ. ఫుల్లాబ్జనేత్రి తత్పూకము చెంతకు నేఁగి నగరులోపలఁ జొచ్చి నయముతోడ
నత్త కుంతీదేవి కత్యంతభక్తితోఁ జరణాబ్జములకును సాఁగి మ్రొక్కి
పాంచాలికిని జేతు లంచితంబుగ మోడ్చి వారిచే దీవన ల్వరుసఁ గాంచి
వెండియు బీభత్సుఁ డుందుగ్రహముఁ జేరి పతిపాదములకుఁ దా నతు లొనర్చి
తే. ద్వారవతియందు జరుగువృత్తాంత మెల్ల, దెలుప విని పార్థుఁ డానందజలధిఁదేలి
నీలవస్త్రంబుదాల్పుతో నెలఁత మనకు, వియ్యమందంగఁ జేసితే విద్రుమోష్ఠి. 111
తే. అనుచుఁ దనపత్నిబుద్ధికి నాత్మ మెచ్చి, వెలఁది తలిదండ్రులనుజూచు వేడ్కఁబోయి
షేఱం చేసితి పని చాల లోలుఁడగుచు, శ్వేతవాహనుఁ డావేళఁ బ్రీతిఁ బొందె.
క. ఇంతిని దోడ్కొని ఫల్గుణుఁ, డంతకసుతభీమయమళు లాత్మజు లింతుల్
కుంతియు నుక్కొండకుం జని, సంతోషితహృదయుఁ డగుచుఁ జయ్యనఁబలికెన్. 113
క. బలరాముఁ డపనితమ్ముఁడు, జలజాక్షుం డాత్మ నలరి సౌభద్రునకున్
గలశస్తని శశిరేఖను, సలలితముగఁ బెండ్లిసేయ సమయం బనుచున్. 114
క. బిసరుహలోచనయెదుటన్, ముసలియు గోవిందుఁ డిట్లు ముద మలరంగాఁ
బసగలుగ నాడుకొన్నా, రసదృశు లగువారిమాట లమృతము లగునే. 115
క. అనిన విని వారలందఱు, ఘనవేణి సుభద్ర సేయుకార్యము నెంతో
పనివడి వినుతు లొనర్చిరి, కనుగవ లానందబాష్పకణములు దొరుగన్. 116
వ. తదనంతరంబ. 117
క. అంతకసుతుఁ డనుజన్ములు, సంతసమున లేచి కొలువు సభ కేఁగినచోఁ
గుంతియుఁ గోడండ్రను దా, నంతఃపురి కేఁగె నప్పు డవనీనాథా. 118
వ. ఇవ్విధంబున. 119
సీ. కౌంతేయు లేవురు సంతోషయుక్తులై బాహుబలంబుతో నాహవమున
శరచాపములఁ బట్టి పరరాజులను గొట్టి వారిచే నరిఁ గొంచు వసుధయందు
రాజసూయము చేసి రంజిల్లుకీర్తితోఁ బాకశాసనభోగపటిమ మించి
కృతయుగధర్మంబు క్షితితలంబున నిల్పి రాజ్యంబు పాలించు రాజసుతుల
తే. సురుచిరంబైనవిభవంబుఁ జూడలేక, క్రోధమదయుక్తుఁ డైనదుర్యోధనుండు
కపటజూదంబునను రాజ్యమపహరించి, యడవులకుఁ బంపెఁ బాండవు లడవియందు.
మత్తకోకిల. ఉన్నవారని చెప్పఁగా విని యుల్లమందునఁ జింత న
త్యున్నతం బగువాహనంబుల నొప్పు గొప్పరథంబుపైఁ
దిన్నగా వసియించి సారథి తేరుఁ దోలఁగ వేగమే
పన్నగారితురంగుఁ డేగెను పాండుపుత్రులఁ జూడఁగాన్. 121
వ. అట్లు దామోదరుఁడు ద్వైతవనసమీపంబునకుం జని, తద్వనంబున ఫలంబు లాహా

రంబులుగాఁ బుత్రమిత్రసహోదరులతో వనవాసంబు సేయుచున్న యజాతశత్రుం
గని యుచితోపచారంబుల వారిమనంబు లలరంజేయుచు ద్రుపదరాజపుత్త్రి యైన
ద్రౌపది నూరార్చుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండి మొక్కి వాఁడు. 122

సీ. పరమధర్మాత్ము లా పాండుపుత్త్రులఁ జూచి వారి యిట్టు లనియె మీ రాత్మయందు
వంతఁ గుందఁగ నేల వనవాససమయంబు గడచిన రాజ్యంబు గల్గు మీకు
దైవసహాయంబు తద్దయుఁ గల దని మఱియు సుభద్రాభిమన్యు లిట్టి
యడవుల బహుకాల మిడుమలఁ బడ నేల పంపుము ద్వారకాపట్టణమున
తే. కనిన గోవిందుమాటల కలఁగి పార్థుఁ, డా సుభద్రను నభిమన్యు ననుపుటకును
సమ్మతించిన సారథి నారసి చూచి, రథ్యములఁ బూన్చి వేగమె రథముఁ దెమ్ము. 123

వ. అనిన విని దారుకుండు సైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకంబులం బూన్చి రథంబుఁ
దెచ్చినం జూచి గరుడధ్వజుండు కౌంతేయాగ్రజునుమతంబు వడసి సుభద్రాభిమ
న్యుల రథంబుపై వసియింప నియోగించి తానుం గూర్చుండి ద్వారకానగరంబునకుం
జని జననీజనకు లైనదేవకీవసుదేవులకు మ్రొక్కి పాండవులు ద్వైతవనంబునం
దున్నవా రని చెప్పి మఱియును. 124

క. చెల్లెలు సుభద్ర హృదయం, బుల్లాసము గలుగఁ గోర్కె లొసఁగుచుఁ గృష్ణుం
డల్లుని లాలన సేయఁగ, నుల్లము రంజిల్లఁ జెలఁగుచుండిరి యచటన్. 125

క. అన్నలు వదినెలుఁ దన్నున్, మన్నన గావింప వగపు మాని ప్రహృష్టో
త్పన్నమతి సుతయుతంబుగ, వెన్నునితోఁబుట్టువుండె వేడుక లలరన్. 126

వ. ఇట్లున్న సమయంబున. 127

క. శశిరేఖ యౌవనంబునఁ, బసిడికి నామోద మబ్బుపగిదిఁ జెలంగెన్
శశి నిరసించినయాస్యం, బసియాడెడుకౌను నూరు లరటులు దలఁపన్. 128

సీ. కలకంఠిశృంగారజలధిమధ్యంబునఁ గుచమందరాద్రిగాఁ గుదురుపరచి
వెలఁది వెన్నునఁ దూఁగు వేణితరిత్రాటిఁ గరతలంబులఁ బట్టి కాంతు లూరఁ
దరచఁగా నమృతంబు తఱచుగా జన్మింప నరవిందశరుఁడు తా నాక్రమించి
నందులో సగపాలు నతివ మోవిని జేర్చి నిలచిన సగపాలు నేర్పు మెఱయ
తే. నంద మమరంగ తనధనువందు నిలిపి, యవనిలోఁ దీయవిలుకాఁ డనంగఁ బరగె
ననుచు మగువలు వినుతింప నాత్మయందు, సంతసిల్లుచు నొప్పె నాదంతిగమన.

సీ. పగడంబు పేర్మితో జగడంబుకొన వచ్చి కతినమై సఖియచేకట్లఁ బడియె
నింపైనరుచికెంపు నిగ్గున సరిరాక రంగుమీఱినయుంగరమున నిలిచె
పండినప్రభ నొప్పుబింబంబుఁ బరికించి తులగాక స్రుక్కుచుఁ దొలఁగెఁ జోటు
ఘాంక మైనట్టియామంకెనకుసుమంబు జోడుఁ బూనఁగలేక వాడఁ బూనె

తే. పల్లవంబులు పసిగాక పసరు లొందె, నన్నెలంతుక యచ్యుతాగ్రజునిపుత్రి
యచ్యుతస్తని శశిరేఖ యధరమునకు, నన్నియును దుల్యరహితంబు లయ్యె నౌర. 130

క. అక్కలికి మొలకనవ్వులు, చెక్కులజిగి సన్నుతింప శేషునివశమా
చుక్కల నేలునఖంబులు, చక్కని శశిరేఖసాటి సఖులుం గలరే. 131

తే. అట్టి శశిరేఖ ముదముతో నైదువులకుఁ, బసుపు కుంకుమ గంధంబు కుసుమచయము
లుదమముగఁ బెచ్చియిచ్చినఁ గుందరదన, లంద ఱానందహృదయారవింద లగుచు.

క. మృగనేత్రయిందురేఖకుఁ, దగుమగఁ డభిమన్యుఁ డగుట తథ్యం బనుచున్
మగువలు పాటలు పాడఁగ, నగరాట్కుచ నవ్వుకొనుచు నామోదముతోన్. 133

సీ. అంతిపురంబులో నింతులతోఁ గూడి చదరంగ మాడెడు సమయమందు
నచటికి సౌభద్రుఁ డరిగిన శశిరేఖ రెప్పవేయక వానిరీతిఁ జూచి
యాత్మలోఁ బలుమారు నతనిరూపము మెచ్చి చిత్తజుఁ బోలుమేనత్తకొడుకు
చిత్త మెట్లున్నదో బొత్తిగాఁ దెలియరా దెవరిఁ బెండ్లాడునో యింద్రపౌత్రు

తే. చక్కఁదనమెల్ల ముల్లెగా సంతరించి, అతిశయంబుగ నిర్మించినట్టియజుని
మెచ్చవలె నని మదిలోన మీననేత్ర దర్పకాకారు సౌభద్రుఁ దలఁచి మఱియు.

క. చక్కఁదనంబున మిక్కిలి, చుక్కలగమికాఁడు నలుఁడు సురపతిసుతుఁడున్
జక్కలజేనికుమారుఁడు, చక్కెరవిలుకాఁ డటంచు జను లన విందున్. 135

క. వివిధిని కర్ణేంద్రియములు, ననుదిన మానంద మొందె నర్జునసుతునిన్
గనుఁగొని నేత్రేంద్రియములు, ఘనమోదము నొందె ననుచుఁ గౌతుకమతి యై.

తే. మఱియు నభిమన్యుశృంగార మరసియరసి, ప్రస్తుతింపుచు మోహాబ్ధిభ్రాంతినొంది
తనమనంబున మగనిగాఁ దలఁచి తలఁచి, యితరకోర్కెలు గోర కాయింతి యుండె.

వ. ఇట్లున్న సమయంబున. 138

తరల. రతినిబోలిన యిందురేఖను రాజసూనుఁడు చూచుచున్
మతిని దిగ్భ్రమ నొంది వింతగ మారుబారికిఁ జిక్కినన్
అతిశయం బగుమోహతాపము అంతరంగము నేఁచఁగా
హితులతోఁ బ్రతిమాటలాడక యేమిచేయఁగ నేరకన్. 139

సీ. ఇభరాజగమనుఁ డా నభిమన్యుఁ డావేళ మాటాడుకోర్కెతో నూర్పు లిడుచుఁ
బచ్చవిల్తుఁడు తన్నుఁ బట్టి బాధింపఁగా మచ్చుఁ జల్లినరీతి మందుఁ డగుచు
బలరాముపుత్రిత న్వలరాజుకేళిలో నేలునో లేక తా నేలుకొనదొ
యేలకుండిన మారుఁ డేల మన్ననసేయుఁ దుంటవి ల్లెక్కిడి వెంటఁ దగుల

తే. కనుచు మోహాంబురాశిలో నతఁడు మునిఁగి, తరుణిశృంగారమాత్మలోఁ దలఁచి తలఁచి
జలజలోచను మర్మంబు దెలియ దనుచు, ధీరకుమారుఁడు లేచి భ్రాంతిఁదోఁట కరిగె.

వ. మఱియు నక్షత్ర్యోద్యానంబున మనోహరంబు లైనమల్లె మొల్లలు జాజులు
విరవాదివిరులు గోరంటలు దేవకాంచనసంపంగులు గొజ్జంగులు కేతకీవనంబులు
చేమంతివిరవంతు లాదిగాఁగల కుసుమామోదంబులు గొని వినోదంబుగా మకరంద
పానంబుసేయుషట్పదంబులు ఝంకారంబులు ధ్వనిప్రాయంబుగఁ జెలంగుచుండెడు లతా
కదంబంబులును, చంద్రకాంతప్రముఖమణిమయంబు లైన సోపానంబులపై మనోరంజకం
బుగా విహరించుచక్రవాకబకక్రౌంచసితమరాళంబులు సుస్వరంబులతో నాదం
బులుసేయు శతపత్రసహస్రపత్రకమలంబులతో నలంకృతంబు లైనసరోవరంబులును,
జంబూతరువిటపంబుల నల్లుకొని నేలకీల తావిశేషంబులఁ జొంపంబుల క్రిందఁ బద్మరాగ
స్థగితవేదికాస్థలంబున మనోభవసాయకంబుల నలుసుచు సౌభద్రుండు వసియించి
యుండుసమయంబున. 141

క. అప్పుడు బలభద్రాత్మజ, ముప్పిరిగొను మోహ మాత్మ ముమ్మర మగుడుక్
దప్పక నభిమన్యుఁడు చనె, నప్పూఁదోఁటకును జేసె లందఱుఁ గొల్వన్. 142

రగడ. చనిచని చూడఁగ సహకారంబులు, కనుఁగొనఁగా బహుఖర్జూరంబులు
కంటికిఁ బ్రియ మగుకదళీతరువులు. పంటవలంతికి బహుభూషణ మై
సలలిత మై తగుజంబీరంబులు, ఫలముల నెప్పుడు భాసిలు పనసలు
మధురఫలంబుల మాకందంబులు, మది ముద మొదవెడు మాధవిలేరువులు
విమలోదకముల వెలసిన సరసులు రమణీయము లగురాజీవంబులు
నిసుకదిన్నియల కిరవగునేలులు, నసమబాణునకు నానందముగాఁ
బరిమళయుత మగుబహుపుష్పంబులు, పరిపరివన్నెల పారిజాతములు
గలిగినతావులఁ గాంతలు గొల్వఁగ, హరిపుత్రిక పార్థాత్మజుకొఱకై
వేడుక లలరఁగ విహరింపుచుఁ దరు, నీడలు గను గొని నెలఁతలుఁ దానున్. 143

సీ. ఆసమీపంబునం దతిరమ్య మైనట్టి సైకతస్థలి కేఁగి సంభ్రమమున
కలకలంబునఁ బల్కు-చిలుకల నటుడించి వేడ్క-తోఁ గూర్చుండి వీణె లెలమిఁ
గుచముల పైఁ జేర్చి రచనగా గానంబుసేయుచు శశిరేఖ చెలులఁ జూచి
పంచమస్వరరాగపటిమ దప్పక మీరు పాడరే యనఁ జెలుల్ పాడుచుండ
తే. నావనంబున నుండిన హంసములును. శారికాకీరపికములు చాలఁ బలుకఁ
బలుకు లాలించి సఖులచే చిలుక లన్ని.బలగములఁ జూచుకోర్కె-తోఁ బాటె వనికి.

క. పాటితనకీరంబులఁ గని, కూరిమి శశిరేఖచిలుక గొబ్బునఁ జని తా
నారామసీమలోపల, భూరితరం బైనజాజిపూఁబొద వ్రాలన్. 145

క. కనుఁగొని సుభద్రసూనుఁడు, వినయంబున దానిఁ బిలువ విని యాశుకముక్
ఘనుఁ డభిమన్యుం గనుఁగొని, చను పమరఁగఁ జేతిమీఁదఁ జయ్యన వ్రాలెన్. 146

తే. కరముపై వ్రాలు శుకరాజుఁ గనుఁగొని సరసిజాలించినుడువముతో శక్రపౌత్రుఁ
శోకకీమణి మేరావవడిన నిన్నుఁ, బ్రేమతోఁ బెంచెఁ జెప్పుమా రామచిలుక. 147

వ. అనిన విని. 148

క. మారునిఘోటక నిష్ఠపుఁ, గాపురికోత్తంస వినుము ఘనమగుమనితో
సిరిపసూథప శశిముఖి, కూరిమితో నన్నుఁ బెంచెఁ గురుకులతిలకా. 149

క. ఆరామసీమఁగోపల, నారామునఁ బాసి చేసు నతివేగముగా
నారామచిలుక లరయుచు, రా రాసుత నిన్నుఁ జూడ రమ్యం బయ్యెన్. 150

వ. అని. 151

క. కేళీల శుకము పలికిన, బాలుం డధిమున్యఁ డంత బహుమోదముతో
లోలాక్షిరాకఁ గోరుచు, నాలోకన సేయుచుండె నావనసీమన్. 152

సీ. కంజాక్షు లావేళ గానంబు చాలించి విమలసైకతముపై వీణెలుంచి
పాటిపోయిన లేమ కూరిమి చిలుకల నరయుచుఁ జేగిన సరసజాక్షి
బలపుత్త్రి తనముద్దుచిలుక పోయినజాడఁ బోవుచు మల్లెపూఁబొదలు చూచి
జాజిపూలతలన్ని జలజాక్షి వీక్షించి దాడిమితరువు లాతరుణి గాంచి.

తే. భూరిశాఖల విలసిల్లు పొగడకపుల, గజ్జుమామిడిభూజాలపజ్జ నరసి
కదళికాతపు లరయుచుఁ గలికి కూర్మి, చిలుకఁ గానక చింతించి చెలులఁ దలఁచి.

క. భామలు రా కిటు వసలిరి, కాముని తురగంబు నరయఁ గనుపడ దోహో
యేమని చెప్పుద నని యా, రామయు నారామసీమ రా రాసుతుఁడున్. 154

తే. చూచె శశిరేఖ సొగసుజాల్వాపుబాని, కొప్పు పైనుంచుసవరంపుఁ గుప్పెబిళ్ల
లాణిముత్యాలబావలీ లందమైన, భూషణంబులు మించుపూఁబోణి నతఁడు. 155

వ. ఇట్లు శశిరేఖం జూచి సొంధప్రసంగ తనమనంబున. 156

క. సుందరి శశిరేఖసఁ గల, సందెను లలవెన్త్రు కలశు సమమగుచందం
బంద మగుమోముఁ గనుఁగొనఁ, గందర్పుని చేనమామగతి నలరారెన్. 157

ఉ. చూచితి నిర్జరాంగనల సుందరి నింద్రుసిరాణిఁ జూచితిన్
చూచితి నాగకన్నియల సుందరరూపవిలాసవైఖరుల్
చూచితి రోహిణిన్ రతిని జూచితి యక్షసరోరుహాక్షులన్
చూచితిఁ గాని దీనిసరిసుందరరూపము లేదు వారికిన్. 158

మ. పురుహూతోపలకాంతు లీనురులతోఁ బూర్ణేందుఁ డీమోముతో
నరజాబిల్లిమెఱుంగునెన్నుదురుతో నబ్జంబు కందోయితో
మరుచాపం బరయంగ భూయుగముతో మత్తాళి దృక్పాళితో
సరి గా నీచెలిసౌకుమార్య మిలలో శక్యంబె వర్ణింపఁగాన్. 159

క. అబ్బబ్బ యీపక్షిమతి, [illegible] సవ్వడు [illegible] చే
కబ్బుర మగులిపచంబులొ, [illegible] సకలము [illegible] జక్కవలో. 160

క. చక్కనివాక్కీరహారం, బక్కజమగు రక్షకక సమసిన సురముక్
చక్కెరపిండిపజేసని, [illegible]క్కపుపిండి [illegible] పొంగ పహించెన్. 161

క. సారీమణితోడ లసుబులు, పాకక నయుశాలు లనయ వనితసుజంఘుల్
వాతిజముఖిపాదంబులు. సారసములు కాంతకౌచ సత్పాః పుయ్యెన్. 162

క. శశిముఖికుచభారంబున, నసియాడుచు నౌ నటుంచు నబ్జభవ్రుండుక్
విశదమలి లోహలతికక్, బొసఁగించెనొ యనఁగ నాదు పాలఁతికి నొప్పెన్. 163

వ. అని సౌభద్రుండు శశిరేఖరూపాతిశయంబుఁ గొనియాడుచున్న సమయంబున. 164

సీ. చెలియ ధమ్మిల్లంబుఁ జేర్చినవిరజాజి పరిమళం బంతటఁ బ్రబ్బికొనఁగ
నళికంబుపైఁ దీర్చుతిలకంబుకస్తూరి కిస్తులం బగుతావి వస్తుగురియ
నబ్జాక్షి గుబ్బల నలఁదినగంధంబు గుప్పున నామోద ముప్పతిల్ల
పాంబ్రాణిధూపవాసన మించుచేలాంచ లంబు నుచద్వయి లలిని జారి
తే. మడనిగజ్జెలసజ్జంబు పరువుపాడ, కరని నూపురములు గల్లుగల్లు మనఁగ
సొగసుయానంబుతో వచ్చునుదతిఁ జూచి, కలకలంబునఁ బల్కె నాకలికిచిలుక.

వ. ఇట్లు పలికిన విని. 166

తే. శుకముక్కె చూచె శుకవాణి సొగసుకాని, నోము నిరసించుచుచులనెమ్మోమువాని
సొగకన్నులవాల్జూపు చూచువాని, మొలకనవ్వులు మోముపైఁ జిలుకువాని. 167

క. హనుమత్కేతుతనూజుం, గనుఁగొని పుల్లాబ్జనేత్రి ఘనలజ్జిత యై
చనిచని మాటున నిల్చిన. మనసిజుఁ డెపనాటఁ బుష్పమార్గణచయముల్. 168

ఉ. అండజయానకు స్వరహ మగ్గల మై వృతిదూలి యిక్షుకో
దండుని బాణవేదనకు సద్దయి మూర్ఛ మునింగి పిమ్మటన్
గొండొకవేళకుం దెలిసి కోమలి పార్థుని జూచి సిగ్గుతో
వెండియుఁ జిల్క నిమ్మనుచు వేఁడక యూరకయుండె నచ్చటన్. 169

వ. ఇట్లు లజ్జానన యై యున్న శశిరేఖం జూచి సౌభద్రుం డిట్లనియె. 170

సీ. సఖియ నీమోముతో సరిగాక రేరాజు మదిఁ గుంది మిక్కిలి మలినుఁ డయ్యె
నింతి నీకనులతో నించుకసరిగాక కువలయంబులు మూతగొనియెఁ బవలు
అతివ నీచెక్కుల కద్దము ల్సరిగాక రసయుక్తమై కొంత వసుధకెక్కె
కుంజరయాన నీకుచములతో సరిగాక సారంగములగుంపు చనియె దివికి
తే. చూడుక్కలకులోగి జింకలు సొచ్చెఁ బొదల, యానమున కోడి సరసికి నంచలరిగె
నీదు పల్కెడిపల్కులు నేర్చుకొనఁగ, చిలుక నిన్నాశ్రయించునే కలకలాడి. '7

క. లలనామణి నీకు నగల, చెలువము గణుతింప నాదిశేషునివశమా
వలరాజు బారి కోర్వక, పలుపున నీ సొగసు గొంత వర్ణన సేతున్. 172

సీ. నీఫాలతలముతో సెనగాక జాబిల్లి తొల్తనే పసుధరా దూష్యుఁడయ్యె
నీకన్నుబొమలతో సెనగాక మరువిల్లు తుంటయై మిక్కిలి గంటులొదవె
నీమోవికాంతితో సెనగాక పవడంబు కాఠిన్యమై చేతికట్టఁ బడియె
నీమేనిచాయతో సెనగాక కనకంబు కమటంబులోఁ జొచ్చి కాక నొందె
తే. తెరవ నీకుచయుగముతో దీటు గాక, పటుతరంబైన జక్కవల్ పక్షు లయ్యె
బోఁటి విను నీదుకౌనుతో సాటిగాక, గురుతరంబగు సింగము ల్గుహలు సొచ్చె. 173

వ. అని వెండియు. 174

శా. బాలా నీమృదుగానమాధురిమచే భావంబు నీరయ్యె ని
న్నాలోకించిననాడుచూడ్కులకు నానందంబు వర్ధిల్లె నీ
లీలోద్యానవిహారము న్గనిన హాళిం జెందె నాచిత్త మో
లోలాక్షీ నను గాముబాణములకున్ లోఁజేయకే వేఁడెదన్. 175

క. అని సౌభద్రుఁడు పల్కిన, విని కోమలి సంతసించి విజయతనూజుం
గనుఁగొని హాసానన యై, వినయంబున నిట్టులనియె వీరాగ్రణితోన్. 176

ఉ. మేరుగిరీంద్రధైర్యజిత మేదినిఁ గామిను లెంచి చూచినన్
ధీరతఁ బాపనేరరని తెల్పి శుకంబును గాన కీవనిన్
వారిజనేత్రుల న్విడిచి వాసిగ వచ్చితిఁ జిల్క నీయవే
కారుణికాగ్రగణ్య యని కంజదళేక్షణ విన్నవించినన్. 177

చ. జలధరవేణిపల్కులకు సంతసమొంది సుభద్రసూనుఁ డా
చిలుకలకొల్కి కిట్లనియెఁ జిల్కలు నీవలెఁ బల్కనేర్చునే
కలికిరొ చిల్కపైమమత గల్గినఁ గైకొను సంశయించినన్
బలుమరు మాట లేమిటికిఁ బంకజలోచన కొంకి కేటికిన్. 178

క. ఆమాటకు బింబాధరి, మోమోటము మాని పల్క ముద మలరంగా
సామాన్యమె పరపురుషుల, సామాన్యముఁ జేరి సఖులు సంభాషింపన్, 179

క. వలవనిసుద్దులు వల దీ,చిలుకను దయచేయు మింక జేరెద సఖులన్
పలుమరు పల్కుట మాకుం, గులధర్మము గాదు దేవ కోపింపకుమీ. 180

వ. అనిన విని సౌభద్రుం డిట్లనియె. 181

చ. పరపురుషుం డటంచు ననుఁ బల్కఁగ నోరెటు లాడె బాల్యమం
దిరువురఁ జూచి నీజనకు లిద్దఱుపల్కినపల్కు లన్నియున్

మరచితె యౌవనం బకటా మాంద్యము గప్పెన విజ్ఞపింగుచున్
పరిపరిరీతులం బలుకఁ బాడియె నీకు సరోజలోచనా. 182

ఉత్సాహము. కోమలాంగి నిన్ను నేను కోరినందు కేమి నా
కామితంబు వ్యర్థమాయెఁ గామబాధ నోర్వ నిం
కేమిసేతు మామకాంతు రెట్టిమాట లాడ ని
కేమిబోధఁ గల్గఁ జెప్ప మించి దీని వాంచకన్. 183

వ. అని మఱియును. 184

క. పలుమరు నాతోఁ బల్కుట, కులధర్మము గాఁటటొంచుఁ గొంకక నీవ్రన్
బలికిన పల్కులు మదికిన్, ములుకులవలె నాటె నింక ముచ్చట లేలా. 185

వ. అనిపల్కి సౌభద్రుండు తనమనంబున నిట్లని విచారించె. 186

క. ఈతరుణి పల్కుపల్కులు, నీతిపరం బగుచుఁ దోఁచె నే నాడినవే
నీతికి బాహిర మైనవి, నాతికి బాణంబు లగుచు నాటక యున్నే. 187

తే. ఏను బల్కిన పల్కుల కింతిమనసు, నొచ్చునో యని కేమనవచ్చు మదికి
సంశయము గల్గెనని సవ్యసాచిపుత్రుఁ, డేమితోఁచక తలయూఁచి మోముపంచి.

తే. విన్ననై యున్నయాతనివిధముఁ జూచి యిందుముఖి చాల చింతించి యేను వనికి
నేల వచ్చితి శుక మేల యితని కిఁ, బట్టు వడె నని మదిలోన నిట్టు లనియె. 189

ఉ. చుక్కలఱేని మైతటుకఁ జూచి హసించును వీని మోము యా
చక్కెరధన్వు గ్రొవ్వుగను సాటకు నోపఁడు వీనిసుందరం
బక్కజమయ్యెఁ జూడఁ గలకు నంబుజనేత్రలు వీనిఁ జూడఁ దా
మక్కర గల్గి రమ్మనరె యంగజుకేళికి మాటిమాటికిన్. 190

వ. అని వెండియు. 191

సీ. నోరెఱుంగక నేను నుడివితిఁగా కొన్ని యందుకు హృదయంబు కందెనేమొ
వీ నెంత నిజనికి నిందబింబానన ల్లముదామె వలతురు తలఁచి చూడ
నీగుణాఢ్యుఁడు నాకు నీశుఁడు గాకున్న సొగసేల చిలుకేల సొమ్ములేల
వగకానిచిత్తంబు వగపెట్టఁగా నౌనె యనిపల్కునంతలో నతనుఁ డేసె

తే. నపుడు వనితను మోహ మత్యధికమైన, దరువ్రమా టేల నని నచ్చి దద్దరిలక
దేవదత్తధరాత్మజుఁ జేరి చూచి, పడఁతి జేతులు జోడించి పలికె భక్తి. 192

క. నేను వచించినవాక్కులు, మానసమున నుంచవలదు మామా యిపు డీ
ధీవతిఁ జెందఁగఁ బనియే, మానన మిఁక నెత్తి మాటలాడుము నాతోన్. 193

వ. అనియును గాక. 194

క. రాజాస్యలపై మిక్కిలి, రాజులు మఱి కోపగించుటా గరయంగా

గాజులగుదెకుకా రోఁకలి, రాజితముగఁ బూనినట్లు రాజతనూజా. 195

వ. అని మఱియును. 196

సీ. వాసవివరపుత్ర భాసురంబుగ నీకు దేవి గాకున్న నాదేహ మేల
చెలువొంద నినుఁ బెండ్లి చేసుకోవలె నంచు ననవరతంబు నే నాత్మఁ దలఁతు
బాగుగా నాకోర్కె ఫలిత మౌ టెన్నఁడో వనజసంభవుఁ డెట్లు వ్రాసినాఁడో
అవినాక నీచిత్త మరయంగ నెట్టిదో దేవ నామది కేమి తెలియ దనుచుఁ
తే. బలుక శశిరేఖఁ జూచి సౌభద్రుఁ డాత్మ, సంతసిల్లుచు నిట్లను దంతిగమన
మనసు మర్మంబుఁ దెలియక మందబుద్ధి నగుచుఁ బల్కితి నాపల్కు లాత్మనిడకు

సీ. కలికి నీపైఁ గోర్కె గలిగినందుకు నీవు కరుణించకుండినఁ గంతుఁ డేల
మనసిచ్చు నామీఁద మార్గణంబులు పూని మది నాట నేసె నామాట వినుము
వసుధలో క్షత్రియవరులకు గాంధర్వపరిణయం బొకటొప్పు పంకజాక్షి
అదియె యోగ్యంబుగా నగుపడె నిప్పుడు జాగు సేయఁగ నేల శంబరారి
తే. కేళిలో నన్ను నేలవే బాల యనుచుఁ, బలుకు సౌభద్రు వలపు భావంబు దెలిసి
వెలఁది చరణంబు లొక్కింత వెనుక కిడుచు, దిట్టతనమున నతనితో నిట్టులనియె. 198

క. ధారుణిలో మగవారలు, ధీరు లటం చనఁగ వింటి దేవా నీ వా
ధీరగుణం బెడసేయుచు, నీరీతిం ద్వరపడంగ నీకుం దగునే. 199

క. వెడవింటివాని బాధకుఁ, దడ వోర్వఁగలే నటంచుఁ దత్తరపడుటః
గడుఁ బరమాన్నము నార్పక, నుడుకుడుకుడి జుఱ్ఱునట్టు లున్నది చూడన్. 200

క. పెద్దలు బలకృష్ణులు మన, కిద్దఱికిని బెండ్లి సేతు రింతకు లోఁగా
నిద్దఱుఁ గలసియు ధరలోఁ, బద్ధకు రానేల వినుము పార్థతనూజా. 201

తే. మగువలకుఁ బెండ్లికిమున్ను మరునికేళిఁ, జొచ్చి పురుషులఁ గలసిన మెచ్చ రవని
జనులు నిందింతు రటమీఁద జననిజనకు, లరివిధంబునఁ జాతురా యబ్జముఖిని. 202

క. తలవంపు లేలఁ జేసెదు, కులకాంతలలోన నాకుఁ గురుకులతిలకా
చిలుక నొసంగినఁ బోయెద; వలపున హృదయంబునందు వగవకు మామా. 203

వ. అని యివ్విధంబున. 204

ఉ. సుందరిపల్కుపల్కు లొకసొంపుగ వీనుల నాలకించి యా
నందపయోధిఁ దేలి నరనందనుఁ డాచెలి డాసి వేగమే
యిందునిభాస్య నీచిలుక నిచ్చెదఁ గొమ్మని చూపి డెందముం
గొందలమందఁగా నొడిసి కోమలిహస్తముఁ బట్టి యిట్లనెన్. 205

ఉ. శంబరవైరివేదనకు శక్యముగాదు మనంబు నిల్పఁగా
నంబుజనేత్రి నీదునధరామృతపానము సేయకున్నఁ బ్రా

ణంబులు దక్కనేర వని వాహ్యపయంబునఁ బోఁచి యున్నఁ శ్రే
మంబున నేలకే రమణి మాటలలో నిఁక జాగసేయఁగన్. 206

చ. కులుకుమిటారి సీబటువుగుబ్బలు నాయెద నుంచి పెద్దలో
పలపునఁ గౌఁగిటన్ బిగిచి వాతెర నొక్కుచు నుగ్గు పిప్పి చ
క్కిలిగిలి బెట్టి నామదికిఁ గేల్కొని సంగమంబుఁ జేసినం
జిలుకపటాణికాటు నొకపీసికిఁ గొంటిని హంసగామినీ. 207

ఉ. చిత్తజుఁ డేయుతూపులకు జిత్తము తత్తరపాటుఁ జెందుచుం
గుత్తుకబంటి మోహమున గ్రుంకుచుఁ జెందుచు నున్నవాఁడ నీ
చిత్తము నామభాగ్య మని జేరెఁడు నక్షునప్పుత్రుఁ జూచి యా
మత్తగజేంద్రయాన మరుమాటవచించక యూరకుండఁగన్. 208

సీ. వెండియు సౌభద్రుఁ డండజయానతోఁ బలికె నాపై నింప వంకమేల
కంతునికేళికై యింపగాఁ బ్రార్థింపఁ గడుఁ దయావంతవైనఁ గలుగ ఫలమ
మామకాంతురటంచు మది నమ్మికం దింక వ్యాసేయకే నన్నుఁ బ్రోవనికంబు
యేలనే యనుమాన మేల నీలాలక యేలనే భయము యింకేల సిగ్గు

తే. ముదిత విను చల్లకై వచ్చిముంత దాఁచుఁ చందమైతోఁచె నికఁ జాలు జాలటంచుఁ
బలుకుసౌభద్రు తత్తరపాటుఁ జూచి, బిసరుహానన శశిరేఖ భీతిఁ బొంది, 209

వ. ఇవ్విధంబున నీలాంబరతనూజాత భయాకులచిత్తయై సౌభద్రునికరంబు విడిపించు
కొనుసామర్థ్యంబు లేమిం జేసి తనమనంబున నొకయుపాయంబు చింతించి యిట్ల
నియె. 210

క. అదె నాసఖు లరుదెంచిరి, వదలు కరం బనుచుఁ బలుక వాసవిసూనుం
డెద చెడి కరము స్వీడినఁ, బదములుఁ వడఁకంగ సరగి వణఁతులఁ జేరెన్. 211

వ. ఆసమయంబున. 212

సీ. పంకజానన తన్ను బొంకించిపోయిన దశదెశ వీక్షించి తాల్మి డించి
పెన్నిధిఁ గోల్పోవు పేదచందంబున విన్నవై కలుమారు వెచ్చ నూర్చి
విజయతనూజుండు విరహతాపంబుతోఁ దనకుఁ దా నాత్మలోఁ దలఁచె నపుడు
మాయ చేసి తొలంగె మచల రా దాకొమ్మ యేయుపాయము తోఁచ దేమిసేతు

తే. దానిముద్దులనగుమోము దానిసొగసు, దానిచూపులు బెళుకులు దానిహొయలు
దానికులుకులు నడకలు దానినడలు, కన్నులకుఁ గట్టినట్టుగా నున్న విపుడు. 213

క. అంగజారణరంగంబున, నంగనకును నాకు నాల్ల మబ్బినయపుడే
బంగరుకుసుమంబులతో, నంగజు నర్చింతు మదికి నానందముగాన్. 214

వ. సౌభద్రుం డివ్విధంబునఁ జింతింపుచు నుద్యానంబువెలువడి మందిరంబుఁ బ్రవేశించె నంత నక్కడ. 215

సీ. వేసితూపులవానిగాసి కోర్వఁగ లేక పరితాప మొందెడు భాసురాంగి
శశిరేఖ వీక్షించి జలజాక్షు లావేళ యెలనాఁగ చింతింపవలదమ్మ
రాచకన్నియ లిట్లు రమణుల నెడఁబాసి పోవుట నుచితమే పువ్వుఁబోఁడి
యేమిచిత్రము గంటి వింతలో నీవింత చిన్నవో నేఁటికి సింహమధ్య

తే. మంచుపాఁదిమినకమలంబుమాడ్కి నీదు, మోముపైఁ జెమటగ్రిందుచు న్మదిని వాడమఁ
గారణం బేమి వేగమే కలతెఱంగు, బాల శశిఫాల చెప్పు మింకేల భయము. 216

క. అని పలికినఁ జెలికత్తెలఁ, గనుఁగొని తారాంకపుత్త్రి కంపితమతితో
వినరమ్మా వివరించెద, వనజాయతనేత్త్రలార వారని ప్రేమన్. 217

సీ. ఈరామచిల్కకై యారామసీమలో జంట నెవ్వరు లేక యొంటి నరుగ
నాసమీపంబులో నభిమన్యుఁ డీశుకీమణిఁ జేతఁ బట్టుచు మధురమైన
వాక్కుల కానందవార్ధి మగ్నత నొంది నన్నుఁ జూడఁగ గాంక్షించుచునుఁ జూచి
నంతలో నరపతియాశుగంబులు పూని కంతుఁ డిద్దఱిమీఁదఁ గడలె నపుడు

తే. విరహతాపాతిశయముతో విజయసూనుఁ, డంగ ముప్పొంగ నన్నుఁ బట్టి యకనుకేళిఁ
బ్రోవు మని చాల వేఁడఁగా బొంకువఱచి, చిత్తచంచలతనమునఁ జనుదెంచి చేలసైతి.

వ. అని మఱియును. 219

తే. వానిరూపంబుఁ దలఁప నామానసంబు, చంచలత నొందె నిప్పు డాపంచశరుని
బారిఁ బడనీక వేగమే భూరికృపను వాని నను: కూర్చి కావరే వనితలార. 220

క. అని వివశత్వము నొందిన, కనకాంగిని జూచి సఖులు కళవళపడుచున్
మనమున భయవిహ్వలలై, వనితామణి కిట్టు లనిరి వారిజనేత్త్రల్. 221

క. లలనామణి నీమాటలు, విలసితముగ నాలకింప వింతగఁ దోఁచెన్
వలపుగువలపువహించుట, కలికీ ము న్నెఱుఁగవేమె గాండివిసుతునిన్. 222

మ. అతఁ డేలాగునఁ బట్టె నీదుకర మాహా యుక్తమే వానికిన్
మతిలేకుగ్రత నిన్నుఁ బట్టినపుడున్ మన్నించి రావచ్చునే
పతి నీతండ్రులు మాతలు న్వినినచో చందంబు దా మెత్తురే
యితరు ల్పల్కినమాడ్కిఁ బల్కఁ దగునే యిచ్ఛానుకూలంబుగాన్. 223

క. జడుఁడై సుభద్రసూనుఁడు, దుడుకున నినుఁ బట్టుకొనుట దూష్యము వానిన్
విడనాడి వచ్చినా వని, కడుఁ వడిఁ జింతింపఁ దగదు కలికీ నీకున్. 224

క. అని మోహ మెడలఁ బల్కిన, విని కోమలి సిగ్గువొడమ విహ్వలమతితో
వనజదళాక్షులఁ గనుఁగొని, గనుఁగవ నరుణములుగాఁగఁ గామిని పలికెన్. 225

ఉ. కామినులార మీ తెఱఁగుఁ గానక మిక్కిలి యాప్తులంచు నా
భామినులంచు నమ్మి బహుభంగులఁ జెప్పుచు మోసపోతి నా
కామము లింత చేసె నని కన్నుల నీ రిడి మాటిమాటికిన్
సామజరాజగామినులఁ జంద్రనిభానన చూచి యిట్లనెన్. 226

ఉ. కప్పురయెలుంగువాములకుఁ గారె మదిం దలపోసి చూచినన్
తప్పులుగావు బద్ధ మిది తామరసేక్షణలార పూర్వముం
దొప్పుగ రాచకన్నియల కొక్కొకవేళల మోహ మబ్బినన్
జెప్పరె తోడిచేడెలకుఁ జేకొని వారలు కోర్కెఁ దీర్పరే. 227

క. మీవలెను బల్కఁజెల్లునె, భూవలయమునందు లేరె బుద్ధులు దెలుపన్
గోవిదు లెందుకు మీరే, భావజు మోహాబ్ధిఁ బడినపంకజనేత్రల్. 228

వ. అని మఱియును. 229

క. ఆదయ లయి నన్ను నాడిన, నది సమ్మత మగును గాని యస్థానముతోన్
మనయుతులై యీ తెఱఁగున, జనపడి నిందింప మీకుఁ బాడియె తలఁపన్. 230

వ. అని సఖీజనంబులతో రోహిణీసమాత్మజ వెండియు నిట్లను. నళిని హిమఘాతంబునఁ బొరలుదానికిఁ గొరవి జూపినట్లు తెఱంగున పడఁతుకల మదనబాణంబులఁ బరితపించెడు నన్ను ముల్కులవంటిపలుకుల నలుకదపఁ జేసితిరని గద్గదకంఠంబుతోఁ జెలుంగెత్తి యేడ్చె నయ్యవసరంబున. 231

సీ. కలకంఠు లక్ష్యాంతకంపితహృదయలై కామపాలునిపుత్రి మోముఁ జూచి
హాస్యరసంబుగా నాడినవాక్యము లీవిరసంబుగాఁ దోఁచె వెలఁది నీకుఁ
బ్రాణపదంబైన పత్నుతులపై నింత కోపంబు సేతు రే కుంపరఁదన
నీలాంబరుఁడు భామ నిచ్చు సౌభద్రున కిచ్చి పెండ్లిని జేయు నేల చింత
తే. పరఁగ నాతనిసింగార మరసినంత, మరులు పుట్టుట చోద్యమే మందగమన
కుముదమిత్రుఁడు రోహిణిఁ గూడునట్లు, రతిసుఖంబున నేలవే రాజసుతుని. 232

వ. అనుచు నివ్విధంబున నచ్యుతాగ్రజునిపుత్రి నుల్లాసంబు లగునల్లాపంబుల నూరార్చి శైత్యోపచారంబులు సేయ నొక్కింతసేపునకు సేదదేరి కలహంసగామినుల కరంబులూఁతగొని యారామంబు వెడలి నగరు ప్రవేశించి మణిమయసౌధాంతరంబునకుఁ జని శయ్యాతలంబుఁ జేరి మోహతాపంబునం బొరలుచుండ నాశశిరేఖ విధంబుఁ గనుంగొనఁ జాల కేఁగెనో యన సవిత్రుండు పశ్చిమాచలంబున కేఁగ నాసమయంబున. 233

చ. పదపడి సంధ్యకాలుఁ డనుపాంథుఁడు తృష్ణ హరింపఁగోరి తాఁ
జదలున నెఱ్ఱరేకు లనుసాంద్రపురజ్జుల నుట్టిఁగట్టి తా

సదమలమైనస్వర్ణకలశంబును వారిధి డించెనో యనన్
ముదమునఁ బశ్చిమాంబునిధి మున్గెను దోయజమిత్రబింబమున్. 234

క. తమ్ములు ముకుళించెను భయ, దమ్ముగఁ జలియించెఁ జక్రదంపతు లీలోఁ
గమ్మున నుండినవల్లీ, కమ్ములలోనుండి వెడలె ఘనసర్పములున్. 235

క. పగవాఁడు వార్ధిఁ బడె నా, పగ పాసెను బొమ్మటంచు వడిఁ బరువిడుచున్
జగతిని జోరులు మెచ్చఁగఁ దగ ధనికులు భీతిఁ జెందఁ దమము చెలంగెన్. 236

క. హరిపద మనుకన్యామణి, మురిపంబునఁ గాలవిటుని ముద మొనరింపన్
దిరముగఁ గొప్పున నుంచిన, విరులన నక్షత్రసమితి వెలసెం దరుచై. 237

చ. వెలయఁగ పూర్వదిక్సుదతి వేడ్కఁ జెలంగెడుమానసంబుతో
జలనిధి పెట్టెయం దిడినచారుతరం బగువజ్రరేకడిన్
మలినము వాయఁగా మెఱుఁగుమౌక్తికహారము చేతఁ బట్టి తాఁ
దల నిడుకొన్నదో యనఁగఁ దమ్ములశాత్రవుఁ డొప్పెఁ దూర్పునన్. 238

క. కప్పురపుధరణి విప్పిన, చొప్పున బ్రహ్మాండమెల్ల సొంపువహింపన్
ఒప్పుగ వెన్నెల దోఁచెను, గుప్పున దస్కరులు భీతిఁ గుందుచు వగవన్. 239

తే. కువలయంబున నుండినకువలయములు, వృక్షచయమున వసియించుపక్షిచయము
గాన మొనరించుగంధర్వమానికులును, సంతసిల్లుచు నుండె రాసమయమునను. 240

ఉ. కంతుఁడు రంతొనర్పుచును గార్ముక మెక్కిడి సారిఁ దీడి య
య్యింతిని జేసిబాణముల నేసిన వెంటనె మందమారుతం
బంతనె వచ్చె నభ్రమున నంగజమాతులకాంతు డింతికి
న్వింతగఁ దోఁచిన న్విరహవేదన కోర్వక బెగ్గడిల్లుచున్. 241

ఉ. భావజుఁ గూర్చి యిట్లనియె పంకజనాభునిపుత్రుఁ డంచు సం
భావన సేసి చెప్పుదురు భావజ నీ కది యొప్ప దుర్విలోఁ
బావి యెఱుంగ కీవిధము వారిజనేత్రుల తల్లి చెల్లెల
న్భావము లేక పైఁబడిన భామలు తిట్టక మాననేర్తురే. 242

క. అద్రిధరతనయ నీ వా, రుద్రునికొసగకంటిచేత రూపము చెడియున్
విద్రుమరుచిరోష్ఠులపై, నుద్రేకము చూప నీకు నుచితంబగునే. 243

క. మామా యల్లుఁడు నొకటై, మామానమ్ముఁ బాపి మమ్ము మననీయరుగా
మీమీగర్వము లరయఁగ, కామా! వివరింపఁ గొంతకాలమె చెల్లున్. 244

వ. అని పల్కి శశిరేఖ చుక్కలఱేనిం జూచి యిట్లనియె. 245

సీ. చల్లనివాఁ డంచుఁ గల్లలాడుదుగాని తాపంబు నొందించుపాపి వీవు
సత్పక్షుఁ డని నిన్ను సరసు లెంచుటె కాని యాశ్రితతేజంబు లణఁతు వీవు

సన్మార్గుఁ డనిబుధుఁ ల్చాటుచుందురుగాని సతులపాలిటి పిశాచరుఁడ వీవు
మాధవు మఱఁదనుమాట యొక్కటెగాని యక్కమందిరమున కహితుఁ డీవు

తే. ఇట్టివాఁ డని తెలియక నీశ్వరుండు, చేరదీసిన శిరముపైఁ జేతి తీవ్ర
పరమదుర్మార్గుఁ డని నిన్నుఁ బలుకవలయు, వసుధ సన్మార్గుఁ డందు రే వారిజారి. 246

క. సర్వజ్ఞు శిరముఁ జెందితి, సర్వము నే నంచుఁ దలఁచి సంతసపడుచుం
గర్వమున సఖుల నేఁచినఁ, బర్వమునను నిన్నుఁ బట్టి పాము కరవదె. 247

క. చక్కెరదిండిసీపాయిక్, దిక్కెక్కితివి నేఁడు నీకు దిక్కెవ్వరురా
యొక్కొక్కపక్షములోనన్, చుక్కలగమికాడ తగదు సుదతుల నేఁచన్. 248

వ. అని మఱియును. 249

క. మలయానిల నీ వింతగ, జలజాక్షులమీఁద జలము సాధించినచో
ఫలమేమి వసుధలోఁ గల, పొలఁతులగో డేల నీకుఁ బో తెమ్మరమా. 250

వ. అని యివ్విధంబున మదనశశిసమీరుల నిందింపుచు విరహానలంబున కోర్వక దగ్గర
నున్నసఖీజనంబులతో నిట్లనియె. 251

తే. వినుఁడు కంజాక్షులార నావిన్నపంబు, పార్థపుత్త్రుఁడు చెప్పిన పల్కులకట!
వినక నిటు వచ్చి నే నెంత వెట్టినైతిఁ, దమ్మిబాణునిబాధకుఁ దాళలేను. 252

తే. అనిన శశిరేఖ నీక్షించి యబ్జముఖులు, పొలఁతి విజయాత్మజుని నీవు పొందినపుడు
మరుఁడు చంద్రుఁడు గాడ్పు నీమందిరమునఁ, గాచియుందురు వగ పేల కమలనేత్ర.

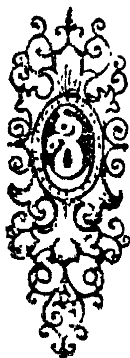
క. మగువలు పల్కిన పల్కులు, తగ వొప్పఁగ నాలకించి తత్తరపడక
వ్వగమాని యూరకుండెను, ఖగవాహను నన్నపుత్త్రి గాసిం బడకన్. 254

భుజంగప్రయాతము.

మురారి న్రమానాథు మోదంబుతోడ, న్పురాకంచు సద్భక్తిభావంబుతో న్మ్రొ
క్కి రాజీవనేత్రా స్వకీయాదులం బ్రోచి రాజిల్లఁగాఁ జేయు శ్రీకృష్ణమూర్తీ. 255

గద్య. ఇది శ్రీమ త్సూర్యనారాయణ కరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకారసుస్థిరామృతవాక్య
జనిత కవిత్వ రత్నాకరవంశపయఃపారావారరాకాసుధాక -రాంజనేయాఖ్యతనూజ
అప్పప్ప నామధేయప్రణీతం బైన శశిరేఖాపరిణయం బను మహాప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

శ్రీరుక్మిణీమనోహర
కారుణ్యసుధాప్రదీన ఖగరాడ్గమనా
వారిజభవనుతచరణా
క్షీరాంబుధిశయన భక్తసేవాదరణా. 1

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

ఉ. ఖండనపండితోత్తములఁ బాండుకుమారులఁ గాన కంపి వే
దండపురాధినాయకుఁడు ధారుణినంతయు నాక్రమించి యా
ఖండలుఁ డేలుమాడ్కి మణికాంచనవస్త్రసమృద్ధి నొందుచున్
నిండుమనంబుతోఁ బ్రజల నేలుచునుండెను భానుతేజుఁడై. 3

ఉ. కర్ణుఁడు ద్రోణుఁడుం గృపుఁడు గర్ణసుతుండును ధృష్టకేతుఁడున్
సిద్ధయవర్తి భీష్ముఁ డపనీతులు సౌబలదుస్ససేనులున్
వర్ణితవిక్రముండు శ్రుతవర్ముఁడు నాతనిబంధుమిత్రులున్
దుర్ణయుఁడైన సైంధవుఁడు దుర్దముఁ డాదిగఁ గొల్చియుండఁగాన్. 4

వ. ఇవ్విధంబునఁ గౌరవేశ్వరుండు విబుధగణసేవితుండైన మహేంద్రుండునుం బోలెఁ బ్రతిదినంబును గొలువై మహాసంతోషంబునం బొదలుచుండె. నంత. 5

సీ. దివ్వరొంబువ్వగా జీవించు జడదాల్పు పుండరీకాక్షునిపురముఁ జూడ
నరిగి శ్రీకృష్ణుని యంతఃపురంబులోఁ బొడఁగాంచి యతనిచేఁ బూజలంది
కామపాలుఁడు తన్నుఁ బ్రేమతో లాలించి యర్చన సేయఁగా నతఁడు గొన్ని
వాసరంబులు నిల్చి వనజాక్షి శశిరేఖ యాకార మరసి తా నాత్మయందుఁ
తే. దలఁచె నీకన్య సౌభద్రు తరుణిగాఁగ, నంబుజాక్షుండు మదినెంచు నదియుఁగాక
బలుఁడు దుర్యోధనునియందుఁ బక్షపాతి, గనుక నొకవింత గావింతు ఘనముగాను. 6

క. కలహము గానక యిట్లున్, కలకాలము ప్రొద్దుగడపఁగా వశ మగునే
బలరామపుత్రి కొఱకున్, కలహముఁ గావింతు ననుచు గలకల నగుచున్. 7

సీ. కనకాంగివిధము నే వినుపింప గురుఁడును దానిపుత్త్రకునకుఁగా నడుగ వచ్చు
వచ్చిన బలుఁడు తా మచ్చిక లాలించి రమణీలలామను లక్ష్మణునకు
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చె నొక్కఁడె గాని వసుమ విష్ణుముసేయు నరఘసుంపు
కయ్య మించుక యైనఁ గలుగకపోదు చయ్యనఁ జేతు నీసాహసంబు
తే. చెడుగు దుర్యోధనున కైనచేటు కేల, వగవ వని యెంచి ముదముతో వారిజాక్షుఁ
జూచి పయనంబుఁ జెల్పుచు సొంపు మిగుల,నంబుజోద్భవసుతుఁ డేగె హస్తిపురికి.

వ. నారదుం డివ్విధంబునఁ బురప్రవేశంబు సేసి సభామంటపంబునఁ గొలువున్న సుయోధనునకుఁ దనరాక నెఱింగించిన నతండు పుత్త్రమిత్త్ర సహాయుండై యెదు రేగి మ్రొక్కి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి కనకాసనం బిడిన రాజుం జూచి నారదుం డిట్లనియె. 9

చ. కరిపురనాథ పుత్త్రులకుఁ గాంతలకెల్లను క్షేమలాభమే
తిరముగ నీకునున్ శుభమె తేజిలుచుందురె బంధు లాప్తులున్
నిరతము ధర్మ మేమరక నీవొనరింతువె రాజ్యభారమున్
నరవర యంచుఁ బల్కు మునినాథుని జూచి ముదంబు నొందుచున్. 10

ఉ. కౌరవనాథుఁ డిట్లనియెఁ గారుణికోత్తమ విన్నవింతు నీ
ధారుణిరాజ్యమంతయును ధర్మపథంబునఁ బ్రోతు నెప్పుడున్
కూరిమి నాపయి న్నిలిపి గొబ్బున మీ రిట కేగుదెంచుచోఁ
బౌరుఁడ నాగృహంబు బహుపావన మయ్యె నటంచు వెండియున్. 11

ఉ. ఊరకరారు మీ రిటకు నుల్లమునం గలకోర్కెఁ జెల్పవే
నారద యంచుఁ బల్కు నరనాథుని జూచి మునీంద్రుఁ డిట్లనున్
ద్వారకనుండి నే నిటకుఁ దర్లితి నీ కొకవార్తఁ జెల్పఁగాఁ
గౌరవనాథ నాపలుకు కాదన కాపని సేయు మింతలోన్. 12

వ. అది యెయ్యదియనిన. 13

క. బలరామపుత్త్రి గల దా, జలజాక్షికిఁ గల్గినట్టి చక్కఁదనం బీ
జలజభవాండములోపలఁ, గలరమణులయందు లేదు కౌరవనాథా. 14

ఉ. ఆచెలికొప్పును న్నతియు నాచెలిమోమును దానిచూపులున్
ఆచెలిదంతపంక్తియును నాచెలినవ్వులు దానికంఠమున్
ఆచెలిబాహులు న్నురము నాచెలిచన్నులు దానిచిన్నెలున్
ఆచెలిమధ్యముం గటియు నాచెలియూరులు జంఘలాదిగాన్. 15

క. అంగములను వీక్షించిన, శృంగారమె గాని దానిజిగి యేమందున్
బంగారుఁబంటిదేహము, సింగారముఁ బొగడ వేయుశిరములఁ గలచే. 16

క. శశిరేఖాఖ్యం జెలఁగెడు, శశిముఖి నీకూఁతు రైన సంపదకెల్లన్
పసిఁడికి బరిమళ మబ్బిన దశ సన్నుతి కెక్కఁ గలవు ధరణీనాథా. 17

క. భూషణ మెందుకు సిరికిన్, భూషణ మై చెలఁగ ననుచు బోధింపుచు సం
తోషమున నరిగె కల్మష, శోషణుఁ డగుపోరు నిండి సురలు నుతింపన్. 18

క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట, జనపతి దుశ్శాసనాదిసహజన్ములఁ దాఁ
గనుఁగొని బ్రాహ్మణు లిర్వుర, ననఘుల రప్పింపుఁ డనిన నరనిమిషములోన్. 19

వ. రప్పించిన వా రరుదెంచి రాజుం గాంచి పనియేమనిన విని సుయోధనుం డిట్ల
నియె. 20

సీ. పుడమిదైవములార పుండరీకాక్షుని పురవరంబునకు మీ రరిగి మొదట
కామపాలునకు మాక్షేమలాభముఁ దెల్పి పొసఁగ లక్ష్మణునకుఁ బుత్త్రి నడిగి
రమ్మని భక్తితో లాలించి మాంగల్యవస్తుచయంబులు వారి కొసఁగి
పనిచిన బ్రాహ్మణు ల్భాసురం బైనట్టి ద్వారకాపురిఁజొచ్చి శీరపాణి
తే. మందిరద్వారపాలుర ముందుఁ బనిచి, సెలవుఁ గైకొని విప్రులు గలసి యతని
వలన నర్చితులై తాము వచ్చుకార్య, సరణి వినుపింప సంతోషభరితుఁ డగుచు. 21

క. చెల్లెలి కొసఁగినవాక్యము, నుల్లంబునఁ దలఁప కతఁడు నుల్లాసముతో
సల్లలితుం డగుకౌరవ, వల్లభుఁ డటు పంపియున్న వసుధామరులన్. 22

క. కనుఁగొని బలుఁ డిట్లనియె, న్మనుజేంద్రునికార్యమునకు మాఱు వచింపన్
బని యేమి నాదుపుత్త్రికి, ఘనుఁ డాలక్ష్మణుఁడె మగఁడు గా కొరుఁ డగునే. 23

క. అల దుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నొసఁగి వేడ్కఁ లగ్న మొనర్తున్
ఇలలో శీఘ్రమె శుభ మని, పలుకుదు రిఁక జాగుసేయఁ బని యేమనుచున్. 24

క. మతిమంతులైన పౌరో, హితులను బిలిపించి చాల నీశశిముఖికిన్
బతి దుర్యోధనసుతునకుఁ, జతురమతిం జూడరయ్య శశితారాదుల్. 25

వ. అని పల్కిన తాలాంకుని వాక్యప్రకారంబునఁ బౌరోహితు లాలోచించి చంద్ర
తారాబలంబులు నిరూపించుచు నేఁటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నం బనిచెప్పిన
విని నీలాంబరుండు పురపరిపాలకులం బిలిపించి వీడెల్ల శృంగారంబు సేయుఁ డని
తా నాజ్ఞాపించిన మంచి దని పురం బలంకారంబు సేయించి శశిరేఖకుఁ బరిణ
యం బని చాటించి రాసమయంబున. 26

సీ. రాముఁడు తనపుత్త్రి రారాజుసుతునకు మాట యిచ్చె నటంచు బోఁటులెల్లఁ
జెప్ప సుభద్ర తా నప్పుడె దిగులొంది చని పద్మనాభునిచరణములకుఁ
బ్రణతయై వింటివే బలరామువిధమెల్ల రమణియౌ శశిరేఖ లక్ష్మణునకు
నిచ్చెద నని చెప్పె నిదియేమి మాధవ దత్తాపహారంబు తగునె తనకు

తే. అనిన విని లేచి కృష్ణుఁడు ననుజఁ జూచి
వెంట రమ్మని బలరాముఁ డెడపి కేఁగి
హితులఁ బౌరోహితులఁ గూడి యుంప్రగులుక
మాటలాడెడుహరిఁ జూచి మాధవుండు. 27

శా. అన్నా నీ కిది ధర్మమా నె వినుమా యజ్ఞాక్షి యాపుత్త్రిని
న్మన్నీ చెల్లెలిపట్టి కిత్తు ననుచున్ మోదంబుతోఁ జెప్పఁగా
విన్నా రందఱు దీనిఁ దప్ప మనల న్వత్పన్ను లంచాడ రీ
సన్నాహంబును మాని పార్థికి వెసన్ జంద్రాస్య నర్పింపవే. 28

క. మేనల్లుఁ డుండ నొరులకు, మానిని నీరా దటంద్రు మహిమాదికులున్
దాన మహోక్కరి కొసఁగుట మానితగుణధన్య ! నీకు మర్యాదగునే. 29

వ. అని యివ్విధంబున. 30

తే. మాధవుఁడు పల్కువాక్యము లోర్వఁబడక, కామపాలుఁడు హరిఁజూచి కమలనాభ
పాండవులయందు మిక్కిలి పక్షపాతి, కౌరవుల పేరు సెప్పఁగాఁ గాదు నీకు. 31

తే. కాంచనాంబర విను పెక్కుగాఁక లేల, నరునిపుత్త్రున కే నీను తిరముగాను
పాండవులు మనకు సత్యంతబంధులైన, గౌరవులు నట్టిచుట్టాలు గారె తలఁప. 32

తే. పంచభక్ష్యాన్నములు మాని పద్మనేత్ర, కుమతు లెవరైనఁ గసుగాయఁ గోరఁగలరె
రాజ్యవైభవమున నుండు రాజరాజు, సుతున కగుఁ గాక అర్జునసుతున కేల. 33

క. అని పల్కిన బలరామునిఁ, గనుగొని కను లెఱ్ఱఁజేసి కనలినమదితో
వనజదళాక్షుం డిట్లను, వినఁ జవిగానట్టిపల్కు విహితమె పలుకన్. 34

తే. కుంతితనయునిపై నీకుఁ గోప మున్న, సుదతి నీకిష్టమైనట్టిచోట నిమ్ము
కవ్వడియు భీముఁ డీర్ష్యఁ గదిసినపుడు, గౌరవులు నీవుం బడుపాటుఁ గందు గాక.

వ. ఇవ్విధంబునఁ గృష్ణుండు రౌహిణేయుని హేతుగర్భంబుగాఁ బలికి నిజసహోదరిం
జూచి సుభద్రా తాలాంకుఁడు పలికినపల్కుల స్వారస్యంబు దెలిసెఁగదా నీకు
దిక్కుగలచోటికి కరుగుమని దిగ్గన లేచి రథాంగపాణి తనమందిరంబున కేఁగె; నా
సమయంబున. 36

సీ. తరుణి సుభద్ర యాతాలాంకు నీక్షించి అన్న నావిన్నపం బాలకింపు
వేడ్క నీతోఁ జాల వియ్య మొందెద నంచు నెమ్మదిఁ నేను నమ్మియుంటిఁ
బతిబావమఱఁదులు ఫలము లన్నముగాఁగ వనవిహారము సల్ప వారిఁ దలఁచి
చింతించు నామది చింతలెల్లను బాసి మీమన్ననలచేత మెలఁగుచుందు

తే. మగువ నిచ్చెద నని చెప్పి మఱచి నేఁడు, పరుల కిచ్చెద నని పల్క భవ్య మగునె
సిరియు లేమియు వెన్నెల చీఁక టరయ, నీరసాధన కరుణించి చేడె నిమ్ము. 37

వ. అదియునుంగాక. 38

ఉ. అన్నలుఁ దమ్ములుం జెలు లనాదరణంబును జేయకుండిన
న్విన్నదనంబు జెందు టొకవింతయె మీ రిపు డాదరింపకన్
నన్ను నవజ్ఞ జేసినను నాకు సగౌరవ మత్తయింటిలో
సన్నుతిపాత్ర నీకపుడు సాగిలి మ్రొక్కెద నాదరింపవే. 39

క. బలవైరిపుత్రుఁ డాత్మజో, పలుమరు నీవియ్యమునకుఁ బ్రార్థన సేయన్
గలకాల మిదియె కోరికి, సలలితముగఁ బ్రోవుమయ్య సద్గుణవర్యా. 40

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 41

క. వనములఁ ద్రిమ్మరు చుండిన, జనకుల నెడబాసినట్టి సౌభద్రునకున్
వనజాక్షి నొసఁగకుండిన, జనసుత యపకీర్తి గాదె చయ్యన మీకున్. 42

క. అన్నా బలరాముఁడ నీ, కన్నను గతి లేదు మాకుఁ గనుకను మగువన్
విన్నాణంబగుపార్థి కిఁ, జెన్నలరఁగఁ బెండ్లిసేసి చెలఁగుము తండ్రీ. 43

క. సిరి గలవారికిఁ జేడెల, నరయుచు నెవ్వరైన నిత్తు రది ఘన మగునే
నిరుపేద కిచ్చి చేసిన, సరసాగ్రణి కిహముఁ బరము సౌఖ్యము లబ్బున్. 44

తే. పద్మలోచన శశిరేఖ భాసురాంగి, బాలుఁ డభిమన్యుసొమ్మని పలికి తీవు
మాధవాగ్రజ నమ్మించి మ్రానిమీఁద, చేయివిడిపించుచందానఁ జేసి తన్న. 45

వ. అని బహుభంగులఁ బ్రార్థించు సహోదరిం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె. 46

క. నవ్వుల కాడిన మాటలు, జవ్వని నిశ్చయము సేయఁ జనునే నీకున్
బువ్వకు లేకిటు చిక్కియు, నవ్వా పెత్తనము సేయ నగునే నీకున్. 47

తే. పాలు చక్కెర జున్నుతో నోలలాడు, సతుల వేపాకుఁ దిన్పించు చందమునను
గారవంబునఁ బెరిగిన కమలముఖిని, నీకుమారున కడుగుట నీతి యగునె. 48

క. కూడును గోకయు లేకన్, చేడియ నీసుతుఁడు నీవుఁ జేరితి రిటకున్
సూడు నోకించుక లేకన్, కోడలు కావలయు నంచుఁ గోరద వీవున్. 49

క. కోడలు లేకుండిన నీ, పోఁడిమి సంపదలు కొల్లపోయెడి నేమో
నేఁడు వచించెద వినుమా, చేఁడియ నీసుతున కొసఁగు చెడుగులు గలరే. 50

సీ. ఉన్నవా రడవుల ఖిన్నులై యుండఁగాఁ గన్నియ నిమ్మంచుఁ గలువరించి
పలికిన ఫలమేమి భాగ్యహీనుల కిత్తురే మగువల నిల నెవ్వరైన
ముం దేమొనర్చిన బంధుత్వములు చాలు వెలఁది నీ కెందు కీవెఱ్ఱి మాను
పరఁగ దుర్యోధను బంధుత్వ మబ్బె మా కొరు లేల నీ వేల సరసిజాక్షి

తే. యేల ధర్మాత్మజుఁడు భీముఁ డేల వినుము, పార్థుఁ డొందుకు కవ లేల భాసురాంగి
ద్రౌపదేమాదు లిఁక నేల తలఁచి చూడ, నెందఱుండినఁ గురురాజు క్రిందుగాక,

వ. అని సీరాయుధుండు సుభద్రతో వెండియు ని ట్లనియె. 52

క. పడఁతీ నీనందనునకుఁ, బడఁతుక నర్పింపఁజాలఁ బలుమరు నన్నుం
దడవినఁ గోపము మదికిం, బొడమెడు నని పల్కి తోడఁబుట్టుతో మఱియున్. 53

క. కురురాజు కెండ్లైనను, సరిగా రివసుధలోన సంపదలందున్
పురుహూతుఁ డెంచి చూడఁగఁ, గరిపురమే స్వర్గపురము ఘనభోగములన్. 54

క. అలదుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నిత్తు రాజ్యరహితుల కొసఁగన్
జలజాక్షి పెక్కు గాథల, ఫల మే మింక లేచిపొమ్ము పని యే మిచటన్. 55

వ. అని యివ్విధంబున. 56

ఉ. తాల్మి యొకింత లేక బహుతామసుఁడై బలుఁ డాడువాక్యముల్
గాలములై మదిం దగుల గాండివిపత్ని మఱేమి తోఁచకన్
జాలినవంతఁ గుంది వివశత్వము నొందినఁ జూచి గ్రక్కునన్
బాలిక సత్తి వెంద్రుకలు పాపుచుఁ గొప్పిడి సేదదేర్పఁగాన్. 57

వ. ఆసమయంబున దేవకీవసుదేవు లాబలభద్రుం జూచి రామా నీసహోదరి కొసంగిన వరంబుఁ బాలించి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు సేయుఁ మనినవచనంబు లనాదరణంబు సేసి పెడచెవులం బెట్టి యూరకుండె నంత సేదఁ దేరి సుభద్ర రోషంబున హలాయుధుం జూచి యిట్లనియె. 58

చ. తరుణి నొసంగవే యనుచుఁ దద్దయు భక్తితో వేఁడుకొన్నచోఁ
గరుణ యొకింత లేక ననుఁ గారులు జీరుచు మాటిమాటికిన్
సిరిగలవారి నెన్నుచును సింధుగభీరుల నింద సేయుచున్
బొరిఁబొరిఁ బొంగు బొంగితివి పొంగినపాపము నీకుఁ దప్పునే. 59

క. విరివిగఁ జెలి నిచ్చెద నని, మరు లించుకఁ గలుగఁ జేసి మాటలు దప్పే
నరునకు నరకమెగా కీ, సిరి వెన్నెల చీక టనుచుఁ జెప్పుదు రార్యుల్. 60

తే. సింహవిక్రముఁ డగుపాండుసింహమునకుఁ, బత్నినై నేను నడవులఁ బతిని బాసి
నీవె గతి యని బ్రతిమాలి నీకృపాంబు, పంచఁ జేరినఁ గద యింతపలుచనైతి. 61

తే. కడుపుకూటికి నీకొంపఁ గాచియున్న, నీతిమాలినమాటలు నీవు పలుకఁ
జెల్లెలను గాన బలరామ చెల్లెఁ గాక, పాండవులు విన్న నాయాన బ్రదుకనీరు. 62

వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 63

సీ. కొడుకు లెన్నైన యున్నఁ గోడ లెందుకు రాదు నీపుత్త్రి నీకున్న నిలువఁబోదు
గంతకుఁదగినట్టి బొంత లోకమునందుఁ గల్పించె మొదటనే కమలభవుఁడు
నుదుట వ్రాసిన వ్రాలు పదపడి తప్పింప నీవెవరు నేనెవరు నీతిరహిత
సదయాత్ముఁ డని నిన్ను మదిలోన నమ్మితి కఠినహృదయుఁ డంచుఁ గాననైతిఁ

తే. గలిమి కాళించి యమృతంబుఁ బలికి నీవుఁ, గౌరవులు నేకమై మమ్ముఁ గాన కనిపి
రామరాజ్యంబుగా మీరె రాజ్య మేలుఁ, డనుచు నేడ్చుచు నరిగె నయ్యంబుజాక్షి.

క. ఆసమయంబున సాత్యకి, రోషముతో బలునిఁ జూచి రొప్పుచుఁ బలికెన్
వాసవిసుతునకుఁ బుత్త్రిని, వాసిగ నీవియ్యకున్న వారికిఁ గొదవే. 65

క. ధర్మజభీమార్జునులను, దుర్మదమున నిందచేసి దుర్యోధను దు
ష్కర్ముని వినుతించుట నీ, కర్మమొ బలరామ లేక గర్వమొ తలఁపన్. 66

క. సమయాబ్దంబులు గడచిన, విమలాత్మకులైన పాండవేయులు వరుసన్
సమరములోఁ గౌరవులను, సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి సంపద గొనుటన్. 67

క. తప్పదు సంకర్షణ నీ, కొప్పదు దూష్యంబు సేయ నుర్వీశుల వా
రెప్పుడు ధర్మపక్షంబును, దప్పక పాలింతు రఖిలధరణీతలమున్. 68

వ. కావున సత్యాత్ముల దూషింపుచు దుష్టాత్ముల భూషించు నీజిహ్వ పెక్కుపరియలై పోకుండుట విచిత్రం బని పలుకుశినివరునివాక్యంబులు వినక నతనికిఁ బ్రత్యుత్తరం బీయక దుర్యోధనుం డనిపినత్త్మాసురులతో నిట్లనియె. 69

చ. వినఁ జవిగానిపల్కు లవి పీనుల విందురె విప్రులార యీ
శినివరుఁ డార్యసన్నుతుఁడు శ్రీధరుఁ డిర్వురు సారెసారెకున్
వనముల నున్న పాండవుల వర్ణన చేయుచు కౌరవేంద్రుఁ డా
మనవరతంబుఁ దిట్టుటకు నాదియు నంత్యము లేదు చూడఁగాన్. 70

మ. అలదుర్యోధనుసాటిరాజు లిలలో నందంద వీక్షించినన్
గలరా రాజమృగేంద్రనందనునకుం గంజాక్షి నర్పించెదన్
దలఁబ్రాల్వేళకు బంధువర్గములతోఁ దామందఱున్ మిత్త్రులున్
బలువేగంబునఁ దోడితెం డనుచు నాబ్రాహ్మణ్యులం బంపినన్. 71

వ. తదనంతరంబ సుభద్ర హలాయుధుండు పలికినపల్కులు ములుకులై మనంబు వ్రణంబుఁ గావింపం దద్వేదనచే శయ్యాతలంబుఁ జేరి చింతించుచున్నసమయంబున సూర్యాస్తమయం బగుటయు మందిరంబునకుం జని చింతాకులచిత్తయై యున్న జననిన్ సంకర్షణుండు పల్కినచందంబును లక్ష్మణునకు శశిరేఖ నొసంగినవిధంబు నెఱుంగక మాతం జూచియిట్లనియె. 72

క. ఘనమగుచింత వహించితి, వనముల మాతండ్రిగారివార్తలు చెవికిన్
వినఁబడిన దాఁచవల దో, జననీ వినుపింపు మమ్మ చయ్యన నాకున్. 73

వ. అనిన సౌభద్రునకు సుభద్ర యిట్లనియె. 74

క. అబ్బ నే నెఱుఁగను నీ, యబ్బలజో లేల వినుము హలసాధనుఁడున్
డబ్బుల కాసవహింపుచుఁ, దబ్బిబ్బులు సేసెఁ బలుకు దత్తము నేఁడున్. 75

వ. అది యె ట్లనిన. 76

సీ. తారారాజుసుతునకై రోహిణేయాత్మజ నడుగుటకై యిద్ద అగ్రజన్ము
లరుదెంచి వేడఁగా నందుకు బలరాముఁ డానందభరితుఁడై మీననేత్ర
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చినఁ దగ దంచు నచ్యుతుం డాడిన నతనిపలుకు
వినఁ డాయె నంతలోఁ వేడుకతో నేను ప్రార్థన సేయఁగా బలుఁడు నన్నుఁ

తే. గూటిపేదవు విను నీకుఁ గోడ లేల, నడవిజోగుల కరయంగఁ బడఁతు లేల
పొసఁగ దిటువంటిసుద్దులు పొమ్మటంచుఁ, బలికి వెండియు నొకకొన్నిపలికె వినుము.

తే. అవనిఁ బదివేలపాండవు లైనఁగాని, ఘనుఁడు దుర్యోధనునిసాటి గా రటంచుఁ
బలికి కురురాజు పంపినబ్రాహ్మణులను. నెట్టకేలకు వీక్షించి యిట్టులనియె. 78

వ. నేఁటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నంబు నిశ్చయం బని యుగ్గడించి క్ష్మాసురులం
బంపె నని చెప్పి మఱియును. 79

క. వెయ్యేటికిఁ దనయుఁ డ నీ, యయ్యలు వనవాసు లగుట నది మది నిడకన్
వియ్యము గలదని వచ్చిన, నెయ్యము చెడ నాడె నన్ను నీలాంబరుఁడున్. 80

మ. గ్రహాచారంబును జాలనప్పు డెవరుం గార్పణ్యులై యుందు రీ
మహనీయుం డగురోహిణేయుఁ డిటుల న్మర్యాదహీనంబుగా
బహువాక్యంబుల నన్నుఁ బల్కెఁ దనయా భాగ్యంబు లేకున్నచో
విహితుల్ శత్రువు లంచుఁ బల్కుపలుకు ల్విన్నావొ లేవో గదా. 81

క. కలిమి గలవారిపక్షమె, పలుకుదు రెవ రైనఁ గాని భావింపంగా
నిలలోఁ బేదలపక్షము, కలలోనం బలుక రనుచు ఘను లన విందున్. 82

క. కావునఁ గౌరవరాజును, వేవిధముల వినుతి జేసి వేదిజపతినిన్
పావని మొదలగుపాండవు, లేవుర నిందించి సుదతి నీలే దనియెన్. 83

వ. అనిన విని సౌభద్రుండు కోపోద్దీపితమానసుం డగుచు కటతటంబు లదర నిటలం
బునఁ జెమటకణంబులు పొడమ నేత్రంబు లరుణంబులు గావించి పటపట పండ్లు
గీటుకొని రోమకూపంబుల ధూమంబు వ్యాపింప భ్రూయుగంబు ముడిబడం జేసి
సుభద్రం జూచి యిట్లనియె. 84

తే. జనని హాలినన్నుఁ బల్కినచెనఁటిపల్కు, లేల చదువఁగ వినఁగ నా కింపుగాదు
కర్ణములు రెండుతూటులు గట్టె వినుము, తల్లి నావంటిసుతుఁడుండఁ దగునె వగవ.

క. అది గాక రణగరిష్ఠుఁడు, పది పేరులు గలిగినట్టిఫల్గుణుఁ డరయన్
ముదమునఁ బతి యైయుండియుఁ, బదపడి చింతింప నీకుఁ బాడియె తల్లీ. 86

చ. కుటిలశరప్రచండరిపుకోటులఁ ద్రుంచి వనాంతరంబులోఁ
భటుతరవిక్రమాఢ్యు లగుపాండవులేవురు సంతసంబుతో

దిటముగ నున్నవా రనుచు దివ్యమునీంద్రులు చెప్ప విందు నీ
కటకట లెందు కీబలుఁడు కన్నెనొసంగకయున్న మేలగున్. 87

వ. అని మఱియును. 88

చ. పడఁతి నొసంగ లే దనుచుఁ బల్కినపల్కులు చెల్లుఁ గాక యా
చెడుగులఁ గౌరవాధముల సీరి నుతింపుచుఁ బాండుపుత్త్రులం
గడువడి నిందసేయుటకుఁ గారణ మేమని పల్కి యల్కతో
నొడలున ఘుర్మబిందువులు పుట్టఁగ నిట్లని పల్కె వెండియున్. 89

క. సదయుఁడు హరి సాత్యకియున్, ముద మొదవఁగఁ జూచుచుండ ముసలాయుధునిన్
పద నగుశరములచేతన్, మద మడఁచెద నన్నుఁ జూడు మాతా యిపుడున్. 90

క. అని ధను వాకచేఁ గైకొని, ఘనశరముల నొక్కచేత గ్రక్కునఁ గొనుచున్
దినకరతేజస్ఫురణన్, గను లెఱ్ఱఁగఁ జేసి లేచె కవ్వడిసుతుఁడున్. 91

పంచచామరము. కిరీటిసూనుఁ డట్లు లేచి కిన్కతో వచించె హా
విరోధి యాసుయోధనుండు వీరు నేక మే కదా
విరోధు లైరి యాదవు ల్వివేకహీను లందఱిన్
పరేతరాట్పురంబుఁ జేర్చి పాపుకొందుఁ గోపమున్. 92

వ. అని వెండియు. 93

క. పార్థుఁ డొసంగినవిద్య కృతార్థత నొందింపకున్న ధరణీస్థలిలో
సార్థకమే విను తల్లీ, ప్రార్థించెద సెల వొసంగు పనియే మిచటన్. 94

క. తఱిదైన వేళ శత్రులఁ, బరిమార్పకయున్న ధనువుబాణము లకటా
ఖారిఁబొలెఁ గాల్పనె నేఁ డీ, హరి సాత్యకిఁ దప్ప నితరులందఱిఁ గూల్తున్. 95

వ. అని యివ్విధంబున. 96

క. రుద్రునివలె వెడలిన సౌభద్రుని వీక్షించి జనని భయమానస యై
భద్రగజవైరివిక్రమ, యుద్రేకము సేయ నేల నుడుగుము తండ్రీ. 97

వ. అదియునుంగాక. 98

సీ. బలుఁడు త న్నాడినపల్కులు విని పోయి కలవి లేనివి కొన్ని కారులరచి
పుత్త్రున కత్యంతశత్త్రుత్వ మెగఁబోసి చయ్యన బలునిపై కయ్యమునకుఁ
బంపె గయ్యాళని పలుకుదు రవనిలో నీయపవాదం బదేల మనకుఁ
గామపాలుఁడు నన్నుఁ గఠినోక్తు లాడుట కాలవిశేషంబు గాక వినుము
తే. చిత్తజునితండ్రి యన్నపైఁ గత్తికట్టఁ, దగదు రమ్మనిపలికినఁ దల్లిపలుకు
హాస్తి కంకుశమును జూపినట్లు లగుట, మరలి యి ట్లనిపలికె నమ్మానధనుఁడు. 99

క. ఇప్పుని నీహృదయమునకు, మెప్పొదవక నుండెనేని మీయ న్నాడే
తప్పుడుకూఁతల కోర్చుచు, నిప్పురమున నుండవచ్చు నీయనుచు లేకన్. 100

తే. జనని మాతండ్రిగా రున్నజనికి నేను, బోదు నని లేచి వెడలినపుత్త్రుఁ జూచి
నిన్ను నెడఁబాసి క్షణమైన నిలువఁ జాలఁ, దండ్రి ననుఁబాసిపో నీకు ధర్మమగునె.

క. అని మఱియు నిట్టులనియెన్, వనములలోఁ బతిసిఁబాసి వగ వెపఁ దగులన్
నినుఁ జూచి వగవ కుండుదు, ననుఁ దోడ్కొనిపో కుమార సగసమధీరా. 102

వ. అనిన విని సౌభద్రుండు సుభద్రాగమనంబున కొడఁబడి జనంబులు నిద్రించు నర్ధరాత్రంబునఁ దల్లిం దోడ్కొని ధనుర్బాణపాణియై వెడలి మహారణ్యంబుఁ జొచ్చి గిరిగహ్వరంబు లాలోకించుచు నరుగుసమయంబున. 103

క. జననాథాగ్రణి వినుమా, ఘనవేణి సుభద్ర రోషగతి నేమంబున్
వనభూమి నరుగువేళన్, దనతల్లిని వండ్రినైనఁ దలఁపదు మదిలోన్. 104

సీ. కలకలధ్వను లిచ్చె ఖగసమూహంబులు చక్రవాకంబులు సంతసించెఁ
దమము దిక్కుల కేఁగెఁ బద్మములు వికసించెఁ దొలికొండశిఖరిపైఁ దోఁచె రవియు
నభిమన్యుఁ డావేళ నతిరమణీయమౌ కమలాకరముఁ జేరి కాలవిధులు
సల్పిన తరువాత సంకర్షణుం డాడువాక్యము ల్వలుమారు వగచి వగచి

తే. విల్లు శరములు తోడుగా విపినభూమి, జననిఁ దోడ్కొని పోవుచు జనకు లున్న
వనము దెలియక ఘోరకాననముఁ జొచ్చి, పొదల దూరుచు భయపడుమానవులకడచి.

ఉ. రెండుదినంబు లీవగిది రేయుపగళ్ళను బోయినంతలోఁ
గొండొకసేపు నిల్చి మృగకుంజరగర్జన లాలకించి కో
దండము నెక్కువెట్టి తనతల్లినిఁ దోడ్కొని ధీరవృత్తితో
వెండియు నేఁగె నాఘనుని వీరపరాక్రమ మేమి చెప్పుదున్. 106

వ. ఇవ్విధంబునం జని చని మూఁడవనాఁటి సాయంకాలమునకు ఘటోత్కచు వనంబు జేరం జనిరి. ఆవనంబునం దౌదుంబరవటాశ్వత్థజంబూజంబీరనారికేళకదళీఖర్జూర మాకందపున్నాగకదంబచాంపేయ కురంటకపనసరసాలాదిభూజంబులును, శరభసింహ శార్దూల చమరీ భల్లూకమదేభవృకఖడ్గజంబుక మార్జాలాదిమృగంబులును, గలహంస మయూరశారికాకీరక్రౌంచచక్రవాకకపోతకాకోలబాక భరద్వాజటిట్టిభాదిపక్షిసమూహంబులుం గల కాననంబుఁ బ్రవేశించి రాసమయంబున సుభద్ర సౌభద్రుంజూచి "తండ్రీ మార్గాయాసంబున దాహం బొదవె శిలాకంటకంబులు దాఁకి చరణంబులు కమలింప రాదయ్యెఁ గావున గొంతసేపు నిద్రించెద ననిన జననిం జూచి సౌభద్రుండు చింతింపుచు సమీపంబున నున్నజలంబుల దాహంబుఁ బాపి సికతాతలంబున నిద్రింపం జేసి తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 107

క. కురుకులవార్ధిసుధాకరుఁ, డరిగజకంఠీరవునకు నాత్మజుఁ డగుచున్
హరికి న్నే నల్లుఁడ నై, సిరికి న్మ్రోలి నుండఁ జేయఁ జెల్లునె విధికిన్. 108

క. సుదతి హలాయుధపుత్త్రిని, ముద మొదవఁగఁ బెండ్లియాడి మురిసెద ననుచున్
మది నే నొకటి దలంచినఁ, దుద దైవం బొకటి తలఁప దుర్దశ గాదే. 109

క. విరివింటివానికేళికిఁ, బరిపరిమార్గముల నేను బ్రార్థించినచోఁ
ద్వరపడవల దని చెప్పిన, యురుతుచఁ బెండ్లాడుభాగ్య మున్నదొ లేదో. 110

వ. కావున. 111

క. సతి న న్నొకటిగఁ జేసె, హితు లెవ రున్నా రటంచు నెంచుచు మరలన్
మతి నేఁ గోరినకోరిక, గతజలబంధనముగాక కాఁగలపనియే. 1 2

సీ. అనుచు వెండియు సఖుఁ డాత్మలో నిట్లను బలరాముఁ డాడినభాషణములు
తల్లిచే విని చాల తామసంబున నేను జననిఁ దోడ్కొని ఘోరవనముఁ జొరఁగ
బహుళమార్గాయాసభరమున రాలేక నిచ్చట శయనించె నింక రేపు
నెటువలె నడుచు నేనేమి సేయుదుఁ బాండుతనయులు విహరించువన మెఱుంగ
తే. నని తలంచుచు మరల ధైర్యంబుఁ బెంచి, తల్లి రక్షించుకొఱకునై ధనువుఁ బట్టి
గుణము దీర్చినఁ దద్ధ్వని కొండగుహల, బదులుధ్వను లిచ్చెఁ బక్షులు చెదరఁబఱచె.

క. ఆరవము విని ఘటోత్కచుఁ, డీరసమున వినియు లేచి యావనసీమం
జేరిన విలుకాఁ డెంతటి, శూరుఁడొ చని వాని నేను జూచెద ననుచున్. 114

వ. అని మఱియును. 115

క. సురయక్షసిద్ధసాధ్యులు, చొరఁ జాలరు నావనంబుఁ జొచ్చినమీఁదన్
మరణము సిద్ధం బనుచున్, శరములు చాపంబుఁ దాల్చి చయ్యన వెడలెన్. 116

వ. ఆసమయంబున 117

క. పదఘట్టనమున వరుసన్, పెదపెదభూజంబు లన్ని బెట్టుగ ధరపై
నదరుచుఁ బడుగుం బెకలఁగ, దుదమొద లని తోఁపనీక దొడఁగెను దఱుచై. 118

వ. ఇవ్విధంబునం జని. 119

చ. చటులతరోగ్రరోషమునఁ జక్షుల నిప్పులు కుప్పలై పడన్
పటపట మండుపావకునిమాడ్కి ముఖద్యుతు లుప్పతిల్లఁగా
దిట వగుదంతఘట్టనకు దిగ్గజయూథము బెగ్గడిల్లఁ దా
నటునిటుఁ జూచుచుం జనఁగ నర్జునసూనుఁడు చూచి యాత్మలోన్. 120

ఉ. కాటుకకొండకైవడినిఁ గాంతులు గ్రక్కెడు వీనిదేహముం
దూఁటులు గట్టఁగాఁ గఱకుతూఁపుల నేసెద నంచుఁ గార్ముకం

చేటుపడఁ బాటుగా గుణము నెక్కిడి యోచనసేసి బుద్ధికిన్
దీటగు బాణము ల్దొడిగి ధీరత నుండఁగ నంతలోపలన్. 121

సీ. హైడింబుఁ డత్యుగ్రయాగ్రహంబున వచ్చి యర్జునసుతుఁ జూచి యౌడుఁ గరచి
యెవ్వఁడురా నీవు యివ్వనభూమికి నర్ధరాత్రంబున నరుగుదెంచు
టరయ దైవంబు నా కాహారమునకు నై తిన్నఁగాఁ బంపిన ట్లున్న విప్రుడు
కొమరొప్పు వంటయిల్కుఁ దేలు సొచ్చిన చందమాయె నటంచు మందలించి
తే. సింహ మవలీల నిద్రింపఁ జేరి గోళ్ళఁ, గొట్టువిధమునఁ గోపంబు పుట్టె నాకు
బారిఁ జొచ్చితివిఁక నీవు బ్రతుకఁగలవె, మిడుకమిడుకంగ మ్రింగెదఁ గడుపునిండ.

క. కయ్యము సేయక మానవుఁ, డియ్యెడకు న్వచ్చి మరల నేఁగం గలఁడే
వెయ్యేల నాదుశరములు, చయ్యన భక్షించు నని సౌభద్రుండున్. 123

తే. సటలు వెఱికినసింగంబుచందమునను, గనుబొమలు రెండు నుదుటిపైఁగంటువడఁగఁ
బుచ్ఛమును ద్రొక్క భుజగంబుఁ బోలెనుండి, చురుకుచూపుల హైడింబుఁ జూచిపలికె.

సీ. రాక్షసాధమ నన్ను భక్షింతు నని పల్కు జల్లికూఁతలు మానిఁ విల్లుఁ బూని
కయ్య మొనర్పు నీదయ్యంబు మాన్పెద నని పల్కి వెండియు నతనిఁ జూచి
భద్రగజం బెంత పంచాననం బెంత వరపర్వతం బెంత వజ్ర మెంత
గొప్ప కొంచెము లెన్నుకొననేల నిను మ్రింగుశరములు గణుతింపఁ జాలఁ గలవు
తే. కాలయాపన మిఁకనేల కయ్య మొసఁగు,మనిన హైడింబుఁ డుగ్రుఁడై యౌడుఁ గరచి
చాప మెక్కిడి పొది నున్నశరము లంది, వాఁకె నభిమన్యుపై యాతుధానుఁడపుడు.

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె. 126

ఉ. అద్దమరేయి వారిరువు రన్నియుఁ దమ్ముఁ దట్టుచుఁ దోఁచకన్
దద్దయు కోపము న్బెడమఁ దాగ్కొని విక్రమ మొక్కతీరుగాఁ
బెద్దయుఁబ్రొద్దు పోరునెడ భీమతనూజుఁడు పార్థపుత్త్రుతో
నద్దిర నీపరాక్రమము నద్భుత మంచుఁ దలంచి చాపమున్. 127

క. దీటుచుఁ గడువేగంబుల, మూఁడును మఱి నాల్గు నైదు ముప్పదిరెండున్
వాఁడిశరంబుల నేసిన, వాఁ డొకబాణంబుఁ బఱపి వడిఁద్రుంచుటయున్. 128

క. దాన నోక్కపం బొదవఁగ, దానవుఁ డభిమన్యుమీఁద దశమార్గణము
ల్మేనం దూరఁగ నేసిన, దానవుపై నేసె నతఁడు దశవిశిఖములన్. 129

వ. ఇ ట్లేసిన. 130

క. వడముడిసూనుఁడు కన్బొమ, ముడివడఁ గోపంబు మదిని ముప్పిరిగొనఁగా
నెడనెడ సౌభద్రునిపైఁ, గడువడిఁ బదియాఱునూరుకాండము లేసెన్. 131

సీ. విజయతనూజుండు వింశతిదశకంబు దాసవేశ్వరునిపైఁ దగులనేసె
భీమునిపుత్త్రుఁ డాబీభత్సుసూనుపై నాగాశుగంబులు నాల్గు చొనిపె
సౌభద్రుఁ డంతలో సప్తాంబకంబులు బకవైరిసుతునిపైఁ బఱపె నపుడు
నరభోజనుం డాఱునారాచముల నేసె నవి త్రుంచి సౌభద్రుఁ డతనిధనువుఁ
తే. దునిమి వెండియుఁబదియాఱు తూపులేయఁ, గినిసిరాక్షసుఁడింకొక్కధనువుఁదాల్చి
పదియు నేఁబదివిశిఖముల్ పార్థసుతుని, వక్షమగలంగ నేసిన వాఁడు గినిసి. 132
తే భుజగనారాచములు రెండు భుజయుగంబుఁ, దగుల నేసిన నభిమన్యుధనువు కిడిన
నారి వదలించి పదిరెండునారసములఁ, బార్థతనయుని ఫాలంబుఁ బరగ నేసె. 133
వ. ఇట్లేసిన. 134
క. కన్నులు కెంపొదవఁగ వెయి, గన్నులదొరపౌత్రుఁ డడరి ఘనకార్ముకమున్
మిన్నగ నెక్కిడి గుణమునఁ, బన్నగశర మొకటిఁ గూర్చి పటుకోపముతోన్. 135
వ. ఘటోత్కచుం జూచి యిట్లనియె. 136
క. అమరారి యీశరంబున, సమరావని నిన్నుఁ గూల్చి శౌర్యంబమరన్
అమరులు ప్రస్తుతి సేయఁగ, సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి చనియెద ననుచున్. 137
క. ఉరగాస్త్రం బేసినఁ గని, సురవైరియు సరకుగొనక శూరత్వముతోఁ
దిరముగఁ బొదిలో నుంచిన, గరుడాస్త్రముచేత దాని గ్రక్కునఁ దునిమెన్. 138
తే. దునిమి సౌభద్రునీక్షించి దనుజవిభుఁడు, మానవాధమ యిఁక నీవు మనఁగలేవు
యాతుధానాస్త్రమున నిన్ను యమపురంబుఁ, జేర్తునసివింటశరమిడి చెప్పెమఱియు.
క. బాలుఁడ నాతో బోరఁగఁ,జాలవు నీకేల సమరసాహసవిధముల్
గాలునిదండముతో సరి, పోలినయీశరముతోన బొలిసెద వనుచున్. 140
క, ఏసినఁ గని వేగంబున, భాసిత మగువైష్ణవాఖ్యబాణముతోన
య్యాసురవిశిఖముఁ దుండ్లుగ, వాసవిసుతుఁ డేసె నమరవరులు నుతింపన్. 141
వ. ఆసమయంబున. 142
క. ఇరువురిపోరుఁ గనుంగొనఁ, గరి కరి గిరి గిరియుఁ గంధి గంధియుఁ బోలెన్
సురవరుల కనిమిషత్వం, బగయఁగ సార్థక్య మయ్యె హాస్తిపురీశా. 143
వ. ఇవ్విధంబున సుభద్రకుమారుం డగు సౌభద్రుండును హిడింబితనూజుం డగుహైడింబుండునుం బోరునెడ నిరువురశరీరంబులఁ దొరఁగురుధిరంబు మడువులు గట్టి ప్రవాహంబులుపాఱె నప్పుడు దివినున్నదేవసమూహంబులు కుసుమవర్షంబులు గురిపించి రాసమయంబున శతానందసూనుం డగునారదుండు సరిగమపదంబుల నాట్యంబు సేసె నపుడు వారిరువురిశస్త్రాస్త్రద్యుతు లంధకారంబు నణంచి దివంబుగాఁ దోఁపించె నాసమయంబున. 144

ఉ. ఇద్దఱి కార్ముకధ్వనికి నింద్రతనూజునిరాణి బెగ్గనన్
నిద్దుర లేచి చూచి తన కెమ్మది నిట్లని యెంచె నార నా
ముద్దులపట్టిపై ధనువు మోపెడి రాక్షసుఁ డుగ్రమూర్తియై
తద్దయుఁ బోరఁ జొచ్చెనిది తప్పునుపాయము నేమిసేయుదున్. 145

సీ. మాధవాగ్రజుఁ డాడుమాటల కలిగి నే నిట వచ్చుటను గదా యింతపుట్టెఁ
దామసం బెవరికిఁ దగ దంచుఁ బెద్దలు చెప్పెడు వాక్యముల్ సిద్ధమయ్యె
హాలిపుత్రి నాపట్టి కర్పింతు నన నేల నిభపురేంద్రునిపట్టి కివ్వ నేల
పలుమారు నతని నేఁ బ్రార్థింపఁగా నేల నందుకుఁ బలుపాట బాధ నేల
తే. చెవి సౌభద్రుతో నేను జెప్ప నేల, వీఁడు నను బిల్చుకొని రాత్రి వెడల నేల
ఘోరవనమున నీబాధ నంద నేల, నెట్టు లున్నదో తలఁపఁగా నీశ్వరాజ్ఞ. 146

వ. అని మఱియును. 147

క. కొఱమాలినరక్కసుతోఁ, దురమునఁ బోరాడఁ గలఁడె దురితాటవిలో
నరయఁగ నెవ్వరు లేరీ, సురవైరిని సంహరించి సుతు రక్షింపన్. 148

క. పాపాత్ముని శరముల నాపాపఁడు మృతి నొందకుండ భయదాటవులన్
గాపాడువార లెవ్వరు, కాపాలియతక్క దిక్కు గలరే మాకున్. 149

వ. ఇట్లు సుభద్ర చింతించుచున్నసమయంబున హిడింబియుం జనుదెంచి వారిరువురు
గయ్యంబు సేయం జూచి తనమనంబున నిట్లను శస్త్రాస్త్రవిద్యాధురీణుం డగు రాకు
మారునితో నాకుమారునకుఁ గయ్యంబు సేయఁ సామర్థ్యంబు గలదే యని వితర్కించు
చుండె నప్పుడు. 150

సీ. హైడింబుఁ డనలాస్త్ర మడరింప సౌభద్రుఁ డైంద్రబాణంబున నదియుఁ ద్రుంచెఁ
గుంతిమధ్యమపుత్రుకొడుకు యామ్యాస్త్రంబుఁ బరపిన వీక్షించి పార్థసుతుఁడు
పర్జన్యశరమున భస్మంబు గావించి తొమ్మిది విశిఖముల్ బొమ్మఁ దూర
నాటెనఁ గోపించి నరభోజనుం డాఱు విశిఖంబు లేసిన విజయసుతుఁడుఁ
తే గనలి వింశతి శరముల దనుజు నేసె, మరల రాక్షసుఁ డొకనూఱుమార్గణములు
తనువుఁజొర నేయఁ బార్థునితనయుఁ డాఱు, నూఱుశరములదనుజుమైఁదూర నేసె.

క. ఖండనమున వా రిరువురు, నొండొరుల జయింపలేక నొకరీతిగ వే
దండారియుగముపోలిక, దండధరద్వయముమాడ్కి దర్పోజ్జ్వలులై. 152

వ. పలలంబునకై పెనంగుసాళువంబుల తెఱంగున బెబ్బులులపగిదిం బోరిపోరి హైడింబుం
డబ్జభవాస్త్రంబుఁ దొడిగినం జూచి సౌభద్రుఁడు నదియె సంధించె నాసమయంబునఁ
గులాచలంబులు చలించె రవిచంద్రులు మార్గంబులు దప్పి రమరులు భయాకులిత

చిత్తులై రపుడుఁ ద్రికాలవేది యగువేదవ్యాసుం డరుగుదెంచి వారిరువురమధ్యంబున నిలిచి యిట్లనియె. 153

సీ. ఓభీమనందన యోఫల్గునాత్మజ యిట్టిసాహసకృత్య మేల మీకుఁ
దెలియక కయ్యంబు సలిపితి రిరువురు నన్నదమ్ము లటంచు నతఁడు దెలిపి
వారిమాతలఁ గాంచి మీ రిరువురుఁ దోడి కోడండ్రు, కొడుకులఁ జూడ నేల
నని చెప్పి మాసీంద్రుఁ డాసుభద్రాదుల నీక్షించి వెండియు నిట్టులనియె
తే. మీకు నిఁక మీఁద నాపదలేక పరమ,సుఖము చేకూఱుఁ బతులను శుభము గలుగుఁ
గమలనాభుండు ప్రాపు గాఁగలఁ డటంచుఁ, దెలిపి మాసీంద్రుఁ డుత్తరదిశకునరిగె.

క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట, దనుజుఁడు నభిమన్యుఁ జూచి తమ్ముఁడ నిన్నే
ననరానిమాట లాడితిఁ, గనలకు మని కౌఁగలించి కన్నీ రిడుచున్. 155

క. తనువున రక్తం బెడలఁగ, సునిశితబాణంబు లేసి స్రుక్కించితి నే
ననుజా యీవిధ మంతయు, మనజనకులు విన్న నన్ను మన్నించెదరే. 156

క. సిరిఁ బాసి విపినభూముల, కరుదెంచిన మీవిధంబు నడుగక వత్సా
కరుణను రమ్మని పిలువక, దుర మొనరింపం గ నెంతదురితాత్ముఁడనో. 157

క. తమ్ముఁడ నాశరములు నీ, యొమ్మున నాటించినపుడు రుధిరాంగముతో
సొమ్మసిలి నేల వ్రాలిన, నిమ్మహి నాజన్మ మరయ నెందుకు చంద్రీ! 158

వ. అని యివ్విధంబున ఘటోత్కచుం డభిమన్యుం గౌఁగలించుకొని చింతించు సమయం బున హిడింబి సుభద్రం జూచి చెల్లెలా నీవేలచింతించెద వని యూరార్చి వెండియు నిట్లను భగవంతుఁ డొనరించుకార్యంబునకుఁ బ్రతిసేయం గలరే? పరాశరసూనుం డెరింగింపకుండెనేని మీరిరువురు గయ్యంబున సమయుదు రమ్మహాముని కారుణ్యం బున జీవించితి రదియునుంగాక నాసుతుఁ డొనరించిన దుష్కార్యంబు క్షమించు మని పల్కుపల్కు లాలించి ఘటోత్కచుండు సుభద్ర పాదంబులపై వ్రాలి యిట్లనియె.

క. జననీ! చిరకాలమునకుఁ, జనుదెంచినమిమ్ముఁ జూచి సంతోషముతో
ననుజుని లాలనసేయక, తనువున విశిఖంబు లేయఁ దప్పని మఱచితిన్. 160

క. ఎఱుఁగక చేసినకార్యము, మఱిమఱి మది నుంచవలదు మాతా నన్నుం
గరుణించి బ్రోవవే యని, కరములు ముకుళించి మ్రొక్కె గాండివిసతికిన్. 161

వ. ఇట్లు మ్రొక్కిన ఘటోత్కచుం జూచి సుభద్ర యిట్లనియె. 162

క. అన్నా! నీ పీలాగున, ఖిన్నుఁడవై దీనవృత్తిఁ గీడ్వడ నేలా
ము న్నెఱుఁగని మోసంబున, నిన్నియు సమకూడె మనకు నీవనభూమిన్. 163

క. బలియుండ నీ విట నుండుట, తెలియదు మా కించుకైనఁ దెకుపవెడి మే
మలసట నిట కేతెంచుట, నలఘుమతీ నీవెఱుంగ వది యట్లుండెన్. 164

ఉ. అన్నయుఁ దమ్ముఁ డీపగిది సాహసరంగమునందుఁ బోరుటల్
సన్నుతపాత్రుఁ డై పరఁగు స్వామికృతం బని చెప్పవచ్చు లే
కున్న దయావిశాలురకు నుగ్రపుకృత్యము లేల గల్గు నో
చిన్నికుమార యింకొకటి సెప్పెదఁ జేకొని యాదరింపవే. 165

క. నీ వీలాగున వగచుట, పావనిసుత నిన్నుఁ జూచి పార్థాత్మజుఁడు
న్నీవలె వగచుచు నున్నాఁ, డీవిధమునఁ జింతసేయ నెందుకు వత్సా ! 166

చ. యతివరుఁ డన్నదమ్ములని యొంత నుఁ వేడ్కతో వచ్చి చెప్పఁగా
బ్రతికితి రింత చాలు గ్రహబాధవిశేషము లింత జేసెఁ గా
కితరము లేదు భీమసుత యింకఁ బదంపడి చింత సేయఁగా
గతజలసేతుబంధనము గాదె మదిం దలపోసి చూడఁగన్. 167

క. ఇవ్విధమునఁ బల్కిన యా, కవ్వడిసతివాక్యములకుఁ గడు మోదముతో
నవ్వుచు భీమతనూజుఁడు, పువ్విలుతుని బోలు పార్థపుత్రుని వేడ్కన్. 168

తే. కౌఁగిటను జేర్చి సంతోషకలితుఁ డగుచు, విశద మైనట్టి శశిశిలావేదియందుఁ
దల్లులును దాను గూర్చుండి యుల్లమలర, నూరువులయందుఁ దమ్ముని నుంచుకొనియె.

సీ. ఇవ్విధంబున నుండి కవ్వడిపత్నితోఁ బలికె హైడింబుండు పరమభక్తిఁ
గరములు ముకుళించి ఘనులు మజ్జనకులు వనవాసు లైనట్టివార్త దెలిసి
హరి మిమ్ము ద్వారకాపురికిఁ దోడ్కొనిపోవఁ బోయితి రిప్పు డీపుత్రుతోడ
నర్ధరాత్రంబున నరుదెంచుటకు నేమి హేతువు దెల్పవే మాత యనిన
తే. దనుజు నీక్షించి పార్థునిదార పలికె, వినుము చెప్పెద దనుజేంద్ర విశదముగను
పాండవులయొద్ద మే మున్నఁ బద్మనాభుఁ, డచటి కేతెంచి ధర్మజు నతఁడు గాంచి.

వ. కుశలసమాచారంబు లడిగి మమ్మిర్వురం దోడ్కొనిపోయి ద్వారకానగరంబునకుం జని
సుఖంబున్నసమయంబున. 171

సీ. నీలాంబరునిపుత్రి నెలరేక యనుకన్య నభిమన్యునకు నిత్తు ననుచుఁ బలుక
నాఁ డాదిగా మేము నమ్మి ద్వారక నుంటి మంతలోఁ గురువిభుం డవనిసురులఁ
బంప వారలు వేడ్కఁ బరతెంచి హలిఁ గాంచి రారాజుపుత్రుఁ డౌ లక్ష్మణునకుఁ
దనపుత్రి నడిగినఁ దద్బ్రాహ్మణులఁ జూచి బలరాముఁ డానందభరితుఁ డగుచుఁ
తే. బలికె నేఁటికి నెనిమిదివాసరముల, దశమిలగ్నంబు గల దింకఁ దడవు వలదు
తర్లి రం డిని పల్కుచుఁ దక్షణంబ, పరిణయంబును బ్రకటింపఁ బనిచె భటుల. 172

వ. ఇవ్విధంబునఁ బనిచిన వా రేఁగి శశిరేఖాపరిణయోత్సవంబుఁ బురంబునఁ జాటించి
రాసమయంబున. 173

క. జలజాక్షుఁ డరిగి హలితోఁ, వల దని వాదింప నతనివాక్యము వినకన్

బలరాముఁ డనియెఁ గృష్ణా!, పలుకఁగ నీ తెరగు పాండుతనయులయందున్. 174

తే. పక్షపాతంబుతో నిట్లు పలుక నేల, ననిన గోవిందుఁ డలిగి తా నరిగె నపుడు
ముసలిచరణాబ్జముల కేను మ్రొక్కి వేఁడఁ, గన్నులరుణాంబుగావించి నవ్వుఁగాంచి.

క. అడవులఁ గాయలు నమలెడు, బడుగులతోఁ జేతురమ్మ బాంధుత్వములన్
జడమతివై పుత్త్రునకున్, పడఁతుక నిమ్మనుచుఁ బలుకఁ బాడియె నీకున్. 176

క. పోఁడిమి చెడి రా మీకున్ గూ డొసఁగుట చాలు నసక కోడ లటంచున్
వేఁడెదవు సిగ్గులేకన్, చేడియ నీ కిట్టికోర్కె చెల్లునె తలఁపన్. 177

తే. ధార్తరాష్ట్రుఁడు మిక్కిలి ధైర్యశాలి, కీర్తికాముఁడు విభవనాకేశతుల్యుఁ
డతనిసుతునకుఁ బుత్త్రి నర్పింతుననుచుఁ, బల్కుపల్కులు చెవులకుఁ ములుక్కులగుచు.

క. తాటినఁ గనలుచు నే న, చ్చోటును నెడఁబాసి వచ్చి సుతునకుఁ జెప్పన్
గాటపుఁజీఁకటియన కీ, పాటున ననుఁ దోడుకొనుచు భయదాటవికిన్. 179

క. వచ్చినవే శెటువంటిదొ, యిచ్చటఁ గయ్యంబు గల్గె మీయిరువురకుం
జెచ్చెర మునివరుఁ డడ్డము, చొచ్చుట దనుజేంద్ర పరమశోభన మయ్యెన్. 180

ఉ. నీ విట నుండు టే మెఱుఁగమైతి మెఱింగిన నట్టు లౌనె యో
పావనిపుత్త్ర నాసుతుఁడు పాండుతనూజులఁ బాసి చింతలన్
భావమునందు సత్కరుణ మాని హలాయుధుఁ డింత చేసినాఁ
డీవనరాశిమధ్యమున నెచ్చట నుందురొ పాండునందనుల్. 181

క. వా రున్నశాడ లరయుచు, ధీరమతి న్నడువ నాల్గుదినములు సనె మ
మ్మేరీతి నైన వారలఁ, జేరిచి రక్షింపు దనుజశేఖర యనినన్. 182

వ. అని యిట్లు సుభద్ర చెప్పినమాటలు చెవింబడిన ఘటోత్కచునకు. 183

సీ. బలుఁడు దుర్యోధనుపక్షమై యాతని గొప్పచేసె నటంచుఁ జెప్ప నపుడు
మదిలోన నిప్పులు కుదురుగా నిడినట్టు లుండె వెండియుఁ బుత్త్రి నొసఁగ ననిన
నంగాంగమునఁ బొగ ల్నింగికి వ్యాపించె బెట్టుగా జనకులఁ దిట్టె ననిన
వెంటనె నోటిలో మంటలు ప్రబలించె వీరరోషావేశవివశుఁ డగుచుఁ

తే. ప్రళయకాలార్కబింబంబుపగిది నొప్పి, చురుకుచూపుల రోమము ల్జుంజూరింపఁ
గనుల నిప్పులురాలంగఁ గటము లదరఁ, బండ్లు పటపటఁదీడుచుఁ బలికె నతఁడు. 184

ఉ. వింతలుపుట్టె యాదవులపీట హలాయుధుఁ డేనుగల్గ నొ
క్కింతభయంబు లే కిటుల కిల్బిషకృత్య మొనర్చి వెండియుం
గుంతితనూజు లేవురను గొంకక నిందలు సల్పు టారయన్
దంతిపురాధినాయకుని దద్బలము న్మది నమ్మినాఁడొకో. 185

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 186

క. హాలపాణి పల్కు పల్కుల,ఫల మతనికిఁ గుడిపి పార్థుపట్టికి మఱలన్
జలజాక్షి నొసఁగు తెఱఁ గే, నలిపెదఁ జింతింపవలదు జననీ నీకున్. 137

క. బలునకు మనకు న్భేదముఁ, గలిగించిన ధార్తరాష్ట్రుఁ గయ్యములోనన్
బొలియించి యశసితమ్మునిఁ, జెలుచన్ ధరఁ గూలవైచి పీచమడంతున్. 188

వ. అని పలికి మఱియును. 189

సీ. సింధురాజును బట్టి బంధించి కానీను ముక్కుకర్ణంబులు మోటు చేసి
శకునికండలు చెక్కి వికలంబు గావించి భూరిశ్రవుని నాజిఁ బొడవడంచి
దుర్ముఖాదులనెల్లఁ దునుమాడి ధృతరాష్ట్రు నెంచక వార్ధిలో ముంచిముంచి
వెండియుఁ గురుపక్షవీరుల వరుసఁగా మ్రింగెద వారికై మే లొనర్ప

తే. వలసి యాదవు లందఱు వచ్చిరేని, వారివారిని బంధించి వార్ధివైచి
నపుడు హాలి నిన్నుఁబల్కిన యట్టిపలుకు, తప్పిదం బని మదిలోనఁ దలఁచుఁగాక.

క. మాజనకు లడవిలోపల, భోజనరహితాత్ము లగుచుఁ బొక్కుచు నుండన్
రా జగుదుర్యోధను నే, నాజిని బరిమార్పకున్న నది సాహసమే. 191

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 192

తే. కొండలను బట్టి పెకలించి కుతలమెల్లఁ, గ్రిందుమీఁ దగునట్లుగాఁ బొందుపఱచి
జలధులన్నియుఁబొచ్చుగాఁగలఁచి పాండు. సుతులకోపంబుమాన్పెదఁ జూడు నన్ను.

క. శశిరేఖఁ దెచ్చి యిచటన్, దశమీలగ్నంబుఁ జేసి తద్దంపతులన్
శశికులు లగుకొంతేయులు, వసియించెడితావుఁ జేర్తు వగవకు మమ్మా. 194

క. జననీ నీదుఃఖమునకు, ఘన మగుచుపశాంతి గాఁగఁ గయ్యములోనం
దునిమెద యదుకులవీరుల, నన విని బీభత్సుపత్ని యసురేంద్రునితోన్. 195

వ. వెండియు ని ట్లనియె. 196

క. అలదుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నిత్తు ననుచు రాముఁడు పలికెన్
నిలిచిన యదుపుంగవులకుఁ, దలఁపఁగ నిష్టంబు లేదు దానవనాథా. 197

క. యాదవు లందఱు వరుసన్, గాదిలి బాంధవులు గాక కడవారలె దా
మోదరునకు మనకున్ మఱి, భేదము లే దెంచి చూడ భీమతనూజా. 198

వ. అదియునుంగాక. 199

క. ధృతరాష్ట్రసుతులఁ జంపను, బ్రతినలు మీతండ్రిగారు పల్కుట వినియున్
మది నెంచ కీవు ద్రుంచినఁ, గుతుకము చెడి పాండుసుతులు గుందుదు రన్నా.

తే. కాన వారలమది నున్నగర్వ మణఁచి, భంగ పాటును బొందింపు సంగరమునఁ
బొడ వడంచుట దక్క నీబుద్ధి కెటులఁ, దోఁచు నంతయుఁ జేసి రా దోషరహిత.

క. ఘూఁడుదినంబులు గల దా, చేడియలగ్నం బటంచుఁ జెప్పుచు మఱియుం

బోఁడిమితో నీతమ్ముని, వేడుక లలరంగఁ జేయు వేగము గాఁగన్. 202

క. అని పల్కు పార్థురాణిం, గనుఁగొని దనుజేంద్రుఁ డనియెఁ గ్రక్కునఁ దల్లీ
మనమున నీ కటుఁ దోఁచినఁ, దునుమాడక గర్వ మణఁతు దుష్టాత్మకులన్. 203

తే. ధార్తరాష్ట్రులఁ గనుఁగొన్నఁ దగినమాడ్కిఁ, బొగరుమాన్పకయున్న నాభూరిరోష
పటిమ వదలదు విను పెక్కుపల్కు లేల, పొలతి పెండిలివేళ కేఁబోదు ననుచు.

క. తల్లులఁ దమ్ముని, దోడ్కొని, మెల్లఁగఁ దనగుహకు నేఁగి మేలౌగిరముల్
ఉల్లము రంజిల నొసఁగుచు, సల్లలితము లైనమధురసంభాషణలన్. 205

వ. సుభద్రాభిమన్యులకు సంతోషంబు చేయుచు శశిరేఖావివాహమహోత్సవకాలంబు
నిరీక్షించుచుండె ననుచు. 206

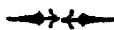
క. మునివరుఁ డెఱిఁగించిన విని, జనమేజయధరణివిభుఁడు సంతోషితుఁ డై
అనఘాత్మ వారిచందము, వినుటకు నామదికిఁ జాల వేడుకవొడమెన్. 207

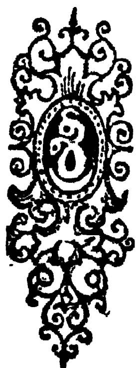
కలహంసోత్సాహవృత్తము.

సరసిజాక్ష దనుజశిక్ష సకలలోకనాయకా
శరధితల్ప నగముదాల్ప శమదమాదిసద్గుణా
హరిసరాంగ భవవిభంగ అమరమౌనివందితా
కరుణశీల కనకచేల కమలప్రాణనాయకా. 208

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకార సుస్థిరామృతవాక్య జనితకవిత్వరత్నాకరవంశ పయఃపారావార రాకాసుధాకరాంజనే యాఖ్యతనూజ అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

లలనాహృత్పుష్కర
లోలస్ఫుటచంచరీక లోకస్తుత్యా
పాలితసురమునిగోత్రా
నీలాంబుదరుచిరగాత్ర నీరజనేత్రా. 1

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పెనట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

చ. రమణి నొసంగలే దనుచు రాముఁడు పల్కి సుభద్ర దీనత
న్గుములుచుఁ బుత్త్రుఁ దోడుకొని ఘోరవనాంతరసీమ కేగుట
న్గమిగొని ద్వారకాంగనలు కొందలమంది వచించి రయ్యయో
అమవసమ బ్బటంచనగ నద్దమరేయిని బోవు టెట్లొకో. 3

క. అని కృష్ణునికాంతలకు, న్వినిపించిన లేచి వారు విస్మయమతులై
కనలుచు రామునిపల్నిం, గని యిట్లనిపల్కి రాత్మగతి తెలియుటకై. 4

సీ. పెనిమిటి నెసకొల్పి పేదరాలి సుభద్రఁ బురివెళ్లఁగొట్టితే సరసిజాక్షి
ఆటప్రాయము గాఁడె యభిమన్యునకుఁ బుత్త్రి నిచ్చెద నని మాతో నుచ్చరించి
యవి మాని కురురాజునకుఁగుఁబుత్త్రిని కిచ్చుచింత దాఁ బొడమెనే దంతిగమన
కల్మిపై నాకాంక్ష గల్గెనా నీకును పంత మీడేరనే భాసురాంగి

తే. అనుచుఁ గృష్ణునిభార్యలు మొనసి పలుకఁ జింతచేఁ గుంది బలరాము కాంత వారిఁ
గాంచి నిర్దోషి నగునన్నుఁ గానలేక, నిట్టు లాడంగ మీకు నో రెట్టులాడె. 5

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 6

సీ. జలజాక్షి శశిరేఖ సంభవం బాదిగా నభిమన్యుఁ డల్లుఁ డౌననుచుఁ దలఁతుఁ
గూఁతురు గాండీవికోడ లాయెనటంచు మోద మందుదుఁ గాని భేద మెఱుఁగ
నక్కటా! నాకోర్కి కనుకూలముగ వచ్చు టెఱుఁగరే మీబావ తెఱుఁగు మీరు
ఎఱిఁగి యెఱింగి యిట్లేల దూరెద రమ్మ యని బాష్పజలపూరితాక్షి యగుచు

తే. వివశతను జెందు రేవతివిధముఁ గాంచి, వారిజాక్షునిమగువలు వనటఁబొంది
గుములు గట్టుకయుండిరాసమయమునను, జలజలోచన లరుదెంచి బలునిఁ గాంచి. 7

తే. వినుము నీమీఁద నలుకచే విసివి రాత్రి, మనసు భద్రంబు గావించి మనసుభద్ర
పుత్త్రు నభిమన్యుఁ దోడ్కొని భూరిభయద, విపినభూమికిఁ జనె నని విన్నవింప. 8

వ. వినియు నీలాంబరుండు వినని తెఱంగున నవ్వాక్యంబులు పెడచెవులం బెట్టి చెల్లెలి
పైఁ గరుణ లేకయుండె నని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 9

ఉ. క్రోధము గల్గి చెల్లెలును గొబ్బున బుత్త్రుని వెంటఁబెట్టుక
న్బాధలు వొందుచు న్వగపుఁ బాసి ఘటోత్కచుఁ జేరియుండుట
న్మాధవుఁ డాత్మలోఁ దెలిసి మర్మము రామున కీక దుష్టదు
ర్యోధనుత్రు ళ్లడంచుటకు యోచన సేయుచునుండె మానియై. 10

న. ఆసమయంబున. 11

సీ. చెలికత్తె లావేళ బలుపుత్త్రికడ కేగి వినవమ్మ నీతండ్రి వెఱ్ఱితనము
అలసుయోధనుపక్షమై సుభద్రను గొన్ని యవమానవాక్యంబు లతఁడు వలుక
నర్ధరాత్రంబున నభిమన్యుఁ దోడ్కొని వనభూములకు నేఁగె వారిజాక్షి
నిను లక్ష్మణునకిచ్చునియమంబుఁ గావించె నని చెప్పినంతలో నాత్మఁ గుంది
తే. పరవశత్వంబు నొందుచు భాసురాంగి, పైఁటకొంగును దనదుకన్నీటఁ దడిపి
మాటిమాటికి జనకునిమతముఁ దలఁచి గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టు లనియె. 12

చ. జనకుఁడు బంధువర్గములసమ్మతి నుత్తముఁడై నవానికిం
దనుజ నొసంగుటల్ పరమధర్మఫలం బని పల్కువాక్యముల్
వినియు సుయోధనాత్మజుని వేమరు రాముఁడు గోరు టారయన్
బనివడి యేనొనర్చుఘనపాపఫలం బని యెంచఁగాఁ దగున్. 13

వ. అని వెండియు. 14

క. ఎక్కడిదుర్యోధనుఁడో, యెక్కడిలక్ష్మణుఁడొ వాని కే నెక్కడనో
అక్కర గల్గనివరునకు, నక్కట! ననుఁ బెండ్లిసేయ నగునే తనకున్. 15

వ. అదియునుంగాక. 16

క. కంతుజయంతులరూపును, బంతంబునఁ గెల్వఁజాలుపార్థిని బతిగాఁ
జింతింతుఁగాని యితరులఁ, జింతించుట యుచిత మగునె చిత్తములోనన్. 17

క. ఆయభిమన్యున కీయక, యీయవలక్షణున కొసఁగి యిచ్ఛామతియై
న్యాయముఁ దప్పి నటించిన, నాయుసురం బతఁడు నాకుఁ దండ్రనఁదగునా. 18

క. సుందరమూర్తి సుభద్రా, నందనుతోఁ గలసిమెలసి నవ్యోత్సవభోగ్యం
బాదంద తలఁచి చూడఁగ, నందనిఫల మాయె నంచు నాత్మలో నెంచున్. 19

క. మేనత్తకొడుకుకొఱకై, మే నత్తితి నకనిరతుల మెప్పొదవంగా
మే నత్త సేయకుండిన, మేనత్తియు నిష్ఫలంబు మేదినిమీఁదన్. 20

వ. అని పగచి. 21

సీ. మఘవపౌత్రుని దొల్త మగనిగా మది నెంచి పసని వివాహమై బ్రదికె దేమి
ఫల మని నవరత్నభవనంబులోఁ జొచ్చి నీటితోఁ దాటితో నేఁటితోను
దనువుఁ బాసెద నంచుఁ దాలాంకువరపుత్త్రి యత్నించునంతలో యతివరుండు
దిగ్గున నటకురాఁ జెలిగొప్ప వీక్షించి నారదుం డని యెంచి భూరిభక్తి
తే. మ్రొక్కి నిలిచిన శశిరేఖ మోముఁ జూచి, బాల యిటువంటిసాహసం బేలనమ్మ
పార్థతనయుని నిన్ను దంపతులుగాఁగ, తామరసచూలి నిర్మించె పలికెఁబోఁజి. 22

క. కామరొప్ప నీదుకోరికె, సమకూడెడు దీని కింతసాహస మేలా
కమలాక్షి వినుము తెల్పెద, సుముహూర్తమువేళ కతనిఁ జూచెద వీవున్, 23

వ. అని యిట్లు నారదుం డెఱింగించి చనిన యనంతరంబ శశిరేఖ సంతోషసాగరంబునం
దేలుచు సఖీజనంబులతో నాడుచుండె నాసమయంబున. 24

తే. కన్యకార్థంబు బలరాముకడకుఁ జనిన, వసుధగీర్వాణు లేతెంచి వారణేంద్ర
పురము సొత్తెంచి కొలువున్నకురునరేంద్రుఁ, గాంచి యిట్లని రత్యంతకౌతుకమున.

క. మీ రనుప నరిగి మే మా,ద్వారకనగరంబుఁ జొచ్చి తాలాంకునకున్
మారాకఁ దెలుప నాతఁడు, సారెకు మీక్షేమ మడిగె సంతోషముతోన్. 26

వ. ఇట్లు క్షేమసమాచారంబులు విచారించి మదాగమనంబునకుఁ గారణం బడిగె నా
సమయంబున మంగళద్రవ్యంబు లొసంగి భవత్పుత్రునకు శశిరేఖ నొసంగు మని
వేఁడిన నతం డొడంబడి దశమిముహూర్తంబు నిశ్చయంబు చేసిన విని కృష్ణుండు
సుభద్రం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు సేయు మని వేఁడిన
నతండు ప్రతికూలంబుగాఁ బలికిన విని దామోదరుం డలిగిపోవుటయు సుభద్ర
బలభద్రుం బ్రార్థించినఁ గోపించి కర్ణకఠోరంబు లైనవాక్యంబులు పల్కిన విని
సుభద్ర యచ్చోటువాసి పోవుటయు శివిపయుం దన్నుపైఁ గోపించి నిష్ఠూరంబు
లాడిన విని సంకర్షణుం డనుజుని వాక్యంబులు వినలోల్లక మమ్మిదపురం జూచి దశమి
లగ్నంబునకు ధార్తరాష్ట్రుం దోడ్కొనిర మ్మనినవిధం బంతయు సవిస్తరంబుగా
నెఱింగించి వెండియు నిట్లనిరి, 27

క. సీరాయుధుతో వియ్యము, గారవమునఁ జేయఁగోర్కె గలిగిన రేపే
భూరితరవై భవంబున, ద్వారకపయనంబు సేయు ధరణీనాథా! 28

క. అని యిట్లు నేలవేల్పులు, వినిపించినఁ గురువిభుండు వికవికనగుచు

న్నను జూఁ డగుదుస్ససేను౦, గనుఁగొని ముదమంది పలికె ఘనవాక్పటిమన్. 29

క. హలపాణితోడ బాంధవ, మెలమిన్ సమకూడె నింక మేదినిమీఁదన్
బలు రగుశత్రులఁ జంపను, జాలకన గద దీనికంటె శుభముం గలదే. 30

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 31

సీ. బలుఁడు మనయత్నఁడయి పాండునందనులను నిందించి పార్థునినందనునకు
నబ్జరేఖ నొసంగ నని పల్కె గోవిందుఁ డన్ననొం డనలేక నరుగువిధము
నరయంగ మైత్రికి నరుదెంచుఁ గావునఁ దడవు సేయక వేగఁ దర్లవలయు
మనము వా రేకమై వనవాసు లగుపాండురాజపుత్రులఁ జంపి రాజ్యమెల్ల

తే. శాశ్వతంబుగ నేలెదు సమయ మబ్బె, భటవితతి నెల్ల రప్పించి పట్టణమున
సకలగృహములు వీథులు సౌధములును, బరమశృంగార మొనరింపఁ బంపు మనుజ.

చ. తొలుతను బంధువర్గములఁ దోడ్కొని రమ్మనిచెప్పి పిమ్మటన్
జలజభవాననోద్భవుల శాస్త్రవిధిజ్ఞుల వైశ్యశూద్రులన్
పలువురఁ బుష్పవిక్రయులఁ బాటల నీటులఁ గుల్కువేశ్యలం
బిలువఁగఁబంపు వేగమునఁ బెండ్లికి రాఁదగువారి నందఱిన్. 33

తే. కావలసినట్టి ద్రవ్యము ల్కూరితురంగ, శకటవృషభోష్ట్రముల కెత్తి పరఁగె పీటఁ
గలుగు ప్రజలకు పయనము దెలిపి యన్ని,పనులు నెఱవేర్చు మిఁక పెక్కుపల్కులేల.

క. అని సెలవిచ్చిన దుర్యోధనునాజ్ఞ శిరంబునందుఁ దాలిచి దుశ్శా
సనుఁ డాలాగునఁ జేసిన, పనులకు ముదమందె రాజు పార్థివనాథా. 35

వ. అనిన విని జనమేజయుండు వైశంపాయనున కిట్లనియె. 36

క. రాముఁడు తమలక్ష్మణునకుఁ, గోమలి నర్పించు టెఱిఁగి గోవిందుఁడు తా
నేమియుఁ బలుకక చనె నని, భూమిసురాగ్రణులు తెల్ప భూపతి మదికిన్. 37

క. తెలియక లగ్నము కొఱకై, పొలుపుగ యత్నించు రాజపుంగవుఁ గని యో
తులువా నీ కిది తగ దని, పలుకరుగా ద్రోణభీష్మబాహ్లికు లైనన్. 38

వ. అని యిట్లడిగిన పారిక్షితునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 39

చ. కురుపతిఁ గాంచి భీష్ముఁడును గుంభజ ముఖ్యులు కార్యభంగమౌ
తెఱఁగు నెఱింగి యిట్లనుచుఁ జెప్పిరి భూవర నీ వొనర్చు నీ
పరిణయయుత్సవం బిపుడు బాగుగ నుండ దదెట్టులన్న నా
కరివరయాన రామునకుఁ గల్గినయప్పుడె పార్థుపట్టికిన్. 40

ఉ. దారయటంచుఁ బల్కె రది తప్పదు కృష్ణుఁడు సవ్యసాచిపైఁ
గూరిమి గల్గి యెల్లపుడుఁ గోర్కె లొసంగుచు నుండు నిప్పు డా

సిరియు సీహితుం డగుచుఁ జేడె నొసంగెద నంచుఁ బల్కిన
న్నారము ముట్టనేర దది పంకజనాభుఁడు సమ్మతింపమిన్. 41

వ. అదియునుంగాక. 42

క. భూధరముల్ చలియించిన, నాధారము దప్పి భానుఁ డపరిం బడిన
న్నాథోధు లింకిపోయిన, మాధవుఁ డాపార్థు విడిచి మనవశ మగునే. 43

ఉ. ఎక్కుడమాట లేమిటికి నిందుకులోద్భవ సీడుపట్టికిన్
దక్కఁడు యిందురేఖ హరి ధర్మవిధిజ్ఞుఁడు ఒప్పుకన్న సీ
విక్కడిబంధువర్గముల నెల్లను దోషమ్ముగాని వెండ్లి కేఁగినన్
పక్కన నవ్వరే జనులు బాంధవులందఱు నింద సేయరే. 44

క. బలరాము నమ్మిపోయినఁ, బలుచనయగు టింతె దీనిభావములోనన్
దలఁపకు మన లక్ష్మణునకు, గలుగుదు రెచ్చోటనైనఁ గమలదళాక్షుల్. 45

క. ఇప్పగిది ద్రోణభీష్ములు, చెప్పిన విని కురువిభుండు సింహాసనమున్
గుప్పునఁ దట్టుచుఁ గోపం, బుప్పతిలం బలికె సకలయోధులు వినఁగాన్. 46

సీ. ఎఱుఁగుదు నేను మీయిరువుర తెఱఁగెల్లఁ బరగఁ బాండవపక్షపాతు లగుట
దిగ్విజయంబుగా దీవించు టావంక దూషించు టీవంక దుష్టు లనుచు
భావించి చూడఁగా జీవించు టీవంక యావంక విశ్వాస మతిశయిల్లు
దివ్యతరం బైనదేహంబు లీవంక యావంకఁ జిత్తంబు లలరుచుండు

తే. నెట్టికార్యంబుఁ దలఁచి నెదురవచ్చి, చెడును జెడు నంచు విఘ్నముల్ సేతురెప్పుడు
వెడలిపొమ్మన్నఁ బాండవు లడవి కేఁగి, రిట్లు పట్టంగఁబడరు వారెంచిచూడ. 47

ఉ. ఎక్కువ యైన కార్యమున కేము ప్రయత్నము చేసినప్పుడున్
గ్రక్కున వచ్చి పల్కుదురు కాదని మావెనువెంట వత్తు రిం
కెక్కడఁ జొత్తు మేదితెఱు వీముదిపోరును మాన్ప శక్యమా
బొక్కను దూరిన న్విడరు పూర్వము నే నొనరించుపాపమో. 48

క. మాటలు నేర్చినకతమున, మేటిధనుర్ధరుల రైన మిక్కిలిభయమా
మాటలు సెప్పుచు దబ్బున, కోటలు దాఁటుదురు పనికిఁ గొఱ దా రగుచున్. 49

వ. అని మఱియును. 50

క. యాదవు లే మొకటగుటన్, భేదము గావింపఁ దలఁచి భీతిజనింపన్
వాదింతురు మిమ్మేమన, రా దని నే నూరకున్న లక్ష్యము లేకన్. 51

వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 52

క. నేమాధిపు లని మిమ్మున్, బ్రేమాతిశయంబు సేయ బేలత్వముతో
మీ మీహృదయములరయఁగ, గోముఖవ్యాఘ్రంబు లనుచుఁ గురుపతి మఱియున్.

ఉ. అర్జునుఁ డైననేమి హరుఁ డైన మురాంతకుఁ డైననేమి య
త్యూర్జితశస్త్రసంపదల నొప్పినసౌబలసైంధవాదులున్
నిర్జరనాథసన్నిభుఁడు నీరజబాంధవపుత్త్రుఁ డుండ నీ
కర్జము లేల చెప్పెదరు గాంగతనూభవ కుంభసంభవా! 54

క. పని సాఁగనిండుమా కిది, కనకస్నానంబు మీరు గావించు క్రియన్
మనమున నెంచెద భుక్తికిఁ, గొనుఁ డిచ్చెదఁ గొఱఁతపడిన గొబ్బున మీకున్. 55

వ. అని పల్కి సుయోధనుండు వెండియు నిట్లనియె. 56

క. ఉసికూఁత లింకఁ గూసినఁ, బశుపతిపాదంబు లాన ప్రాణంబులతోఁ
గుశలముగ బ్రతుక లే రిఁక, వసియింపక లేచిపొండు పదరకుఁ డిచటన్. 57

సీ. బలరాముఁ డొకఁడు మాపర మైన కార్యముల్ సఫలంబు లగుగాక విఫలమగునె
పెండ్లిఁ జూడఁగ మీకుఁ బ్రీతి గల్గిన రండు కల్గకుండిన నిండ్లకడకుఁ బొండు
మీరురాకుండిన మిక్కిలిక్షేమంబు విఘ్న మించుక లేక లగ్న మగును
మావెంట మీరు రా మర్కటశతకంబు గుంపుబాయక జతఁ గూడినట్లు
తే. లనుచు బహునిష్ఠురోక్తుల నాడుచున్న, యధిపుఁ డైనట్టికురుపతియాననంబుఁ
గాంచి సిగ్గును గోపంబుఁ గడలుకొనఁగఁ, బలికె రప్పుడు భీష్ముండు బాణసురుఁడు.

క. కాలుఁడు ప్రేరేపఁగ నీ, వీలాగునఁ బెద్దపిన్న లెఱుఁగక బల్కె
వేలా దుర్యోధన నీ, కాలము సమకూడినట్లు గనఁబడె మాకున్. 59

ఉ. భానుతనూజుఁడు న్శకుని పల్కినపల్కులు పథ్య మంచు నీ
వీనులఁ జేర్చి యెల్లపుడు వీరిఁడికార్యము లాచరించుచో
మానవనాథ నీ కిదియు మంచిది గా దని బుద్ధి చెప్పినన్
మానసమందు నిప్పు లిడుమాడ్కిఁ గనంబడె నీకు దుర్మతీ. 60

క. నాగారిగమనుఁ డొప్పమి, సాగదు లగ్నం బటంచుఁ జయ్యనఁ దెలుపన్
రోగికిఁ బథ్యాన్నం బిడు, లాగున నీమదికిఁ దోఁచెరా పాపాత్మా. 61

ఉ. పెక్కులు పల్క నేమిటికిఁ బెండ్లిని జూడఁగ మేము రాము నీ
కక్కఱగల్గుబంధువుల నందఱఁ దోడ్కొనిపొమ్ము కార్యమున్
జక్కఁగఁ జేసుకొమ్మనుచు సభ్యులు చుట్టలు చూచుచుండ వా
రక్కడ నుండక న్వెడలి రాగ్రహరోషకషాయితాత్ములై. 62

వ. అట్టిసమయంబున. 63

క. గురుఁడును శంతనుపుత్త్రుం, డిరువురు దక్కంగ భూసురేంద్రులు నృపులున్
పురజను లందఱు లక్ష్మణు, పరిణయవీక్షోత్సు లగుచు బహువేడుకతోన్. 64

వ. అత్యంతముదంబునం బొదలుచుండి రాసమయంబున. 65

సీ. పాండ్యపౌండ్రవిదర్భబంగాళనృపతులు గజతురగాందోళికముల నెక్కి
వచ్చిరి వేగమె వంగకళింగాంగరాజు లేతెంచి రాలగ్నమునకు
మాళవ మలయాళ మగధ నేపాళాధిపతులు దంపతులతో భద్రదంతి
యూథంబు లెక్కి రాయోగ్యులతోఁ గూడఁ బరతెంచెఁ గాశ్మీరధరణీవిభుండు
తే. మఱియు గాంధారకోసలమనుజపతులు, ద్రవిడకొంకణటెంకణధరణివిభులు
వత్సమత్స్యకరూశాంధ్రవసుమతీశు, లవని గంపింప వచ్చి రాహస్తిపురికి. 66

వ. ఆసమయంబున. 67

తే. సర్పకేతనుఁ డత్యంతసంతసమునఁ, బప్పు కలమాన్న మొబ్బట్లు పాయసంబు
లాజ్యధారాప్రవాహమై భోజ్య మమర, ధరణీసురులకుఁ జేసె సంతర్పణంబు. 68

వ. ఇట్లు సంతర్పణంబు గావించి భోజనానంతరంబునఁ దాంబూల గంధమాల్య
వస్త్రభూషణంబులఁ దృప్తులంజేసి ప్రయాణోత్సవంబు నాటించి రాసమయంబున
భానునందన బృహద్బలవృషసేనవివింశత్యగ్ని కోప సుశర్మశకునిజయద్రథభూరి
శ్రవకృపాచార్యద్రోణి సోమదత్తాది రథికవరులు పుత్త్రమిత్త్రకళత్త్రంబులతో
రథాశ్వాదివాహనంబు లారోహించి రాసమయంబున ధార్తరాష్ట్రుం డొక్కగంధ
బుపైఁ గూర్చుండె నప్పు డంతఃపురకాంత లందలంబుల వసియించి రసుతేన లక్ష్మణుం
డొక్కమహాగజంబుపైఁ గూర్చుండె నివ్విధంబున దుర్యోధనుండు బంధువర్గంబులం
గలిసి బ్రాహ్మణవైశ్యశూద్రవైతాళికవారాంగనాదినివహంబుతోఁ బృథ్వి కంపింపఁ
బురంబు వెడలె నప్పుడు. 69

సీ. శ్రీరస్తు తే యంచు క్షితిసురశ్రేష్ఠులు చెలఁగి పల్మారు నాశీర్వదింప
ధృతరాష్ట్రగర్భవిస్తృతవార్ధి చంద్రమ యని వందిమాగధు ల్వినుతి సేయ
హాస్తిపురాధీశ యమరేంద్రసంకాశ యనుచు వైతాళికుల్ ఘనతఁ బొగడ
ఫణిహారు లొకలక్ష బంగారుబెత్తముబట్టి ముందఱ బరాబరులు సేయ
తే. తుడుము తప్పెట ఢక్క తుత్తుంభికలును, ఝర్ఝరీభేరిమర్దలఝల్లరీలు
మొదలయినవాద్యనాదముల్ మ్రోయుచుండ,ద్వారవతిఁ జేర నవమికా ధరణిభుఁడు.

వ. ఇవ్విధంబున. 71

మ. కురురాజేంద్రుఁడు వచ్చురాక బలుఁ డాగోవిందుతోఁ దెల్పక
న్పరమామోదముఁ బొంది బ్రాహ్మణులతో బాహాద్యవశ్రేణితో
సరసాగ్రేసరు లైనబాంధవులతో సామంతయూథంబుతోఁ
దరుణీబృందముతో రథాశ్వములతో దంతావళశ్రేణితోఁ. 72

వ. ఎదురుకొని ధార్తరాష్ట్రుం గాంచి కుశలసమాచారంబు లడిగి దవనంతరంబ భూరి
భేరీరవంబులు చెలంగ వందిమాగధులు కైవారంబులు సేయ వారాంగనలు నాట్యం

—ులు గావింప పరశుపట్టిసభిండివాలాదిమాయాయుధంబులు ధరించి వీరభటులు నడువ
సంకర్షణుండు దుర్యోధనుం దోడ్కొనివచ్చుసమయంబున. 73

క. ద్వారకనగరంబునఁగల, నారీమణు లాత్మ నలరి నవరత్నములన్
దీరిన సౌధాంతరములఁ, జేరి తదాలోకనంబు చేయుచుఁ దమలోన్. 74

మ. చెలియా కన్గొను హస్తికక్ష్యసిడముం జెన్నొందునాతేరుపై
గలవాఁ డంబుజమిత్రదత్తవరసత్కారంబుచేఁ గుంతికిన్
దొలుచూలైతఁడు సూతపుత్త్రుఁ డనఁగా దుర్యోధనుం జేరి యా
బలభిత్సూనుని నాజి గెల్తు ననుచు న్భాసిల్లుఁ గర్ణాఖ్యతోన్. 75

క. అతిరమ్యం బగురథమున, నలియుతుఁడై వచ్చువాఁడు సభలోఁ గృష్ణ
స్మృతిఁ గ్రొన్నివ్వ చీర లొలిచినఁ, బతితుఁడు దుశ్శాసనుండు పద్మదళాక్షీ. 76

మ. తురగారూఢులు చుట్టునుం గొలువ ఖద్యోతప్రభాతుల్యుఁ డా
నరదం బందు వసించి వచ్చుకతనుం డబ్జాక్షి వీఁడేకదా
కరుణాసాగరు లైనపాండుసుతులం గాపట్యనెత్తంబుతో
సిరికిం బాసినదుష్టచిత్తు శకునిన్ శీఘ్రంబె వీక్షింపుమా. 77

తే. సింహలాంగూలభూషితసిడము గలుగు
రథమునం దభ్రమణిమాడ్కి రహి వహించి
చూడ్కులకు వేడ్క మిఱుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
ద్రోణసుతుఁ డశ్వత్థామ తోయజాక్షి. 78

ఉ. బంగరుగోవృషధ్వజము భాసిలుదివ్యరథంబుమీఁద సా
రంగధరుండు నాఁ బరగి రాజిత మాఘునబాణశస్త్ర పా
రంగతుఁ డై మహిం గలుగురాజుల కెల్లను శిక్ష సెప్పువాఁ
డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజుఁ డరాతిరాత్రికిన్. 79

మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథముం దుల్లాసియై సారెకున్
దరహాసద్యుతు లుప్పతిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయూథంబుతోఁ
దురగశ్రేణితో వచ్చుదుష్టుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా. 80

వ. నవరత్నస్థగితం బైనరథంబున నర్కుపగిదిం దోఁచు నతని. 81

క. మేరునగస్థైర్యధుర్యుని, సారసరిపువంశవార్ధిచంద్రోదయునిన్
వారిజముఖి వీక్షించితె, భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశ్రవునిన్. 82

చ. కనకమణీమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారెకు
న్నినరుచి నడ్డగించుమదమెసఁగుమీఁద వసించునాతఁడే

మనశశిరేఖను న్మగఁడు మన్మథసుందరతుల్యు లక్ష్మణుం
గనుఁగొను మంబుజాక్షి యనఁగా విని యొక్కలతాంగి యిట్లనున్. 83

సీ. కలకంఠి యభిమన్యుఘనపరాక్రమశక్తిమహిమ నెన్నఁగ నొక్కమాస మగును
భూరిసంగరరంగధీరోద్ధవస్ఫూర్తి రోష మెన్నఁగ నొక్కబుతువు పట్టు
శస్త్రవిద్యాభ్యాసచాతుర్య మనుదాని జాడ నెన్నఁగ నొక్కయేఁడు పట్టు
అంగాంగసౌష్ఠవశృంగార మనియెడు కరిమ నెన్నఁగ నొక్కకల్ప మగును
తే. అట్టిసౌభద్రునకు లక్ష్మణాహ్వయునకు, జలధితోఁ గాల్వ పుడమితోన గుంటకంబు
దంతితో దోమ భానుతో దర్పణంబు, పాటలాభరి గణుతింప సాటియగునె. 84

వ. అని యిట్లు పురంధ్రీజనంబు లనేకవిధంబులఁ బలుకుచున్నసమయంబున నేలాంబు
రుండు దుర్యోధనుం డోడ్కొని వచ్చి కాంచనమణిమయం బగుమందిరంబున విడి
యించి భక్ష్యపాయసపదార్థంబులఁ దృప్తులం గావించి తాంబూలంబు లిప్పించు
సమయంబున. 85

క. కలహంసనువాక్యంబులు, జలజానన యిందురేఖ సఖీబృందముతోఁ
దెలుపక వస్త్రాభరణంబులు దాల్పక పాన్పుమీఁదఁ బొరలుచు నుండెన్. 86

వ. ఆసమయంబున. 87

తే. పడఁతు లరుదెంచి శశిరేఖపజ్జఁ జేరి, మజ్జనము సేయ లెమ్మని బుజ్జగింప
మానివచనంబు లూఁతగా మగుప లేచి, విమలమణిపీఠిపై నుండుసమయమునను. 88

క. లలనలు సంపఁగినూనెన్, తలయంటుచుఁ బాటపాడి దరహాసముతో
కలశము లిడి పన్నీటన్, జలకము గావించి సఖులు సంతోషముతోన్. 89

సీ. తడియొత్తె నొకచెలి తరుచైనజలతారుపూలచీర యొకర్తు పొందుపరచె
వనిత యొకతె మంచి వజ్రాలకాంతుల రహిమించు చంద్రపూరవికెఁ దొడిగె
జడవేసె నొకబోటి కటిచొక్కమపరంజి కుప్పె రేకడి యొక్కకొమ్మ పెట్టె
పద్మరాగప్రభాభాసితంబై మించు పాపటబొట్టొకపడఁతి గట్టె
తే. మణులుదాపినకమ్మలు మౌక్తికముల, నొప్పుబొగడలు బావలీ నొకతె పెట్టె
సరిగెముక్కరయును బన్నసరము తీఁగె, మొదలుగాఁగలసొమ్మొకముదిత దాల్చె.

క. విరిసరు లొకసతి దురిమెన్, పరిమళగంధంబు నొక్కపణఁతియె పూసెన్
తరుణియొక త్రైణమదమున, తెరవగుఫాలంబుమీఁదఁ దిలకము దీర్చెన్. 91

క. పాటలగంధికిఁ గన్నులఁ, గాటుక వెసనఁ దీర్చె నొకతె గండస్థలులన్
నీటుగ మకరికరేఖలు, బోఁటి యొకతె వ్రాసె నచటిపొలఁతులు మెచ్చన్. 92

వ. ఇట్లు సఖీజనంబు లచ్యుతాగ్రజపుత్త్రిక కలంకారంబు గావించుతఱి లగ్నకాలం
బరుదెంచె నని బాంధవు లక్ష్యాంకసంకసంబునం దేలుచుఁ బరిమళద్రవ్యంబులు

కాంచనరజతపాత్రలం దిడుకొని పరతెంచువారిం గని శశిరేఖ తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 93

క. అనిమిషమునివాక్యంబులు, విని నమ్మితి నెదురుకోలు వేళిదె పచ్చెన్
జనపతులందఱు గుములై, చనుదెంచిరి విఘ్న మింక జరుగునె తలఁపన్. 94

క. మనసిజమూర్తి సుభద్రా, తనయుని వీక్షింతు ననుచుఁ దక్కులు పలుకన్
మునికేమివిషముఁ బోసితి, నని వెండియు నాత్మయందు ననుకొనసాఁగెన్. 95

తే. వివిధభూషలఁ ద్రిమ్మరువిజయసూనుఁ, డిచటి కేతెంచుటకు హేతు వెద్దికలదు
మేని తోఁపొత్తు విడువనిదాన నగుట, నొరుల ననలేల నేసేయుదురితమునకు. 96

క. ఈలక్ష్మణునకు సతినై, యేలాగునఁ గాపురంబు నే నొనరింతు
న్నీలాంబరుఁ డవివేకుం, డీలాగునఁ జేసె ముందు నేలా గగునో. 97

క. గళమున వరకాంచనమం, గళసూత్రము లక్ష్మణుండు గట్టక మునుపే
నలకూబరతుల్యుం డగు, బలభిత్సుతసుతునిఁ జూపు పరములు గలరే. 98

క. అని యీలాగున వగచుచు, ఘన మగుతాపంబుచేతఁ గళవళపడుచున్
జని నవరత్నస్థగితపు, పనిగలమంచంబుమీఁదఁ బవళించెఁ దగన్. 99

వ. అంత నక్కడ ఘటోత్కచుండు. 100

సీ. వనజాక్షి శశిరేఖ వైవాహికదినంబు సనుదెంచె నని లేచి సంభ్రమమునఁ
జినతల్లితోఁ జెప్పి తనతల్లి కెఱిఁగించి యభిమన్యునకుఁ దెల్పి యంతరిక్ష
వీధికి నెగసి మున్నవతాతనూజుండు నమృతసంహరణార్థ మమరపురికిఁ
జనుదెంచువిధమునఁ జని ద్వారవతిచుట్టు విడిచినగజహాయవితతు లరసి

తే. మణిమయం బగురథముల మనుజపతుల, వెంటఁ జనుదెంచుసేనల వీరభటుల
వసుధగీర్వాణకోటులవైశ్యశూద్ర, జనులవీక్షించి నవ్వుచు దనుజవిభుఁడు. 101

వ. సాయంకాలంబునకుఁ బురసమీపంబునకుం జని యదృశ్యత్వంబున నంతఃపురంబుఁ జొచ్చి బలభద్రునగరు ప్రవేశించి పరిణయవస్తువు లొకరికొక రందచ్చుసందడిగొను వారిజాక్షుల వీక్షించుచుం జని మఱికొంద ఱైదువలు పన్నీరుకలశంబులం దిడుకొని నానారత్నస్థగితంబు లైనభూషణంబులు దాల్చి పుష్పహారంబులు దుఱిమి కట్టుపై శిఖిచెంగావిచేలంబులుగట్టి దీపి కాకళికలచెంత నిలువంబడి యొకరిసింగారంబొకరు వర్ణించువారలం గడచిపోవ మఱికొంద ఱంగనలు పెండ్లికొడుకువా రరుదెంచిరి పొండుపొండని మూఁపులువట్టి త్రోచువారలఁజూచుచు ఘటోత్కచుండు లోపలికిం బోవ నొకమందిరంబున దివ్యమణిమయం బగుమంచంబుపైఁ బవళించియున్న శశిరేఖం జూచి సుభద్ర చెప్పినప్రకారంబున రూపలక్షణంబు లగుపడుట నెఱింగి శశిరేఖగా నిశ్చయించి తనమాయచే నిద్రింపంజేసి తనతమ్మునికిఁ దగినకన్యయని

సంతోషించి మఱదలి చుట్టుట దోషం బని యెంచి మంచంబు శిరంబునం దిడుకొని మాయాబలంబున నొరుల కగుపడకుండ సారసమూహంబు లౌగా యని వినుతింప గగనమార్గంబునం బఱతెంచి తనవనంబున శశిరేఖ నుంచి సుభద్రాకుమారునితో హిడింబానందనుం డిట్లనియె. 102

క. ఏమని చెప్పుదు నే నీ, రామామణికొఱకుఁ జనిన రారా జటకున్
సామజరథహయసైన్య, స్తోమముతోఁ బుత్రమిత్రసోదరయుతుఁ డై. 103

క. చనుదెంచినాఁడు మఱిలం, జని రాజును సూతసుతుని సైంధవదుశ్శా
సనులమదం బణఁగించెద, ననుజా నీ విచట నుండుమని పల్కుటయున్. 104

క. విని సౌభద్రుఁడు పడముడి, తనయుని వీక్షించి పలికెఁ దగునా నీకున్
నను డించిపోవ దుర్యో, ధనునామము విన్న నెట్లు దాఁకుదు నన్నా. 105

క. నిర్జరపతినందనుఁ డగు, నర్జునునకు నుద్భవించి యనిమొనలోనన్
దుర్జను లగుకౌరవులను నిర్జింపకయున్న బ్రతుకు నిష్ఫల మరయన్. 106

క. ఇలలోఁ దండ్రికిఁ దనయుండు, గలిగినఁ దనతండ్రికంటె ఘనవిక్రముఁ డై
విలసిల్లినఁ గొడు కనఁదగు, బలహీనునిఁ గొడు కటంచుఁ బలుకం దగునే. 107

క. పోటబ్బినసమయంబున, బోఁటివలె న్నణఁగియున్న భుజబలశౌర్యం
బేటికి శస్త్రాస్త్రము లిం, కేటికి నీకార్ముకంబు నింకేమిటికిన్. 108

క. ఋణకులఋణంబుఁ దీర్పఁగ, మన కిది సమయంబు గనుక మఱి యుచ్చోటన్
పనియేమి నాకు నీతోఁ, జనుదెంచెద నంచుఁ బల్కె సౌభద్రునితోన్. 109

చ. పడముడిపుత్త్రుఁ డిట్లనియె వాసరవల్లభురశ్మి లేనియి
య్యడవిని ముగ్ధల న్విడిచి యాజికిఁ బోయిన నిందురేఖయున్
దడబడుచుండు వెండియును దల్లిమనంబునఁ దల్లడించుచున్
గుడిగొనుచింత రేబగలు గుందుచు నుండరె నీవు వచ్చినన్. 110

సీ. ఎఱుఁగుదు నాకంటె నెక్కువా విలువిద్యఁ బారంగతుఁడ వీవు పార్థపుత్ర!
ధృతరాష్ట్రపుత్త్రుల త్రుళ్లణంచుటకుఁగా నిరువురు చన నేల నేనచాలు
నదిగాక మేనల్లుఁ డై మేనమామపై ధనువు బూనుట నీకు ధర్మ మగునె
నిలువు మిచ్చట నీవు నే నేగి క్షణములో గంతులు వేయింతుఁ గౌరవులను
తే. యదుకుమారులఁ గొందఱి మనమణంతు, ననుచు మీసము లొకచేత పట్టి తీడి
భీకరాకారమున లేచి కేక వేసి, కామగమనంబుతో నేఁగె భీమసుతుఁడు. 111

వ. అట్టి సమయంబున. 112

తే. ఆఘటోత్కచుమాయచే హాయిఁ జెంది, నిద్రబోయెడుశశిరేఖనేత్రయుగముఁ
దెఱచి మిన్నందుభూజము న్దేరి చూచి, కలవరింపుచు దిగ్గన నులికి లేచి. 113

తే. కట్టెదుట నున్నసౌభద్రుఁ గాంచి మఱియు, ఫల్గునునిరాణి వీక్షించి పాపములకు

మ్రొక్కి సిగ్గున శశిరేఖ మోము వంచి, గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టులనియె.

క. ఎక్కడ ద్వారకనగరం, బెక్కడ యీవిపినభూమి యేగూర్కిడుటల్
యెక్కడ మేల్కొను టెక్కడ, నిక్కము యిది చిత్రమంచు నెమ్మది నెంచున్.

వ. ఇట్లు తలంచి మఱియును. 116

సీ. ఎవ్వరు ననుఁ దెచ్చి రివ్వనభూమికి నెంతపుణ్యాత్ములో యెంచిచూడ
మునివారమునిమాట ముంగొంగుమూటగాఁ దలఁచి యాతనకేను దండమిడుదు
నతఁడు చెప్పినమాడ్కి నభిమన్యుఁ గనుఁగొంటి నానోము ఫలియించె నలినగర్భు
వ్రాత ధారుణియందు వ్యర్థంబు గా దనుపలుకులు వప్పానే తలఁచి చూడ

తే. నస్తమునఁ దోఁచులిబ్బిచెయ్యబ్బినట్లు, విపినభూముల కేఁగినవిజయసూను
సురుచిరంబైనరూపంబుఁ జూడఁగలిగెఁ, బుడమి నేఁ జేయుసుకృతంబుఁ బొగడవలదె.

వ. అని యిట్లు తలంచుచు మఁసిముసినగవుతో లజ్జానన యై యూరకున్నకోడలిం జూచి
సుభద్ర యిట్లనియె. 118

క. ఇలుఁ బాసి వచ్చినా నని, తలఁపకు నీబావ భీమతనయుం డుండే
నిలయము మనయి ల్లనుకో, బలభద్రతనూజ వలదు పలుసంశయముల్. 119

వ. అని సుభద్ర వెండియు నిట్లనియె. 120

క. ఇంచుక శంకింపక రాత్రించరుఁ డట కేగుదెంచి ధీరాత్ముఁ డై
మంచముతో నిటు దెచ్చెను, పంచాననమధ్య నిన్ను ఫాల్గునికొఱకై. 121

వ. అని చెప్పి మఱియును. 122

క. కూరిమి గలతలిదండ్రులు, లేరని చింతింపవలదు లేమా యెల్లుం
డూరికిఁ బోదము నీకుక్, గోరికగలవిధముఁ దెల్పు కొంకక నాతోన్. 123

క. అని యివ్విధమునఁ బల్కిన, ఘనవేణి సుభద్ర మోముఁ గని ముద మలరన్
వనజారిరేఖ యెంతో, వినయంబున నిట్టు లనియె వ్రీడానన యై. 124

క. బొత్తిగ బాల్యంబున నాచిత్తము నీసుతునియందుఁ జేర్చినదానన్
జిత్తము లే దెవ్వరిపై, నత్తా యిది నిశ్చయంబు హరితో డనినన్. 125

తే. వినియు ముదమంది యావేళ విజయుపత్ని, కోడలిగుణంబు లగ్గించి కొడుకుఁ గాంచి
రాత్రిరాజుకు రోహిణి రతికి మదనుఁ, డొప్పి నటువలె వీరికి నొప్పె ననుచు. 126

వ. సుభద్ర తనకొడుకు కోడలికిం గలశృంగారంబు మనంబున నెన్నుచుండె నని వైశం
పాయనుండు జనమేజయునితో మఱియు నిట్లనియె. 127

తే. ఇందురేఖకు నభిమన్యునందుఁ గలుగు, మోహ మేమని చెప్ప దాముద్దుగుమ్మ
జననిజనకులఁ దమ్ముల సఖుల నైనఁ, దలఁప దించుక మదిలోన ధరణినాథ. 128

వ. అట్టిసమయంబున ఘటోత్కచుం డక్కడ. 129

ఉ. ద్వారక కేఁగి చిత్తమునఁ దా నొకయోచనఁ బన్ని వేగమే
సీరి గృహాంబులోపలికి శీఘ్రమె పోయి ముదంబునొందుచున్
నీరజనేత్రి ముందుశయనించిన చిత్తరుచని కెలోపలన్ (?)
జేరి శశాంకరేఖవలె చేడియ యయ్యె నరేంద్రచంద్రమా. 130

వ. అని వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 131

ఉ. మోమును గన్నులు న్నొసలు ముక్కును జెక్కులు చెవులు ఒంపము
లొక్కమల మైనవెంట్రుకలు గొప్పకుచంబులు కౌను పాదముల్
సామజయాన మవ్వగలు చక్కనిపల్కులు కుల్కు లన్నిటన్
రాముని పుత్రిగా మెలఁగె రాక్షసమాయల నేమి సెప్పుదున్. 132

వ. ఇట్లు శశిరేఖయాకారంబు ధరించి ఘటోత్కచుండు. 133

ఉ. నిక్కము పెండ్లికూఁతు రని నిర్మలరత్నపుగద్దెఁ జేరి తా
దిక్కులు చూడ కాసుదతి దివ్యతరం బగువాణిముత్తెపున్
ముక్కరమీఁద జూడ్కులిడి ముగ్ధ తెఱంగున మోము నెత్తకన్
యెక్కడ లేనిసిగ్గు తలకెక్కినమాడ్కి శిరంబు వంచుచున్. 134

వ. ఇట్లున్నసమయంబున. 135

సీ. బలభద్రుఁ డరుదెంచి బాంధుజనాళితోఁ జనుదెంచె వైవాహసమయ మనుచు
వినుపింప నెఱిఁగి యామనుజేంద్రునకుఁ దెల్పఁ గురురాజు తమ్ముల దొరలఁ జూచి
యెదురుకోల్వేళయ్యె నెందుకు తడవింక నని చెప్పి యాదవాంగనలఁ బిలిచి
మనలక్ష్మణునిఁ బెండ్లితనయునిఁ గావింపుఁ డని పల్కఁగా విని యబ్జముఖులు
తే. శిరము మజ్జన మొనరించి కురులు చలువ, చేలమున నొత్తి తడియార్చి చిక్కఁబాపి
వెంటనే సాంకవము నంటి గంటువేసి, పసులుదీరిన బంగారుపాగఁజుట్టి. 136

తే. బంగరుపుతీఁగెపనిగల్లు నంగరేకఁ, దొడిగి కెంబట్టుజిగి మించుదుప్పటంబు
పల్లెవాటంచముగ వేసి మల్లెపూల, సరము లొకకొన్ని శిరమునఁ జుఱిమి మఱియు.

సీ. గోష్ఠిపై కస్తూరి గొప్పతిలకమిడి యాణిముత్తెంబులవారమేసి
పద్మరాగంబుల భాసిల్లుకడియము లక్కరముల ధరియించి కనకరత్న
ములచేత విలసిల్లుమొలత్రాడు కటిఁ జుట్టి వెలగల్లు నుంగరాల్ వ్రేళ్లఁ దొడిగి
యింద్రనీలద్యుతు లింపొందుపోగులజత లంద మమరఁగా శ్రుతులఁ జేర్చి
తే. తరుణులందఱు బంగారుతట్టలందుఁ, జారుకలశంబు లిడి మహాసంతసమున
నెదురుకోల్వేళఁ జనుదెంచె నేగుఁడంచు, లక్ష్మణుని వెంట వెడలిరా రాజముఖులు.

వ. అట్టియెడ సుయోధనుండు తనకుమారుం డయినలక్ష్మణనిసామజేంద్రంబుపైపనిపింప
నియోగించి గంధతైలంబునఁ బ్రకాశించు కరదీపికాసహస్రంబులు వెలుఁగఁ బటి

చాకికజనంబులు మౌక్తికతోరణంబుల నొప్పుగొడుగు లనేకంబులు పట్టి నడువ నేలవేల్పులు క్రమోచితంబుగా స్వస్తివాచనంబులు చదువ వందిమాగధబృందంబు లప్పటప్పటికిఁ గైవారంబు లొనరింప వేత్రహస్తులు మహారజితరత్నమయంబులైన బెత్తంబులు పట్టి బరాబరులు గావింప వేశ్యాంగనలు మృదంగతాళాదివాద్యంబులు మ్రోయ సూచిముఖకటకాముఖతామ్రచూడపతాకాత్రిముఖాది హస్తభావంబుల నాట్యంబులు సలుప నానాదేశంబులనుండి వచ్చినధారుణీపతులు పుత్త్రకళత్రంబులతో నడువఁ గర్ణాదిరక్షికవరులు బాణబాణాసను లై పెండ్లికుమారునిదంతికిరుపార్శ్వంబుల రా దుశ్శాసనాదిసోదరులతో దంపతీసమేతంబుగా మహేంద్రుండునుంబోలెఁ జనుదెంచురారాజునకు నీలాంబరుండు సారణకృతవర్మోద్ధవాదియదుకుమారులతో వారివారికళత్రంబులతో నెదుర్కొనియె నాసమయంబున నుభయపార్శ్వంబులవా రొండొరులక్షేమలాభంబు లడుగుచు గంధకలపంబులఁ బూయుచు వారివారికిం దగినయుపచారంబులు గావించుతఱి సంకర్షణుపత్ని యగు రేవతీదేవి తనపుత్త్రిని లక్ష్మణున కొసంగుట మనంబున కసమాధానంబుగా నుండుటంజేసి పతియాజ్ఞానుసారంబున దుర్యోధనుపత్నికి గంధపుష్పతాంబూలంబు లొసంగి సదెలోఁ బదునొకొండుమాడ్కిఁ గుశలంబు లడుగుసమయంబునఁ బౌరజనంబు లొండొరులమొగంబు వీక్షించుచు నిట్లనిరి. 139

క. దానవభంజనువాక్యము, మానసమున నిడక బలుఁడు మతిహీనుండై
మానిని సోదరితోడన్, మేనల్లుని నడవి కనిచి మిక్కిలిసిరికిన్. 140

క. ఆసించి దురాత్ములతోఁ, జేసెను బాంధవము ముందుచే టెఱుఁగక తాఁ
జేసినయవివేకమునను, గాసిల్లును నితఁడు ముందు గాండివిచేతన్. 141

క. బలశౌర్యశస్త్రకుశలత, కలిమిన్ బ్రఖ్యాతి నొందుకౌంతేయులకున్
చెలి నొసఁగక తాలాంకుఁడు, తులువలకున్ బుత్త్రి నొసఁగె దురితాత్ముఁడై.

క. అని యివ్విధమునఁ బౌరులు, ననుకొనఁగా వారువారు నతివేడుకతోఁ
జని పచ్చనితోరణములు, గనుపట్టెడు మందిరంబుఁ గని యచ్చోటన్. 143

క. పులుదిండ్లిప్రస్తరంబుల, విలసిల్లెడుభిత్తు లమరి విద్రుమలతలన్
చెలువొందెడుదూలంబులు, తళతళ మనుస్వర్ణరత్నస్తంభంబులతోన్. 144

తే. తులరహిత మైనముత్తెంపుతోరణములఁ, జాల రాణించుపరిణయశాలఁ జొచ్చి
కళలు దేరెడుచిత్రకంబళులమీఁదఁ, జేరి వసియించి రానంగచిత్తు లగుచు. 145

వ. అట్టిసమయంబున. 146

సీ. తొలుత హైడింబుండు తొయ్యలిఁ గొనిపోయి తనవనంబున డించి తత్క్షణంబ
చనుదెంచి శశిరేఖయాకారమును దాల్చి మంచెరంబున నుండుమార్గ మెఱిఁగి

పంకజనాభుఁ డాపవమానపౌత్త్రుని సాహసంబున కాత్మ సంతసించి
ముసలితోఁ జెప్పక ముసిముసినగవుతో నరుసెంచి మధ్యకక్ష్యాంతరమున

తే. శినివరుఁడుఁ గొందఱాప్తులుఁ జేరి కొలువఁ
గొలువులో నున్నహరిఁ జూచి కురువిభుండు
హంసనందనదుశ్శాసనాదు లైన
హితులఁ దమ్ములఁ గనుఁగొని యిట్టులనియె. 147

క. బలదేవుఁడు మనకొఱకై, జలజాక్షునిఁ జాల దూఱి సౌభద్రునకుం
జెలి నొసఁగ ననుచుఁ బల్కిన, హలిపైఁ గోపించి చనినహరి తెఱఁ గరయన్. 148

క. తనపూన్కి తప్పినందున, వనమున విహరించుపార్థు పవలినవాఁడై
మన తెగలోఁ జొచ్చుటకున్, మనమున యోచించు నితనిమర్మము దెలిసెన్. 149

క. నేను కనుసన్నఁ జేసినఁ, దాను దనతమ్ముఁ డిటఁ దర్లుదు రైనన్
నే నేల పిలుతు నీపనిఁ, దా నీకఁ దప్పింపఁగలఁడె దామోదరుఁడున్. 150

తే. మతిరహితు లగుచుఁ గౌంతేయు లితని నమ్మి, విఱ్ఱవీగుదు రది మాన్ప వేళగనుక
హలిని జేకొని కృష్ణసాత్యకుల నెల్ల, వరుసఁ బొలిమేర దాటింపవలయు ననుచు. 151

చ. గుసగుసలాడుకౌరవులఁ గోపమునన్ గని కృష్ణుతమ్ముఁడున్
వెస నొఱ నున్నవాలుఁ గొని వేగమె యాధృతరాష్ట్రపుత్త్రులన్
వసుమతిఁ గూల్చి వత్తు నన వారిజనాభుఁడు చూచి తమ్ముఁడా
యసదృశు లైనపాండుసుతు లాడుప్రతిజ్ఞలు నీ వెఱుఁగవే. 152

క. సమరము సేయఁగ నీకున్, సమయముగా దుడుగు మనుచు శైనేయునితోఁ
దమకము వల దని వెండియుఁ, గమలాక్షుం డిట్టు లనియెఁ గలకల నగుచున్. 153

క. సిరిచేత మత్తు లగుచున్, గురుభీష్మలబుద్ధి వినక కుత్సితమతు లై
పరతెంచి వీరలందఱు, పరిపరిమార్గములఁ ద్రుళ్ళిపడియెద రైనన్. 154

క. ఇంకొకగడియకు లోఁగా, సంకర్షణధార్తరాష్ట్రసౌబలకర్ణుల్
బింకముచెడి భయమున నే, వంకల కేఁగెదరొ చూడు వాసవిశిష్యా. 155

క. అని హరిపల్కినపల్కులు, విని గ్రక్కునఁ గోప మణఁచి వేఱొక టనకన్
తనచేతివాలు మరలన్, శినివరుఁ డొరయందుఁ జేర్చి చింతిలుచుండెను. 156

వ. అట్టియెడ సుయోధనునిపౌరోహితు లత్యంతసంతోషంబున లక్ష్మణ నుచితపీఠంబున నునిచి మంత్రోచ్చారణోన్ముఖు లగుచు నియతోపకరణంబు లొనరించి కన్యకామణిని రప్పింపుఁ డనిన విని నీలాంబరుండు సఖీజనంబులతో శుభలగ్నం బేతెంచె సత్వరంబుగాఁ బెండ్లికుమార్తెం దోడ్కొనిరం డనిన వారేఁగి యామాయాశశిరేఖం జేరి యిట్లనిరి. 157

క. వనితా సౌభద్రుని పై, మనసుంచకు లక్ష్మణుండు మగఁ డని సుదుటన్
వనజభవుఁ డిడినలిఖితముఁ, బనివడి తప్పింప మఱియు భవునకు వశమే. 158

క. సిరిఁ బాసి విపినభూములఁ, బరదేసులమాడ్కిఁ దిరుగు పార్థాత్మజుని
న్వరియింప నీకుఁ జెల్లునె, సరసీరుహనేత్రి వినుము సంతోషమునన్. 159

క. విపులముగ నీవుచేసిన, తప మేమనిచెప్పవచ్చు ధనపతిసుతుతో
నుపమింపఁదగినలక్ష్మణుఁ, డపురూపపుమగఁడు దొరకెనమ్మా నీకున్. 160

క. పురుహూతసన్నిభుం డగు, కురురాజున కరయ ముద్దుకోడల వైతో
కరిరాజగమన మమ్మున్, మరువకు మామీఁదఁ గూర్మి మానకు మమ్మా. 161

క. అబ్బుర మగుభాగ్యము నీ, కబ్బును అత్తింటి కీవు నరిగినతఱి నీ
యబ్బలు చూడఁగ వత్తురు, నిబ్బర మగుబుద్ధి గలిగి యేలుము మగనిన్. 162

వ. అని యివ్విధంబున లతాంగులు కాలోచితానులాపంబు లాడిన విని మాయాశశిరేఖ యిట్లనియె. 163

క. ధృతరాష్ట్రసుతుఁడు మామై, యతనిసుతుం డీశుఁ డైన నాహా నేఁడీ
యతిశయ మెన్నఁగ మీకున్, మతి చాలదు సుదతులార మఱి యేమందున్. 164

తే. పతియు ననుఁగూడి భూమిపైఁ బ్రతికెనేని, మదనసౌఖ్యంబుతో మిమ్ము మదిఁదలంపఁ
జూడవచ్చినఁ గన్నెత్తిచూడ నేను, ముసలిపాదంబులాన యో ముగుదలార. 165

తే. తాలధరుఁడైన హరుఁడైన ధాతయైనఁ, దోడరి నాయింటివాఁకిలి ద్రొక్కఁగలరె
నేఁడు మొదలుగ నాతు మాటాడిరేని, అత్తమామల ధరణిపై నట్టె రాతు. 166

వ. అని పల్కి మఱియును. 167

క. మీకందఱకున్ బుద్ధులు, జోకతో నేఁ జెప్పఁగలను సుందరులారా
నాకడ వదరితిరేనిన్, జీరొట్టెద నంచుఁ బల్కెఁ జెలి కఠినోక్తుల్. 168

క. చెలులందఱు విని భీతిన్, పలుతెఱఁగులఁ జింత నొంది పల్కిరి తల్లీ
అలుకవహించుట నీకున్, వల దిఁక కల్యాణవేళ వచ్చెను లెమ్మా. 169

తే. బలుఁడు తడవైనఁ గోపించు జలజగంధి, యనిన విని మాయశశిరేఖ యాత్మఁ గనలి
బలుఁడు కోపింప నాకేమిభయ మటంచు, వెడలెఁ గలకంఠులందఱు వెంటనడువ.

వ. ఇట్లరుగు సమయంబున. 171

సీ. ఎన్నఁడు మగవారి నెఱుఁగ దన్నట్లుగా ముక్కు నేలను జూడ మోము వాంచి
వెనుకొండ తలమీఁదఁ బెట్టినచందాన శిర మెత్తనేర దాసరసిజాక్షి
చరణనూపురములు చప్పుడు గాకుండ గట్టిగాఁ గాళులు పట్టి నడుచుఁ
దిలమాత్రమైనను దేహంబు జూపక కనకాంబరము మేనఁ గప్పుకొనుచు
తే. మందయానంబుతో వచ్చు సుందరాంగిఁ, గరయుగంబులు పట్టుచుఁ గంజముఖులు

మెల్లమెల్లనఁ దోడ్తెచ్చి యుల్ల మలరు, బలునిచెంగటఁ గైతవపణఁతి నునిచి. 172

వ. అవ్విద్రుమాధర లత్యంతముదంబునఁ గల్యాణంబులు పాడ ననేకవాద్యంబులు మ్రోయ బ్రాహ్మణోత్తములు స్వస్తివాచనంబులు చదువుచు నన్వయగోత్రనామంబు లుగ్గడింప శకునికృతవర్మసైంధవాదిబాంధవు లిరుగడల నిలువంబడి వధూవరుల మధ్యంబునఁ దెరఁబట్టి రాసమయంబున నీలాంబరుండు లక్ష్మణునకుఁ గన్యాదానంబుఁ గావించె నప్పుడు. 173

క. అప్పద్మనయనరూపముఁ, జెప్పఁగ విని లక్ష్మణుండు చెలఁగుచు మదిలో
నెప్పుడు తీతురో తెర యిం,కెప్పుడు శశిరేఖమోము నేఁ జూచెదనో. 174

క. అని లక్ష్మణుఁ డివ్విధమున మనమునఁ జింతించినపుడు మహిగీర్వాణుల్
మును బట్టిన తెర వంచుచుఁ, గనుగొను డొండొరు లటంచు గ్రక్కునఁ దెలుపన్.

వ. ఆసమయంబున. 176

సీ. చూడ లక్ష్మణున కాసుదతి కుందేలుగా గంతులు వైచుచుఁ గానఁబడియె
వెంబడి నతఁ డాత్మ వెఱగంది మూఁడఁగా పిండి బొక్కుచు గండుపిల్లియయ్యె
వగచుచుఁ దెరవంచి వాఁడు వీక్షింపఁగాఁ గొక్కరింపుచు పందుకొక్కతియయ్యె
నిది చిత్ర మని యెంచి పదిలంబుగాఁ జూడ రోమముల్ పెరిగి భల్లూకమయ్యె
తే. మదిని భ్రమ జెందితినోయంచు మఱియుఁజూడ, మినుకు కోఱలసర్పమై మీఁదికెగసె
నపుడు భయమున రెప్పలల్లార్చుకొనుచుఁ, బండ్ల నిగిలించి విలపించెఁ బెండ్లికొడుకు.

వ. ఆసమయంబున. 178

క. ధరణీసురులును రాజులు, సరసిజముఖు లొకరి కొకరు సరసోక్తులతో
సురవైరిమాయ నెఱుఁగక, పరిపరిమార్గముల వారు పలుకుచు నగుచున్. 179

వ. వీక్షించుచుండి రని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె. 180

సీ. పెండ్లికొడుకుచూడఁ బెక్కురూపంబులై కనిపించుఁ దక్కిన జనులకెల్ల
ముద్దుమొగంబుతో ముసిముసినగవుతోఁ గాటుకద్యుతిలొప్పు కనులతోడఁ
బవపదంపుమోవితో ఫాలంబుపై మించు కస్తూరితిలకంపుఁ గాంతితోడఁ
బొదలు ముంగురులతో నెదమీఁద రాణించు బిగువు పాలిండ్లతో వగలతోడ
తే. వజ్రమణిమయ భూషణావళులతోడఁ, జాల రుచు లీనుబంగారుచేలతోడ
సిగ్గు తలకెక్క వంచిన శిరముతోడ, మరునిరాచిల్కవిధముగా మగువ తోఁచె. 181

వ. ఆసమయంబున. 182

సీ. లలనామణులు నవ్వ లక్ష్మణుఁ డొక్కింత ధీరత్వమున మోముఁ ద్రిప్పిచూడ
మును బెక్కురూపులై గనిపించు హైడింబుఁ డత్యుగ్రశార్దూల మగుచుఁ దోఁచెఁ

దోఁచిన భీతిల్లి రాచవారలఁ జూచి పెద్దయెలుంగుతోఁ బెండ్లికొడుకు
అబ్బబ్బ యిది గండుబెబ్బులి యగుఁగాని పిన్నదికాదు నాకన్నలార
తే. యింటిమరుఁగునఁ బెంచి వారిటకుఁ దెచ్చి, దీనివాతికి ననుఁద్రోయఁ బూనినారు
పెండ్లికూఁతురు గా దిది పెద్దమెకము, కన్నులకుఁ దోఁచుచున్నదోయన్నలార. 183

క. పులివాతఁ దప్పిపోయినఁ, దలిదండ్రుల నొల్ల బంధుతతి నే నొల్లన్
హలపాణిపుత్త్రి నొల్లన్, బలుసా కొకయింత మెక్కి బ్రతికెద నచుచున్. 184

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 185

సీ. తలఁచి చూడఁగఁ బెండ్లి తలమీఁద నున్నది యీసారి తప్పింపుఁ డింత చాలు
మీభాగ్య మిఁక పెండ్లిమేరకు రా నింక యెక్కడి శశిరేఖ యేటిపెండ్లి
త్రొక్కిచంపును గాని తొలఁగ దీబెబ్బులి నవ్వుచు నున్నారు క్రొవ్వుబట్టి
నామాట మీకును నవ్వుగాఁ దోఁచె మాయబ్బసాక్షిగా మగువగాదు
తే. పెక్కురూపంబులై తోఁచెఁ బెండ్లికూఁతు, రిచట లే దని తలఁచెద నిపుడు నాకు
అంతకులగుంపు గూడితి రైన నేమి, యింక నైనను దొలఁగి పోనిండు నన్ను. 186

వ. అని పలికిన లక్ష్మణునకు రాచకుమారు లిట్లనిరి. 187

క. నగకుచ మోముఁ గనుంగొని, దిగు లొందుచు నోరుఁ దెఱచి దీనోక్తులతో
మృగ మని పల్కుచు సారెకు, నిగిలించుట రాజుకొడుక యిది మగతనమే. 188

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 189

క. చక్కని బంగరుబొమ్మ యిది, దక్కెసె యవలక్షణునకుఁ దనసిర్భాగ్యం
బిక్కరణి నున్న దనుచున్ పక్కన నగి రొకరి కొకరు బాంధవులెల్లన్. 190

వ. అట్టిసమయంబున. 191

ఉ. భానుసుతుండు సౌబలుఁడు పల్కిరి లక్ష్మణ ముద్దుచేడియన్
గానక నిందచేసెదవు గాదిలి బాంధవు లాప్తు లార్యులున్
మానిని గాదు వ్యాఘ్రి యని మాటికిఁ బల్కెద వేమిచేటురా
ఛీ నినుఁ గూడి మాకుఁ గడుసిగ్గునుగల్గెను బంధురాజిలోన్. 192

క. మానకుఁ దలవంపులుగా, మామదికిన్ సిగ్గువొడమ మగువలు నవ్వం
గోమలిఁ గాదని పలుకుట, సామజపురనాథపుత్త్ర సహజమె నీకున్. 193

తే. పలువురము మేము నీచుట్టునిలచియుండ మిన్నుఁదూఁటుగ నొనరించి నిన్ను మ్రింగఁ
బెద్దపులి యెట్లు వచ్చెరా పెండ్లికొడుక, కలవరించెదు నిద్దురకన్ను లగుట. 194

వ. కావున. 195

సీ. ఇంకొక్కసారి నీ వీక్షింపు మని వానికన్నులు నీటిచేతఁ దిన్నగాను
దుడిచి లక్ష్మణుఁ బట్టి పడఁతివంకకుఁ ద్రిప్ప నంధునివిధముగా నాతఁ డున్న

బాధువులెల్ల నిర్బంధంబు సేయఁగాఁ గడుభీతి మూసినకనులు దెఱచి
గడగడవడఁకుచుఁ గ్రక్కునఁ జూడఁగా దనుజనాథుఁడు ఘోరదంష్ట్ర లొప్ప
తే. జడలు దాల్చుచుఁ గనుబొమల్ ముడిగొనంగ, వదనగహ్వరమున నిప్పులుదిరిపడఁగ
శూల మొక చేతఁ బూని యాభీలమైన, భూతమై తోఁచెఁ గురుపతిపుత్త్రునకును.

క. ఆసమయంబున లక్ష్మణు, గా నేమని విన్నవింతుఁ గరిపురనాథా
మూసినకన్నులు దెరువక, గోసియుఁ దలచీర వీడ గొబ్బున వ్రాలెన్. 197

వ. ఇట్లు వ్రాలి. 198

క. సోలసి తెలివంది యచ్చటఁ, గలవారలఁ జూచి మీకుఁ గరుణింతైనం
గలుగదు ఎక్కడిమూర్ఖులో, తొలఁగరు రవ్వంతయైనఁ ద్రోవొసఁగ రయో. 199

క. పద నగు శూలముఁ గైకొని, యదె భూతం బెదురువచ్చె నని భయపడుచుం
బెదవులు వడవుచుఁ గాళ్లన్, గుదివడఁ దనవారిఁ జూచి గొబ్బునఁ బలికెన్. 200

సీ. మది భయంకర మైనవదనగహ్వర మొప్పు దంష్ట్రాద్వయంబుతో దయ్య మిపుడు
నేతెంచె మీ మొగ మేమి చూచెదరింక మాటు కేఁగెద నన్ను మార్గ మిడరు
ఇంకెన్నటికిఁ బెండ్లి నేనొల్ల మీయాన యీగండ మొకటి యీడేర్చరయ్య
నీలాంబరుఁడు మిమ్ము నెరనమ్మి నిలువగాఁ దరమె దయ్యము వెంటఁ దగిలినపుడు
తే. వదపదం డని మూపులు పట్టి త్రోచి, బొబ్బరింపుచు జనులెల్ల భీతిఁ బొందఁ
దండ్రులందఱు దిగులొంది తత్తరింప, లలనబృందంబులో దూరె లక్ష్మణుండు. 201

క. దూరినలక్ష్మణు వెంబడి, నారాక్షసభూత మరుగ నరచుచు వాఁడున్
సారెకు నయ్యలఁ జేర్కొను, సీరిని బలుమారు దిట్టు శిర మెదఁ దట్టున్. 202

ఉ. ఆతఱి భీమనందనుఁడు నాసురమాయ సృజింప సర్పముల్
మూతులు జాపుచు న్వెడలి మూరెఁడుమూరెఁడు జిహ్వ లార్చుచున్
భూతలనిర్జరోత్తములబృందములన్ వెసఁ జొచ్చి వారికిన్
భీతి జనింపఁగా నపుడు భీషణ మైనఫణంబు లెత్తుచున్. 203

క. బుసకొట్టుచు వెంబడిరా, వసుధామరు లవనిమీఁదఁ వ్రాలుచు భీతిన్
వెస లేచి గోఁచు లూడఁగఁ, బసిబాలుర నీడ్చుకొనుచుఁ బరువిడి రంతన్. 204

క. పరువెత్తలేక కొందఱు, ధరణీసురవరులు లేచి తత్తరపడుచున్
శిరమునఁ జుట్టిన శాల్వలు, నరుదెంచెడుసర్పములకు నడ్డం బిడుచున్. 205

క. జరుగుచునుండఁగ మీఁదికిఁ, బరతెంచిన భీతిఁ బొంది బ్రాహ్మణు లని రో
కురుపతి! నీ వెంబడిరా, నురగంబులబారిఁ ద్రోయ నుచితమె నీకున్. 206

క. పరిణయముఁ జూచువేడుక, నరుదెంచితి మింతె కాని యహికాటులతోఁ
బొరిఁబొరిఁ జచ్చెద మని మే, మెఱిఁగిన నిట కేల వత్తు మిథపురనాథా. 207

క. అని వాపోవుచు నుండఁగ, ఘనవృశ్చికసముదయములు కాకోదరముల్
పచుజుసిమాయన్ బొడమినఁ, గనుఁగొని భీతాత్ము లగుచు గంతులుగొనుచున్. 208

క. పరువిడినఁ బెక్కుమృగములు, కురుసేనల సంచరింపఁ గురుపతికర్ణుల్
వెఱగందుచుండఁ గైతవ, పరిణయపుంబుత్త్రి గానఁబడ దెవ్వరికిన్. 209

వ. ఇవ్విధంబున మాయాశశిరేఖ మాయమైపోయిన. 210

సీ. మఱియును ఘటోత్కచుమాయచే సింగముల్ పులులు సాళువములు భూతములును
గరులు భల్లూకముల్ కాలసర్పంబులు కోటిసంఖ్యలు కూడి గుంపు లగుచుఁ
గలిసిన నచ్చోటఁ గలవారలందఱు దిగులొంది వెడలిపోఁ దెరువు లేక
వాపోవుచుండఁగా వరపన్నగంబులు గట్టిగాఁ గాళ్లకుఁ జుట్టుకొనిన
తే. వాటి విడిపించుకొనలేక నోటితాళ, వాద్యములచేత వసుధపై వ్రాలిలేచి
యార్భటింపుచు వనటతో నవనిసురులు, కొండ తమమీఁదఁ బడినట్టు లుండిరపుడు.

సీ. వేండ్రమా తేళ్లను మండ్రగబ్బలు కొన్ని గుట్టిన సెదసెద గొట్టువారు
విలపించి పాదముల్ విదలించుకొనువారు ఇండ్లలోపల గంతులేయువారు
బెబ్బులుల్ గలసిన బొబ్బలు వెట్టుచు గొబ్బున నొండొరుల్ ద్రొబ్బువారు
ఎదురైన కౌరవయింతుల కడ్డమై మెడఁ బట్టుకొని చాల మిడుకువారు
తే. ఎలుఁగుసింగంబులనుజూచి యేడ్చుచున్న, పడుచుమగువలఁగని మీఁదఁబడెడువారు
దుప్పులను జూచి కన్నులు గప్పుకొనుచు, నొండుదెసఁ బోక యూరకయుండిరపుడు.

సీ. గాటంపుమృగములఁ గని భీతినొందుచుఁ దమవారలను డించి తర్లువారు
మోటుమొద్దులభంగి మొలచీర లూడిన వారిజాక్షులలోన దూరువారు
తత్తరింపఁగఁ జూచి దారపుత్త్రాదుల గోడచాటునఁ జేర్చి గొణుగువారు
ఇండ్లలో నుండక పెండ్లిఁ జూడఁగ వచ్చి యెలులపాలైతిమం చేడ్చువారు
తే. కడిఁదిమెకములఁ గనుఁగొని కంప మొందు, వనితలకు భీతిమాన్పుచు వగచువారు
పెద్దభూతంబులను గాంచి దద్దరిల్లు, పుత్త్రులను జూచి యాత్మలో బొగులువారు.

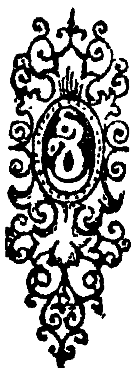
వ. ఇట్లున్నసమయంబున. 214

ఉ. కోరలుగల్గుభూతములు గొప్ప మెకంబులు పన్నగంబులున్
కౌరవకాంతలం గదిసి గర్జనచేసిన బొబ్బరింపుచున్
పౌరులఁ జేరి మీ రయినఁ బాముల గాములఁ దోలి మమ్ములన్
గారవమొప్ప బ్రోవుఁ డని కాళ్లను మ్రొక్కుచు విన్నవింపఁగాన్. 215

చ. పెదపెదమండ్రగబ్బలును బేరులు పేరులు వృశ్చికంబులున్
బుదబుదమంచుఁ దాఁ బొడమి బోఁటులకాళ్లకుఁ బ్రాక నవ్వ డా
సుదతులు చీరలుం బెఱికి సూడు నెఱుంగక గంతులేయుచున్
ఎదురగువారిఁ బట్టుకొని యేడ్చుచు నుండి రదేమిచెప్పుదున్. 216

సీ. మఱికొంద రంగనల్ మం(డ్రగబ్బలఁ జూచి యబ్బబ్బ యని (దొబ్బులాడువారు
ఇంటికంబాముల కెగఁ (బ్రాకి భూమిపై దెబ్బునఁ బడి నోరుఁ దెఱచువారు
అమ్మక్క యిదియేమి యన్యాయ మని వచ్చి దుప్పి మెకముఁ గాచి తొలఁగువారు
ఎదురగునేఁటిహీనజాతుల నైన వేగఁ (బోవుమటంచు వేఁడువారు
తే. అట్టిమగువల వీక్షించి యవనిపతులు, చేతులును గాళ్లుఁ దెమలింపఁ జేష్ట లుడిగి
చిత్రమునను౦డు(ప్రతిమలచెలువు దోఁప, మేను లెఱుఁగక నుండిరి దీనులగుచు. 218
వ. అసమయంబున.
చ. అనుజసమేతుఁడై చెలఁగునంబుజనాభుని వారివారిఁ బె
ల్పునవిడి రాజసేశ్వరుఁడు సౌబలకర్ణసుయోధనాదులన్
మునుమిడి వారివారలను మూలలదూఁగినయూపకాంతులన్
పసిపసి నారుణోపలల ప్రస్ఫుణకోటుల వైశ్యగేహపఙ్క్తులన్. 219
వ. నానావిధంబుల బోధించునట్టి కృష్ణునిమాయల నివారించుసామర్థ్యంబు గోవిందు నకుఁ గలిగియు నర్జునుపైఁ బక్షపాతంబునను గౌరవులకు గర్వభంగంబు గావలయు ననుతలంపునం జేసి మౌనియై యుండె నప్పుడు కర్ణశకునిదుశ్శాసనజయద్రథ కృపాశ్వత్థామ మొదలగురథికులం జూచి దుర్యోధనుం డిట్లనియె. 220
సీ. మీ రివ్విధంబున ధీరత్వ మెడఁబాసి వెలవెలఁ బోవఁగా విహిత మగునె
యిది పాండుసుతులకు హితులైనవారలు గావించుకార్య మై కానఁబడియె
నిండ్లలోపల నున్న నిది పనిగా దింక బాణబాణాసనపాణు లగుచు
తెరిపి కేఁగిన మన తెరువు రా రెవ్వరు పదపదమని చెప్పి భటులఁ జూచి
తే. కాల్బలంబుల రథములఁ గరిహయాది, పరికరముతోడ రండని పనిచి తాను
రవితనూజుండుఁ దక్కినరథికవరులుఁ, బరిణయపురశాల వెలువడి బయలుదేరి. 221
వ. ఉండి రని వైశంపాయనుండు చెప్పిన. 222
క. పురుహూతసన్నిభుం డగు, కరిపురపరిపాలకుండు కలకల నగుచున్
వరమునిఁ గనుఁగొని యవ్వలి, చరితము వినిపింపు తపసిచంద్రమ నాకున్. 223
పంచచామరము. సరోజనాభ చక్రహస్త సన్మునీంద్రసన్నుతా
ధరాతనూజ బాహుపర్వతామరేంద్రయాయుధా
పురారిమిత్ర నీరదాంగ పుండరీకలోచనా
ధరాధరుండు నిన్నుఁ గొల్చి ధన్యుఁ డయ్యె మాధవా. 224
గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణ కరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకార సుస్థిరామృతవాక్య జనితకవిత్వరత్నాకరవంశపయఃపారావార రాకాసుధాకర రాంజనేయాఖ్యాతనూజ అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైన శశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము

శ్రీలలితమిత్రవిందా
బాలామణిలక్షణాదిమానితవనితా
లోల జనార్దన మునిజన
పాలా కారుణ్యశీల భర్మసుచేలా. 1

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

చ. కురుపతి కర్ణుఁడుక్ శకుని కుంభజసంభవుఁ డాదివీరు లా
పరిణయమందిరం బెడలి బాణశరాసనశూలపాణులై
పురబహిరంగణంబునను భూరిపరాక్రమ మొప్ప నిల్చినక్
గెరలి ఘటోత్కచుం డరిగె ఘీంకృతి సేయుచు నభ్రవీథికిన్. 3

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 4

చ. సురహావ ర్తియై దనుజసోముఁడు మాయ సృజింప నంతలో
నరిముఱి నీలమేఘములు నంబరమెల్లను గప్పెఁ గప్పినం
జెరిప యొకింత లేక నలుదిక్కులుచూచినఁ గన్నుమూసినక్
బోరుబోరి నొక్కటై పరగె భూరితమం బదియేమి చెప్పుదును. 5

క. జడుపువొడ ముఱుము మించులు, పిడుగులు పడగండ్లు నీళ్లు పెదపెద శిలలుక్
గడువడి దొరఁగించుచు న, వ్వడముడిసుతుఁ డార్చె దనుజవైరులు బెదరన్. 6

సీ. పార్థివేశ్వర విను పదినూఱుకోటులు గూబలు గుంపులై కూసినట్లు
చెఱువు నిండిననాఁడు చెలరేఁగి కప్పలు పరిపరిధ్వనులతోఁ బలికినట్లు
పైకిమోరలు సాచి భైరవాశ్వంబులు మొఱపెట్టి మొఱపెట్టి మొఱగునట్లు
వాకటిపెల్లున నతిభీషణంబుగా రోషించి బెబ్బులుల్ ప్రాప్పినట్లు
తే. ఎలుకలు కోరిందలోఁ జిక్కి యేడ్చినట్లు, కొదమసింగంబు లందంద కూసినట్లు
డాసి యాఁబోతులును ఱంకె వేసినట్లు, నదరి మార్జాలశతము గాట్లాడినట్లు. 7

క. మారుతిసుతుఁ డీలాగున, భూరితరధ్వనుల నభము పూరటిలంగా
వైరులు కంపము నొందఁగ, సీరియు భయమంద సకలసేనలు చెదరన్. 8

సీ. ఒకచోట తావాన లుర్విపై వర్షించు వర్షించి దుందుభివాద్యంబు మొనఁగు
నొక చోటఁ బిడుగుల నుగ్రుఁడై యదరించు నడరించి భేరివాద్యంబు సేయు
నొక చోటఁ జలితేల్లు ప్రకటంబుగా రాల్చు రాల్చి భీషణశంఖరవ మొసంగు
నొక చోట మిక్కిలి యురగముల్ దొరగించుఁ దొరగించి మేఘంబుకరణి నార్చు
తే. దనుజనాథునిసాహసస్థైర్యములకు, సమరభోజనుఁ డాత్మలోఁ సంతసించి
గాసిపడి తాను జేసినకార్యమునకు, నధికతర మైనఫలకాల మనుచుఁ దలఁచి. 9

క. సరిగమపదములు పాడుచు, తరికిటతైతై యటంచుఁ దాళము లిడుచున్
పరిపరివిధముల నాడుచు, నరుదుగ నాట్యంబు చేసె నమరులు పొగడన్. 10

క. ఆసమయంబునఁ గౌరవు, లాసురమాయాప్రభావ మారా యని వా
రీసున బాణపరంపర, వేసిరి నలుదిక్కులందు నిభపురనాథా. 11

క. అదియెల్లం గని ఒనుజుఁడు, రదనంబులు బెట్టు గీటి రౌద్రోద్రేకం
బొదవఁగఁ గార్ముక మెక్కిడి, ప్రదరంబులు నారిఁ గూర్చి పౌరుషమతియై. 12

సీ. దుర్యోధనుని నూఱుతూపుల నొప్పించి యువరాజు నాల్గింట జవ మణంచి
శకుని షడ్వింశతిసాయకంబుల నొంచి సైంధవు నారింట సాధుఁ జేసి
నలినాప్తసుతు నూఱునారసంబుల నొంచి దుర్ముఖు నైదింటఁ దూల జేసి
కృపునిఁ బదేనింటఁ గృపిపుత్త్రునారింట భూరిశ్రవుని రెంటఁ బొంక మణఁచి
తే. పరిణయమునఁ జూచువేడుక నరుగుదెంచు, రాజపుత్త్రులఁ దక్కినరథికవరుల
నూఱునిన్నూఱుమున్నూఱునారసంబు, లేదు పెరిగినవిధముగా నేసె నతఁడు. 13

క. తురగంబులపైఁ దురగము, లరదంబులమీఁద రథము లతిచిత్రముగాఁ
గరిఘటలమీఁదఁ గరులన్, బోరిఁబోరిఁ దొరఁగించి వానిఁ బొలియంజేసెన్. 14

శా. ఆరక్షోవిభుమాయలం బొడముపంచాస్యమ్ము లొక్కుమ్మడిన్
రారాజద్విరదేంద్రపఙ్క్తి చెదరన్ రౌద్రంబుగా రొప్పుచున్
క్రూరాభీలనఖంబులన్ జిదిపిన న్కుంభంబులున్ భగ్నమై
వీరవ్రాతము తల్లడిల్లఁ గరులున్ విశ్వంభరన్ గూలినన్. 15

వ. మఱికొన్నిమృగంబులు కాల్బలంబులం గదిసి శిరంబుల బగులింపుచుఁ గంఠంబుల నొక్కుచు నరంబులఁ ద్రెంచుచుఁ గరంబుల నమలుచు నురంబులఁ జీల్చుచు నుదరంబుల వ్రచ్చుచు నూరువుల ఖండించుచతటి హైడింబుం డనేకశరపరంపరలఁ బరగించిన మొగ్గగజంబులును జేద్పడతురంగంబులును దుత్తుమురైనరథంబులును థరంబోరలు సైన్యంబులునై గొడుగులు పుండరీకంబులుఁ చామరంబులుఁ శైవాల

తతులు దుందుభులు మకరంబులు బాణంబులు మీనంబులు గజంబులు శైలంబులు బాణాసనంబు లురగంబులు రుధిరంబు ప్రవాహంబు లై సముద్రంబునకు సామ్యంబుగా నుండె నప్పుడు. 16

క. జనకులవనవాసస్థితిఁ దనమది నిడి దానవుండు శ్రద్ధయుఁ గోపం
బినుమడిఁ బొడమిన వాఁడుం, గను లెఱ్ఱఁగఁ జేసి ప్రళయకాలుని మాడ్కిన్. 17

చ. అగణితసాయకప్రతతు లాకురుసైన్యముఁ దాఁక నేసినన్
జగడము మాని కాల్బలము సందుల గొందులఁ దూరె మిక్కిలిన్
దగఁగొనఁ జాఱువారు శరతాపము నొందుచు మూల్గువారు ప
న్నగములు కాళ్లకు న్బెనఁగ నాట్యముఁ ద్రొక్కుచు నేడ్చువారు నై. 18

వ. అట్టిసమయంబున. 19

సీ. శరము లుఱుముఁ దూఱఁ గరములు ముకుళించి హా సుయోధన ప్రోవు మనెడువారు
పులికాటులకు నొచ్చి భూమిపైఁ బొరలుచుఁ గొనప్రాణములఁ దన్నుకొనెడువారు
భల్లూకనఖఘాతబాధ కోర్వఁగలేక బెట్టు రారాజును దిట్టువారు
చలితేళ్లు మీటిన సర్పుల కఱకుచు నిది యేటిపండ్లె యం చేడ్చువారు
తే. పరువులిడువారిఁ గని భీతిఁ బరచువారు, నెలుఁగులఁ గనుఁగొని యంటున నేఁగువారు
నరదముల క్రింద దూరుచు నణఁగువారు, దిక్కు దెలియక యందంద తిరుగువారు.

సీ. శిరములు తెగిపడ్డ ధరణిపైఁ బడువారు చరణముల్ దునిసిన సొరుగువారు
నూరువుల్ విఱిగిన నుర్విఁ బ్రాఁకెడువారు నడుములు రెండైన మడియువారు
నుఱములు పగిలిన గొరగొర మనువారు భుజములు తుండైనఁ బొగలువారు
డొక్కలు చీలినఁ జిక్కపోయినవారుఁ బిక్కలు తునియలై బెండువారుఁ
తే. జాల నెత్తురు నదులఁ జేఁ దేలువారు, మొనసి మాంసపురొంపిలో మునుఁగువారు
బడియుపోటులఁ బ్రాణముల్ విడుచువారు, నొండొరులఁబట్టి యేడ్చుచు నుండువారు.

వ. అట్టిసమయంబున. 22

క. ఆకురుసేన న్గొందఱు, రాకొమరులు భూరిరోషరసమానసులై
భీకర మగుమృగములపైఁ, దాఁకిరి రారాజుమదిఁ ధైర్యము వొడమన్. 23

క. కొన్నిఁటి యోఁగలు చెక్కుచుఁ, గొన్నిఁటి శీర్షములు ద్రెచ్చి సూరాస్త్రములం
గొన్నిఁటి గళములు ద్రుంచిన, నన్నిఁటి వీక్షించి రాక్షసాధిపుఁ డలుకన్. 24

క. అలకురుసైన్యముమీఁదన్, మలమూత్రముతోడ మఱియు మాంసాస్థులతో
మొలపొడుగు గురిసె నప్పుడు, కలహాశనుఁ డాడె మింటఁ గలకల నగుచున్. 25

వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 26

క. శరముల మృగములతోడన్, కరివ్రాతముతోడ మంద్రగబ్బలతోడన్

ధరపైఁ బొరలుచు నుండిరి, గురిసెడు మలమూత్రమందుఁ గ్రుంకుచు సేనల్. 27

వ. ఆసమయంబునందు. 28

క. ధృతరాష్ట్రసుతులు రథికులుఁ, ధృతి శరములు బాఱవైచి దుర్వాసనకున్
మతిరోసి పరువు లెత్తిరి, క్షితితలపరిపాల యేమిచెప్పుదు సేనన్. 29

వ. ఇట్లు తనసైన్యంబు పలాయితం బగుట గని సుయోధనుండు కర్ణశకునిదుశ్శాసనాది రథికులం గూర్చుకొని యోచించుచున్నరాజుం జూచి ఘటోత్కచుం డిట్లనియె. 30

చ. ఇనతనయాదివాక్యములె యింగితమంచుఁ దలంచి పాండురా
ట్తనయుల సింహవిక్రముల దైవతనాథసమానమూర్తులన్
జెనకఁగలేక జూదమునఁ జేకొని సంపద వారలేవ్వరన్
వనులకుఁ బంపి నీవిపుడు వాసవిపుత్త్రున కిచ్చుచేడియన్. 31

చ. కొడుకునకుఁ బెండ్లిచేసికొనుకోరిక మిక్కిలి మానసంబునన్
బొడమి సురేంద్రునిం దెగడుభోగముతోఁ జనుదెంచునిన్ను నీ
కొడుకుల బంధులన్ హితులఁ గూరిమిత్రముల నాప్తమంత్రులన్
మెడలు దెగంగ నేసి రణమేదినికి న్బలిచేసి పిమ్మటన్. 32

క. సింధురపురమునకుం జని, యంధునిఁ బాపాత్ము నంబికాత్మజు వేగన్
బంధించి తెచ్చి నేఁ డీ, సింధువునన్ ముంచిముంచి సిగఁ దెగవైతున్. 33

సీ. అనుచు ఘటోత్కచుం డవనిపై కేతెంచి కురుపతి మకుటంబుఁ గూలఁ దన్ని
శకునిచెవు ల్వట్టి చంపలు వేసఁ గొట్టి హంసనందను నెత్తి నదరఁ గొట్టి
సింధురాజును దుస్ససేను నర్థము చంపి భూరిశ్రవుని నేలఁ బొరలఁ దన్ని
కృపగురుపుత్త్రుల కోపంబు లణఁగించి తక్కిన రథికుల నుక్కణంచి

తే. మఘవసుతుపల్కి చెప్పినమాటఁ దలఁచి, కౌరవులఁ జంపనొల్లక గగనవీథి
కెగసి శరములు బరపిన నింద్రజిత్తు, మాయయుద్ధంబుగా నుండె మనుజనాథ. 34

వ. ఆసమయంబున. 35

చ. అతిరథు లెల్ల కార్ముకము లస్త్రములున్ ధరవైచి పల్కి రో
క్షితిపతి నీకు మాకు నిఁక క్షేమము లే దది యెట్టు లన్న రా
పతగకులాధిపధ్వజుని పల్మరు గేలి యొనర్చినాఁడు కీ
గతి మనకున్ లభించె విను కౌరవనాయక యంచుఁ బల్కఁగాన్. 36

వ. విని సుయోధనుండు దీనాననుం డగుచు రాధేయుం జూచి కర్ణా! మనపరిణామంబు దక్కనుపాయం బరయుము మని రహస్యంబుగాఁ జెప్పినం గని కృపాచార్యుం డిట్ల నియె. 37

సీ. ఎప్పటి గుసగుస లెందుకు రాజేంద్ర సకలసైన్యంబులు చచ్చుపనికి
మాయయేనుఁగులచే మడిసె నీయేనుఁగుల్ మాయగుఱ్ఱములచే నుడిసె హయములు

మాయబెబ్బులులతో మాయమై రందఱు కొరగానియోచనల్ గూడ దిచట
పాండునందనులకుఁ బరమాప్తుఁ డైనట్టి పుండరీకాక్షుని భూరిమహిమ
తే. కర్ణునకు నీకుఁ దెలియక గర్వమెత్తి, గేలిచేసినచే టది యేలదప్పుఁ
దొలుత మిన్నేటి కొడుకును గలకఁబొందు, వలదు వలదంచుఁ జెప్పిన వారి మాటి.

క. సురిపురవల్లభ నీ వీ, దురితాత్ముఁడు చెప్పినట్టి దుర్నీతులతో
నరుదెంచి సకలసేనల, గురుకులజాల నీగి తింక గుసగుసలేలా. 39

సీ. శేషశాయిని గేలిచేసినప్పుడె నీకుఁ జేటుమూడెను వేఱె చెప్పనేల
వక్రమానసుఁడ వీ వొక్కఁడు చక్కఁగాఁ గొలువితోఁ దలగోఁకుకొందురయ్య
మిన్నుఁజూచిన ముల్కుమించులు గనిపించు మన్నుఁ జూచినఁ బాము లెన్నొతోఁచు
బెగడి దిక్కులుచూడ బెబ్బులుల్ గనుపించుఁ గావునఁ బాచికల్ గావు నేడు
తే. నిలువ శక్యముగా దింక నీకు మాకుఁ, బ్రాణములు దక్క నొక్కింత బాహుబలము
లేదు విను కర్ణుఁ డాప్తుఁడై రేపు మాపు, నీకుఁ గఱపిన దుర్నీతి నింతపుట్టె. 40

చ. అన నిని కర్ణుఁ డాకృపునియాగ్రహ మొప్పఁగఁ జూచి వీనులక్
వినఁ జవిగానివాక్యములు విప్రకులాధమ యింకఁ బల్కితే
నినరుచు లీనుఖడ్గమున నిందఱు జూడఁగ నీదుకంఠముం
దునిమెద నంచుఁ బల్కవిని ద్రోణతనూజుఁడు క్రోధమూర్తియై. 41

ఉ. ఏమిర కర్ణ కౌరవుల యెంగిలికూడు భుజించి మత్తుఁడై
భూమియు మిన్నుఁ గన్పడక పొంగెద వింతియె కాక భూరిసం
గ్రామమునందు శత్రుఘనకాండము సోఁకనఁ బారు నీకు సి
గ్గేమియు లేక ప్రేలెదవు యించుక సెంచవు నీ ప్పకొంచెముల్. 42

సీ. నీజల్లుకూఁతలు నిశ్చయం బని యెంచి రాజ్యముబాంధుఁ డీరాజరాజు
కుక్కశౌర్యము నమ్మి కొదమసింగంబుల సెదిరించువిధముగా విదితయశుల
రణపండితులఁ బాండురాజనందనులతోఁ బగఁ బూనె నదిగాక పద్మనాభు
సరకుసేయక గేలి సలిపితి రిటమీఁద బ్రతుకుమార్గం బేదొ వెతుకు మనిన
తే. ద్రోణి నీక్షించి యంట్లనుఁ దరణిసుతుఁడు
తావిగలమంచి ఘృతముచేఁ దప్తమైన
మండిగెలు బట్టు లొబ్బట్లు మడుఁగుఁబూలుఁ
మొదలుగాఁగలభక్ష్యముల్ ముదముఁ జెంది. 43

క. బరు లుబ్బఁగఁ బృష్ఠోష్ఠము, పర్యంతము మెక్కి పెక్కు పలుకులు పలికే
ధరణీబృందారకులకుఁ, దరమే సంగ్రామవిధము ధరణీస్థలిలోన్. 44

ఉ. పౌరులు పూజనీయు లని భావమునందుఁ దలంచి మిక్కిలిక్
దూఁరము నోర్చుకొంటి విను ద్రోణతనూభవ నన్నుఁ గూర్చి మీ

రారడికారు లాడినఁ గరాసినిఁ ద్రుంచెద నంచుఁ బల్కినన్
ధారుణినిర్జరోత్తముఁడు తద్దయు రోషకషాయితాత్ముఁడై. 45

క. ఒఱ నున్నవాలుఁ బెఱికిన, గురుపుత్త్రుని మోముఁ జూచి కోపము వల దీ
తఱి యని చెప్పుచు నాతని, కరమిడి ఖడ్గంబుఁ గొనియెఁ గ్రక్కునఁ గృపుఁడున్. 46

వ. ఆసమయంబున రారాజుం గదిసి యిరుగేలం బట్టి యనేకవిధంబులఁ బ్రార్థింప నాతనిం జూచి కుంభసంభవసంభవుం డిట్లనియె. 47

క. విడువిడు వానిం బట్టకు, కడుమదమున మన్ను మిన్నుఁ గానఁడు నృపతీ!
మెడపోసరమున నున్నాఁ, డుడుగుగ నా దెబ్బ తాఁకి యుండఁగ నిభంగిన్. 48

క. అనుతఱి శిలలున్ బిడుగులు, ఘన మగుశరార్పములఁ జెరుగుగలి ధారుణిపై
దనుజుఁడు వర్షించినచో, జననాథునిఁ జూచి కృపుఁడు చయ్యనఁ బలికెన్. 49

తే. బయల నిల్చిన మనకింక బ్రతుకవశమె, చూడఁ జూడఁగ నెప్పటిచోటె మేలు
ధనువు లస్త్రంబు లన్నియుఁ దునుకలయ్యె, బిరుదుమగలకు లేదు పో బీరక మరయ.

క. అనవిని కర్ణుఁడు శకునియు, జనపతి మొదలైనరథికజనములు భీతిన్
గునగునఁ బర్విడి శోభన, ఘనభవనముఁ జొచ్చి రంత కౌరవనాథా. 51

క. క్రూరమృగంబుల బాధకుఁ, బౌరులు కౌరవులు చాల భయవిహ్వలులై
బీరుచు పరువులు పాఱఁగ, సీరాయుధుఁ డార్తి నొంది చిడిముడిపడుచున్. 52

చ. అసురులమాయ గాఁ దెలిసి యంగజభంగసమానమూర్తి యై
ముసలము దివ్యమౌ హలము మూఁపునఁ దాలిచి పండ్లు గిడుచుం
బసగలమందిరం బెడలి పర్వతగహ్వరసీమనుండి బ
ల్విసఁ జను దెంచుసింహ మన విక్రమ మొప్పఁగ వచ్చి యచ్చటన్. 53

చ. పగతుఁ డగోచరుం డగుటఁ బల్మరు దిక్కులు చూచునంతలో
గగనమునందు రక్కసుఁడు గర్జన సేయఁగ నాలకించి తా
నగములు వ్రక్కలించుహలిశాయుధుఁడో యన వేగ సీరమున్
నొగతుదఁ గేలఁ బట్టుకొని నూఱువిధంబుల వీచె రాముఁడున్. 54

సీ. ఆసమయంబున హైడింబుఁడు వ్యగ్రుఁడై పెళపెళధ్వనులతోఁ బిడుగు లవనిఁ
దొరఁగించి వెంటనే తోరంపువిశిఖంబు లెడనందు లేకుండ నేసి మఱియు
నిగనిగద్యుతు లొల్కునిప్పులవర్షంబు గురిపించి వెండియుఁ గోప మొదవ
హలసాధనునిమీఁద మలమూత్రపంకంబు నించిన నచ్చోట నిల్వలేక

తే. పరిణయపుశాలలో దూరి పద్మనాభు, నగరిలోఁ జొచ్చి నాఁ గేలు జగతి వైచి
పిదప రోఁకలి గోడకుఁ బెట్టి హరిని, జూచి గోవింద యిదియేమిచోద్య మనుచు.

వ. అని మఱియును. 56

సీ. ఇందిరేశ్వర నీకు నేమని వివరింతుఁ బులులు సింహంబులు భూతములును
మంత్రగర్భులు తేళ్లు మఱియు సర్పంబులు జగతిపై నెరపినచందమయ్యెఁ
గూత లార్భటులతోఁ గుధరముల్ వాపోయెఁ గాని కూఁతురిపెండ్లి కాకపోయె
నదిగాక శశిరేఖ యరయంగ లేదాయె నెచ్చోట డాఁగెనో యెఱుఁగ నేను
తే. మొదట లక్ష్మణుఁ జిగిలించి మొఱలువెట్ట నపుడె నామది కసుమానమయ్యె నంతఁ
జీర లెఱుఁగక బారిరి చెలులు భీతి, బ్రాహ్మణోత్తము లందందఁ బరువులిడిరి. 57

వ. ఆసమయంబున. 58

క. అనిసేయుటకై కొందఱు, జనపతు లచ్చోటికి నేఁగి సంయమపురికిన్
జని రనిచెప్పుచు పెండియు, వనజాక్షునిఁ జూచి ముసలి వగచుచుఁ బలికెన్. 59

సీ. పెండ్లిఁ జూడఁగఁ బిన్నపెద్ద లందఱు వచ్చి గుండ్లు పైఁబడి నేలఁ గూలి చనిరి
కాల్బలంబులు చచ్చెఁ గరు లన్ని హతమయ్యెఁ దురగముల్ తేరులు తునుకలయ్యె
ధనువు లింతింతలై ధరమీఁదఁ బడిపోయె శస్త్రాస్త్రములపోల్కు జగతి నిండె
పరశుపట్టిసఖడ్గప్రాసంబు లన్నియుఁ బేరులేకుండఁగా పెంచులయ్యె
తే. రుధిరనదములు బాఱియంబుధులఁజొచ్చె, మెదడురక్తంబు మెక్కుచుఁ బదియునైదు
కోట్లభూతంబు లందంద గుంపులగుచుఁ, దిరుగుచున్నవి పురిచుట్టు సరసిజాక్ష. 60

సీ. కయ్యమొనర్ప నే నొయ్యనఁ జని నాల్గుదిక్కులు చూడ నాదృక్కులకును
వైరి దృశ్యుఁడు గాక వారిదంబున డాఁగి యొకచోట భాషించు నొకటఁ దిట్టు
నొకచోటఁ దిరుగు నొండొకచోట ఘోషించు నొకచోటనేడ్చును నొకట నవ్వు
నాజి వాని జయింప నలవిగా దదిగాక నశనిపాతంబులు నస్త్రములును
తే. శిలలు దొరఁగింప నచ్చోటుఁ దొలఁగి నేను,త్రాసమును బొంది వచ్చితి వాసుదేవ!
యలసుయోధను గతియేమొ తెలియదాయె,యింతపనిసేయుఁ బెవ్వఁడు హేతు వేమి.

క. తెలిసిన దాఁచకు మదిలోఁ, బలమురిధర యీవిధంబు వాస్తవ మొప్పన్
దెలుపు మటం చని వేఁడిన, బలరామునిఁ జూచి శౌరి పకపక నగుచున్. 62

తే. ఎఱిఁగి చేసినపని కేల యింత వగపు, కర్ణశూలంబు లైనట్టికాఱు లఱచి
తోఁడబుట్టును యిలు వెళ్లఁ దోలినట్టి, చేటు వాటిల్లెఁ బో నీకు సీరపాణి. 63

తే. తూర్పు మాగాణిఁ బాలించుదొరతనూజ, పడఁతియిలు బాసినిశివేళఁ గొడుకుతోడఁ
గదలి పాండవు లుండినకాననంబుఁ, జేర వెఱుంగక యడవిలో నరిగి యరిగి. 64

తే. సురఁటిపీవులపుట్టుపుసుతునిపట్టి, కొన నేఁగిన నాతఁడు కుశల మడిగి
పట్టణము వాసి మీరిట్టి భయము లేక, ధీరులై వచ్చుహేతువుఁ దెల్పుఁ డనిన. 65

క. నీవాడిన వాక్యము లా, దేవారికి విన్నవింప దిక్కులు ప్రీలన్
దేవసమూహము బెదరన్, పావనసుతుఁ డార్చె మేరుపర్వత మదరన్. 66

వ. ఇట్లు సింహనాదంబు సేసి యప్పుడు. 67

క. నిటలభ్రూకుటి ముడివడఁ, బటపట మని పండ్లు గొఱికి పటుకోపముతో
నిటవచ్చి యిందురేఖన్, గుటిలాలక నెత్తుకొనుచు గొబ్బున నేఁగెన్. 68

వ. ఇట్లేఁగి తనవనంబున శశిరేఖం డించి తత్క్షణంబ. 69

తే. మరలఁ జనుదెంచి మగవఁడై మాయతోడ, లక్ష్మణుని భీతిఁ బొందించి రాజసుతుల
గర్వభంగంబు గావింప గగనవీథి, కెగసి మిక్కిలి యుగ్రుఁడై యింత చేసె. 70

క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పిన, విని నల్లనివలువతాల్పు విస్మయమతితో
వనరుహనేత్రుని గనుఁగొని, మనసోదరి యిట్లుసేయ మంచిదె యనకున్.

తే. అబ్జరేఖను ఇవ్వలే దంటిఁ గాని, యిల్లు వెడబాసిపొమ్మంచు నెవ్వ రనిరి
కొడుకుతో లేనికొండెముల్ కొన్ని చెప్పి,మనకు నవమాన మొనరింపఁ దనకు మేలె.

క. అని దుక్కివాలుఁదాలుపు, మనమునఁ గోపంబు వొడమి మఱి యేమనకన్
మునిబోలె నుండి వెండియుఁ, దనతమ్మునిఁ జూచి లేచి తానిట్లనియెన్. 73

క. బిట్టయయి తాను బంపిన, బెట్టిదుఁ డగురక్కసుండు బెదరక యెదుట
న్నెట్టుకొని కయ్య మొసఁగినఁ, గొట్టుదు జముపురముఁ జేర గోగణరక్షా. 74

వ. కావున నామాడ్కి నలకు దృశ్యుండు గాక నదృశ్యుం డగుటం జేసి రక్కసుని సామ
ర్థ్యంబు చెల్లె నని చెప్పి వెండియు సుభద్ర నుద్దేశించి హలాయుధుం డిట్లనియె. 75

సీ. తా నెంతచేసినఁ దనతనూజునకు నా పట్టినిత్తునె వట్టిభ్రమలుగాక
దానవేశ్వరుఁ డున్నకోనకు నే నేఁగి యిందురేఖను దెచ్చి యిభపురేంద్ర
సుతున కిచ్చెదఁగాక సుదతి సౌభద్రునకిచ్చిన జనులెల్లహీనుఁ డనరె
వనజాక్ష నేఁబోయి వనితఁ దెచ్చెద నంచు ముసలంబు నాఁగేలి మూఁపుఁ జేర్చి

తే. పైనపై పోవురామునిఁ బారఁ జూచి, మొదటఁ గోపంబు పొడమిన మది నడంచి
పిన్ననగ వొప్ప జనులెల్ల సన్నుతింప, జుట్టుకైదువజోదు తా నిట్టులనియె. 76

చ. చెల్లెలి దక్రమం బనుచుఁ జెప్పెద వించుకనీతి లేక యీ
కల్లలు పల్కినన్ జనులు కాపురుషుం డనఁ బోరె రేవతీ
వల్లభ కాటికై గృహమునాఁకిలిఁ గాచిరె నంచు దూరుటన్
ఇల్లును వెళ్లిపొమ్మనుట కించుక భేదము లేదు చూడఁగన్. 77

తే. తోడఁబుట్టువు పుత్త్రునిఁ దోడుకొనుచు, విపినభూముల కరిగినవిధము దెలిసి
యించుకైనను వగవ కాయింతియందు, నెగ్గు గలదని చెప్పుకో సిగ్గు గాదె. 78

వ. అని మఱియు గోవిందుఁడిట్లను వీరపత్నియు, వీరమాతయు నగుసుభద్ర మనయందుఁ
గల కృపాతిశయంబున యాదవాదికౌరవుల నెల్లఁ జంపవల దని సెల వొసంగుటం
జేసి రక్షించెం గాక లేకున్న లోకవిద్రావణుం డగు రావణునకు సమానవిక్రముం

ఢీఘటోత్కచుని జయించుట యింద్రాదుల కసాధ్యం బదియునుంగాక శేవెల్ల రేకం దెచ్చుట కీవు చనిన సౌభద్రునకుఁ బులికిఁ గండం గనినవిధం బగుట నిశ్చయం బనంతరంబు ప్రతికివచ్చుట కసాధ్యంబుగానుండు నని చెప్పి దామోదరుండు వెండియు నిట్లనియె. 79

క. కాననభూములఁ బల్నియు, సూనుఁడువిహరించువిధము సురముని దెలుపన్
వానరపతిటెక్కెమువాఁ, డీనినపులివోలె వచ్చు నెఱుఁగవె యతనిన్. 80

వ. అదియునుం గాక. 81

క. వనసూకరంబు కొఱకై, మినుసిగదయ్యంబుతోడ మిక్కిలికయ్యం
బొనరిచి పాశుపతాస్త్రంబును బడసినపార్థుఁ బోలుభూపతి గలఁడే. 82

తే. ఆధనంజయు జంటగా నరుగుదెంచు, బకహిడింబులఁ ద్రుంచిన బాహుబలుఁడు
వసుధ వినుచాలి సంతోషవార్ధిఁ దేలి, పరధనంజయు జంటవై వచ్చినట్లు. 83

క. ధృతరాష్ట్రపుత్రకానన, వితతిన్ గుమలించి వరుస విజయానలుఁ డీ
క్షితి కెల్ల ధర్మసూనునిఁ, బతిఁగా నొనరించు సురలు ప్రస్తుతి సేయన్. 84

వ. కావున. 85

సీ. ఉరువృగేంద్రస్నేహమొల్లక గోమాయువులను జేకొనువానిచెలువు దోఁప
విసత్వాత్మజుని మేటివిశ్వాసమును మాని చెలిమి కాకులతోడఁ జేసినటుల
ఖండనరిపుకాండఖండనుం డగుపార్థు వియ్య మందక నీవు వెట్టి వగుచుఁ
జెడుగుమనుజులతోడఁ జేసినవియ్యంబు కొనసాఁగునే పట్టికోర్కె గాక

తే. ఆదురాత్మకు లీపురి కరుగుదెంచు, ఫలము యాదవులకుఁ గొంత ప్రాప్తమయ్యె
ననిన విని రాముఁ డౌను కా దనక శిరము, వంచి తర్జని నాసిపై నుంచియుండె. 86

వ. ఆసమయంబున. 87

సీ. ఆసదాగతిపౌత్రుఁ డతిరౌద్రమూర్తియై తనమాయఁ జేసిన దానఁ జేసి
పుడమి కుమ్మరసానపోలికె దిర్ధిరఁ దిరిగె నంబరమెల్ల ధరణిఁ బడిన
విధమయ్యె మెఱుపులు విస్తారముగఁ దోఁచెఁ దోఁడనె పిడుగులు దొరఁగె నపుడు
ప్రజలెల్ల దిగులొంది ప్రళయకాలం బని చిత్రరూపంబుల చెలువుఁ దోఁప

తే. దీనులై యున్నవారలఁ దేరి చూచి, దానవేశ్వరుఁ డావేళ దశసహస్ర
కింకరులఁ బంప వా రతిబింక మమర, బలునియిలుఁ జొచ్చి రందఱు పార్థివేంద్ర. 88

క. బకవైరిసుతునిబలగము, ప్రకటంబుగఁ జేసినట్టిపను లేమందున్
సకలపదార్థము లన్నియు, మకరాలయమందు వైచి మఱి యాపురిలోన్. 89

క. చరియించురాక్షసులలో, ఖరకరుఁ డనురక్కసుండు కడుకోపమునన్
గురుపతితమ్మునిఁ గనుఁగొని, దురితాత్ముఁడ వీవు మున్ను ద్రుపదాత్మజకున్. 90

క. వలువల సభలో నొల్చిన, ఫలమంతయు నీకుఁ గుడిపి బహువేడుకతో
విలసిల్లెద నని పల్కుచుఁ, దలపైఁ గుడిపాద మెత్తి తన్నెఁ గడఁకన్. 91

క. ఇంకొకదానవనాథుఁడు, పంకజహితసుతునిఁ జూచి పాండవపత్నిన్
వంకరకూఁతలు కూసిన, సంకటమును మాన్ప నాకు సమయం బబ్బెన్. 92

క. అని కర్ణునిఁ బెడతలపైఁ, దన దాఁపలిపాద మెత్తి తన్నిన వాఁడున్
పెనుగాలిచేతఁ గూలిన, ఘనభూజము మాడ్కి నేల గ్రక్కున వ్రాలెన్. 93

తే. పలభోజనుఁ డొకఁడు సౌబలునిఁ జేరి, కపటసత్తంపుఁబాచికల్ గావటంచు
నొక్కకరమున సిగఁ బట్టి చంక లెగర, గొఱిగెఁ దలవాఁడికత్తితోఁ గురుకులేంద్ర.

సీసమాలిక:—

మఱియొక్కరాక్షసుం డరుదెంచి దుస్సలపతి జయద్రథు నేలఁ బండపెట్టి
తొడఁబడ మోముపై నడిచి యంతటఁ బోక కొనకాలు పట్టీడ్చెఁ గొంతదవ్వు
వెండియు నొకరాక్షసేశ్వరుఁ డేతెంచి బలియుఁ గాఁ బాహ్లికుపజ్జఁ జేరి
ముసలిముప్పునఁ బెండ్లిపుఱెపెంబు వీక్షింపఁ జనుదెంచి లీపాటు ననుభవింప
మనుచు మూపును బట్టి ఘనరౌద్రమూర్తి యై నీటుగా వెన్ను మోకాట నూఁదె
సురవైరి యొక్కఁడు గురుతనూభవుఁ జూచి బాగాయెనో పెద్ది బాపనయ్య
మరలఁ బెండ్లికి మీరు తర్లిపోదురు నేఁడు సంయమపురి కంచు సాఁగి మ్రొక్కె
నొకఁడు కృపాచార్యు నొయ్యన వీక్షించి భూసురోత్తమ పప్పుబువ్వకొఱకు
బ్రతిమాల ధృతరాష్ట్రసుతుని వెంబడి వచ్చి బోసేసతివి గాదె పొట్టనిండ
నాచార్యభాగంబు లర్పింతు రిఁక మీకు నిచ్చోట నుండుమం చేఁగె వాఁడు
రాక్షసుం డొక్కఁడు లక్ష్మణు వీక్షించి పెండ్లయ్యె నేమిరా పెండ్లికొడుక
గాము సోఁకినవానిగతి వేల్పువచ్చిన మనుజునిరీతి నున్మాదిమాడ్కిఁ
దలవంచుకొనియున్నఁ దప్పదు మృతి నీకు లె మ్మంచు సిగఁ బట్టి లేవనెత్తె
నొకపూర్వగీర్వాణుఁ డుగ్రుఁడై చనుదెంచి ధారుణీసురులలో దూఱి పలికె
నాజ్యభక్ష్యమ్ముల నాసించి యీ కార్య మాను కా దనక మీ రరుగుదెంచి
తత్తఱిల్లిన మీకుఁ దప్పదు చా వంచు గుదికాళ్ల బంధించి కూల నేసె
దుందుభి యనువాఁడు వందిమాగధబృంద మంతయు వీక్షించి సంతసిల్లి
వన్నెలతలచీర లన్నియు విదళించి గట్టిగా దామెనల్ గట్టివైచె
వెంటనే యొక్కఁడు వేశ్యాంగనలఁ జేరి సూచీముఖం బెట్లు జూపుఁడనుచు
ఖరకరద్యుతిగల కరవాల మంకించి ముక్కులు వరుసగా మోటుచేసె
నదియెల్ల వీక్షించి యతిభీతచిత్తులై పౌరు లొండొరులతోఁ బలికి రార
బలరాముఁ డత్యంతపాపాత్ముఁడై తోడఁబుట్టువు నిలు వెళ్లఁగొట్టి యిట్టి

పాపమానవులతో బాంధవం బొనరించుకతమునఁ బ్రజలకు గాసి గలిగె
మన సొస్ప్రియుండిన మాధవుం డిది మాన్పఁ గన్నెత్తి చూడఁ డీకర్మ మేమొ
సదనంబులం దున్న సర్పవృశ్చికబాధ తలలెత్తి చూడఁ బో శిలలబాధ
అని విలపింపఁగా నంతలోఁ గొందఱు పడఁతు లొండొరులతోఁ బలికి రహహ
అత్తగారింటికి నల్లుఁడు క్రొత్తగాఁ జనుదెంచి పిడుగుతోఁ జచ్చెనమ్మ
కలకంఠి యొక్కతె కపిలధేనువు పెద్దపులినోటఁ బడి నేఁడు పోయెనమ్మ
ముదితరో విను రెండుముంతలపా లిచ్చు నెనుములు పెనుబొబ్బ కీల్గెనమ్మ
తొయ్యలి నూఱాఱుతో డేళ్ల గుంపులై కూడి మేఁకలదొడ్డిఁ బాడుసేసెఁ
బదునైదుపాములు పడసుల కెగఁబ్రాక భీతిగ్రస్తై మాయత్త బెబ్బరించె
తలనిక్కిచూచినఁ దటుకున శిల దాఁకి [illegible]. మాసమాయెనప్డు
పాషాణ మొక్కటి బఱతెంచి తాఁకిన [illegible] నిఱిగెనే [illegible]
మిక్కిలిచలితేష్స మీఁటిన మాతాత పెక్కుగంతులు వైచి పొగులసాఁగె

తే. ననుచుఁ బల్కుచు నాబాలవృద్ధ మంత, నక్కడక్కడ గుంపులై పెక్కువగల
మొఱలు పెట్టుచుఁ దాలాంను మోముఁ జూచి, బలుఁడ నీవల్ల నా కింతబాధ గలిగె.

క. అని జనులందఱు పల్కఁగ, విని రాముఁడు శిరము వంచి వేఱొకటనకన్
జనమది యోచించెడుతఱిఁ, గనుఁగొని భీమాత్మజుండు గ్రక్కునఁ బలికెన్. 96

చ. వనమునఁ బాండవుల్ దిరుగ వారలవెంటఁ జరింపఁజాలకన్
తనయుఁడుఁ దాను నిచ్చటికిఁ దద్దయుఁ గోర్కెను వచ్చి చేరినన్
మన మలరంగ సోదరిని మక్కువసేయక యాదరింపకన్
వనరుహనేత్రి నీవటుల వంకరమాటలు పల్కుటొప్పునే. 97

క. మేనల్లుని వరకన్యా, దానార్హునిఁ బార్థసుతుని దర్పకసమునిన్
మాని సుయోధనసుతునకు, మానిని నర్పింపఁ దగునె మామా నీకున్. 98

క. విజయతనూజున కొసఁగిన, గజగామిని లక్ష్మణునకుఁ గైకొనువాఁడై
విజయముచేసినవాఁ డీగజపురివల్లభుని బాగుఁ గనుఁగొను మింకన్. 99

క. పావనిపట్టికి మేనన్, జీవములుం గలిగియున్న సీరాయుధ! నీ
భావమునఁ దలఁచుకార్యముఁ, గావింపఁగ వశమె నీకుఁ గౌరవపతికిన్. 100

వ. అదియునుంగాక. 101

క. కురుపతి ననుజన్ములతో, సరసిజహితసుతునితోడ సౌబలుతోడన్
పరిణయపీఠాత్మకులై, యరుదెంచినవారితోడ నవనిం గూల్తున్. 102

క. అని మీసంబులు దువ్వుచుఁ, గను లెఱ్ఱఁగఁ జేసి ప్రళయకాలసముం డై
వనమాలిపూర్వజునకున్, గనుపింపక నేఁగె వాఁడు ఘనపథమునకున్. 103

వ. ఇ ట్లంతరిక్షచరుండై ఘటోత్కచుం డలిభయంకరంబగు మాయ ప్రబలంబుగావింప

దానంజేసి కౌరవుల యంగాంగంబులు దెగి ధరాతలంబునం బొరలిన ట్లంతఃపుర
కామినీజనంబుల చూడ్కులకుం దోఁప భయాకులచిత్తలై విలపించువారలం జూచి
నీలాంబరుండు దనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 104

సీ. పిన్నతమ్మునిపల్కు లన్నియు నిజమయ్యె నదిగాక నకలంకుఁ డచ్యుతుండు
శరణాగతత్రాణబిరుదు దాల్చినమేటి శ్రీరమారమణుండు శేషశాయి
వేణునాదవినోది బాణాసురచ్ఛేది ఖగవాహనారూఢి కైటభారి
నరసఖుం డానందనందనుం డసురారి గోపికాలయవర్తి కృష్ణమూర్తి
తే. ఆత్మఁదలఁచిన నణువు బ్రహ్మాండమగును, క్షణములోపల జగ మెల్ల తృణము సేయు
నట్టిహరి పక్షపాతియైనందువలన, రక్కసులచేవి కీపరాక్రమము చెల్లె. 105

వ. అని గోపాలదేవుని మాహాత్మ్యంబు వర్ణించి మఱియును. 106

తే. ఇతనిఁ జేపట్టి పాండవుల్ బ్రతుకఁ గలరు, కౌరవేంద్రుఁడు మిక్కిలి గర్వియగుచు
సరకుసేయక కర్ణాది సహితముగను, జెడుట నిశ్చయమని యెంచి సీరపాణి. 107

సీ. అబ్జనాభునిపల్కు లాలకింపక నేను వెఱ్ఱినై శశిరేఖ విజయసుతున
కీయక పాపాత్ముఁ డిభపురేంద్రునితోడ వియ్యమందెద నంచు విఱ్ఱవీఁగి
చేసినకార్యంబుఁ జేసేత గుడిచితి హరిచిత్త మరయ లేనైతి ననుచుఁ
దనలోనె చింతించు తాలాంకు నీక్షించి వికవిక నగుచు గోవిందుఁ డనియె
తే. ప్రళయకాలంపురుద్రునిపగిది మింట, సంచరింపుచు మనమీఁదఁ జలము పట్టి
రాక్షసేంద్రుఁడు వచ్చిన రాజసుతుల, వసుధపైఁ గూల్చు గావున వగపుమాని. 108

క. అన్నా నాపల్కులు విను, కన్నియ శశిరేఖమనసు కవ్వడిసుతుపై
నున్నది సౌభద్రునకుం, గన్నియపైఁ గోర్కె గలదు కావున వారిన్. 109

క. ఎడబాపఁ దగదు నీకున్, గడుపాపము సంభవించుగతిఁ బో నేలా
యొడయఁడు మనశశిరేఖకు, వెడవిల్తుని బోలునట్టి విజయాత్మజుఁ డా. 110

తే. పరశురాము జయించిన బల్లిదునకు, వాయుభుగ్భూషణోత్తమవాహనునకుఁ
దుల్యుఁ డభిమన్యు లక్ష్మణ తుల్యుఁ జేయ, హస్తిమశకంబునకు సామ్యమనుట రామ.

వ. అని చెప్పి మధుసూదనుండు మఱియు నిట్లనియె. 112

క. సామంబునఁ జక్కంబడు, భీమునిసుతుఁ డంచుఁ బల్కె పీతాంబరుఁ డా
రాముని దోడ్కొని సంధికి, భూమిజను ల్మోదముఁ జెందఁ బోయెడువేళన్. 113

సీ. కరకంకణధ్వనుల్ గల్లుగల్లని మ్రోయ రమణీమణులు చామరములు వీవ
వందిమాగధులు కైవారము ల్గావింప నుర్విగీర్వాణు లాశీర్వదింప
వేత్రహస్తులు నూరువే లడఁకువతోడ బహుపరాకని బరాబరు లొనర్ప
డమరు వీణా మృదంగ ఢక్కాదివాద్యముల్ శ్రుతుల కంతంతకు సొంపొనర్ప

తే. తమ్ముఁ డత్యంతభక్తిఁ గైదండయొసఁగ, రత్నమయ మైనకొన్నిద్వారములు దాఁటి
పంకజాక్షుండు వేగమె బయలుదేరి, గట్టిగాఁ దానె దనుజున కిట్టులనియె. 114

సీ. ఓహో ఘటోత్కచ యోభీమనందన మెచ్చితి నీధైర్యలక్ష్మిమహిమ
రావణాసురుసాటి రణగరిష్ఠుఁడ వీవు నిన్ను సాధింపంగ నెవ్వఁడోపు
తమ్ముని కొఱకునై తత్క్షణంబున వచ్చి వనిత నెత్తుకపోయి వనముఁ జేర్చి
వెండియుఁ జనుదెంచి వేదండపురనాథు కండక్రొవ్వణఁగించి కర్ణు నొంచి
తే. పరిణయంబున కరుదెంచు ధరణిపతులఁ, జంపఁ జూచెద విది యేమిసాహసంబు
చలము సాధించుకొంటివి చాలుచాలు, రాక్షసేశ్వర దయయుంచి రమ్ము రమ్ము. 115

ఉ. కాలవిశేషము న్గనక గాండివిపత్నిని నిందురేఖకై
నీలపటంబుతాల్పు నవినీతిగఁ గొన్నివచించినందు కీ
యాలముఁ గల్గఁజేసితి వయారె విరోధము మామగారిపైఁ
జాలఁ గృపారసంబు నిడి సంధికి నమ్ము బకాంతకాత్మజా. 116

క. కల్లలు గా విని రాక్షస,వల్లభ నాపలుకు నమ్మి వచ్చితివేనిన్
ఉల్లము రంజిలఁ బార్థికిఁ, జెల్లెలు ముద్దుమంచఁ బెండ్లి జేసెద మింకన్. 117

క. అని పల్కిన గోవిందుని, మునుగని యాభీమసుతుఁడు ముకుళితకరుఁడై
వనరుహలోచన మాధవ, సనకసనుత వాసుదేవ సామజవరదా. 118

క. కందర్పజనక వినతా,నందనకంఖాణ నందనందన హరి గో
వింద జనార్దన నీకు, న్వందన మిదె వాసుదేవ వారిజనాభా. 119

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 120

సీ. పాకశాసనుపత్నియై గోవింద నీకు తోఁబుట్టువై నెగడినట్టి
యాసుభద్రను రాముఁ డాడరానటువంటి కఠినవాక్యము లాడి కౌరవులకు
రమణి నిచ్చెద నంచు రప్పించి వెంటనే పరిణయం బొనరింప భావ్య మగునె
మాబోఁటిపెద్దలు మేరఁ దప్పినయంత మాబోఁటిమూఢులమది దలంప
తే. నిబ్బరముఁ బట్టఁజాల దోనీరజాక్ష, సామమున కీవు రమ్మని ప్రేమచేతఁ
బిలిచినటువలె హలపాణి పిలువఁ డితఁడు, పిలువకుండిన నేనేల నలుగకుందు. 121

వ. కావున. 122

క. కౌరవుల వారివారలఁ, బోరున మర్దించి పిదప పురుషోత్తమ యీ
ద్వారకనగరముతోడన్, నీరధిలోఁ గలిపి పోదు నిమిషార్ధమునన్. 123

క. అని సింహనాద మొనరుచు, దనుజేంద్రునిఁ జూచి సీరి తగ నిట్లను నా
తనుజ యగు నిందురేఖను, దనుజేశ్వర రమ్ము నీదుతమ్మున కిత్తున్. 124

వ. అని పల్కి బలభద్రుఁడు ఘటోత్కచునితో మరియు నిట్లనియె. 125

క. శినివరుఁడు మాధవుండును, ననుదూఱుదు రదియుఁగాక నగరములోనన్
జనులెల్లఁ దిట్టుచుందురు, దనుజేశ్వర నీవు దానిఁ ద్రవ్వఁగ నేలా? 126

క. మీకంటెను బంధువు లేక, నా కెవ్వరు లేరు వినుము నా కపకీర్తిన్
రాకుండ నిటకు వచ్చిన, రాకొమరుల బ్రతుకఁ జూడు రాక్షసనాథా. 127

క. వలముని తాలుపు చెప్పిన, పలుకులు చెవి సోఁకనీక పాపాత్ముఁడనై
చెలియలి నవమానించిన, ఫలమంతయు నేఁడు నాకుఁ బ్రాప్తం బయ్యెన్. 128

క. లలనామణి శశిరేఖను, బలభిత్సుతసుతున కీక పాపాత్మకులౌ
తులువల కొసఁగినకతమునఁ, గలహము జన్మించెఁ గాక కలుగునె మనకున్. 129

వ. అని మఱియును. 130

క. ధరణీనాథు లనేకులు, పరిణయవీక్షార్థు లగుచు బహువేడుకతో
నరుదెంచినారు వీరిన్, కరుణారసపూర మొలుకఁ గావుము వత్సా. 131

క. అని పల్కిన బలరాముని, వినయోక్తుల కాత్మ నలరి వికవిక నగి య
ద్దనుజశిఖామణి వెండియు, నెనరూరఁగ నిట్టులనియె నీలాంబరుతోన్. 132

ఉ. మంజులమైననీవచనమాధురికి న్మది సంతసిల్లె నీ
కంజలి చేసి వేఁడెద హలాయుధ విన్నప మాలకించి యా
కుంజరపట్టణాధిపుని కూరిమితమ్ములఁ బుత్రమిత్రులన్
గంజదళాక్షుల న్వరుసఁ గ్రక్కునఁ బ్రోల్వెడలింపు మింతటన్. 133

వ. అని చెప్పిన ఘటోత్కచునివాక్యంబులకుఁ బ్రతి వచింపంజాలక తనసహోదరుండైన
సాత్యకిం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె. 134

ఉ. తమ్ముఁడ నీవు తత్క్షణమె దంతిపురేంద్రునిఁ దత్సహాయులన్
దమ్ములఁ బుత్రులన్ హితులఁ దామరసాప్తతనూభవాదులన్
బొమ్మని చెప్పి రమ్మనిన బుద్ధి పరా కని చెప్పి యప్పుడే
సమ్మదమందుచు న్వెడలి సాత్యకి వారలఁ జేరి యిట్లనెన్. 135

సీ. ఓరి దుర్యోధన యోజయద్రథ కర్ణ యోదుస్ససేన యోరోరిశల్య
ఓద్రోణనందన యోకృప వృషసేన యోసోమదత్త యోరోరిశకుని
ఓరిబాహ్లిక మీ రూరక మాయూరిపంచను బడి యేల పరితపింప
మెచ్చి మాపెద్దన్న మిముఁ దెచ్చినందుకు మీరు చావకయున్న మేలుచాలు
తే. ధార్తరాష్ట్రులు త్రొక్కినస్థానమెల్లఁ, దలఁచి చూడంగ నిర్ధూమధామ మగును
కేశవుని మీరు పలుమారు గేలిచేసి, నట్టిఫలమెల్ల ననుభవ మయ్యె మీకు. 136

వ. అని వెండియుం. 137

తే. ఇనుముతోఁగూడి తొలుత యగ్నీశ్వరునకు, దఱచు సమ్మెటదెబ్బలు తగిలినట్లు

మీరు పాపాత్ములగుట మాయూరుజొచ్చి, రాగ జనులకు శిలపెట్లు ప్రాప్తమయ్యె.

వ. కావున. 139

క. పనియేమి యిచట మీకుఁ, మనుజాధములార యింక మసలితిరేనిన్
దనుజశిఖామణి మిమ్ముఁ, దునుమాడుట నిశ్చయంబు దుర్గ్మతులారా. 140

క. అని శినిపౌత్త్రుఁడు పల్కిన, విని యొండొరు మోము లర్థిని వీక్షింపుచు న
జ్జననాథులు తమకాంతలఁ, గనుసైగలఁ బిల్చికొనుచుఁ గదలెడు వేళన్. 141

చ. కురుపతి మోము వంచుకొని కుందిన డెందముతోడ ద్వారకా
పురిపొలిమేరయు న్గడచిపోయెడు రాజును జూచి తమ్ములున్
తరుణులు పుత్త్రమిత్త్రులును దక్కినభూపతు లెల్ల భీతులై
కరిపురిత్రోవఁ బట్టుకొని గ్రక్కున నేగిరి యేమిచెప్పుదున్. 142

వ. ఆసమయంబున. 143

ఉ. అంతిపురాంగనల్ పలికి కౌర సుభద్ర యొనర్చుపుణ్యమున్
ఎంతనిచెప్పవచ్చు సుతు లింతపరాక్రము లాజ్ఞ మీరకన్
ఇంతటి కార్యము న్సలిపి రిట్టితనూజులు లేనిమాకు నీ
దంతిరథాశ్వసైన్యధనధాన్యవిశేషము లేల కాల్పనే ? 144

వ. అని మఱియు నిట్లని రర్జును డరణ్యంబున ముక్కంటితో నెక్కటిఁ బోరి పాశు
పతాస్త్రంబుఁ గొని కాలకేయాదినివాతకవచుల నిర్జించి పాకశాసనుచేత దివ్యాస్త్ర
లాభంబు నొందినట్టిబీభత్సునకుఁ బత్ని యగుటంజేసి వీరపత్నియు, కంస నరకాసుర
బాణాసురమర్దనుం డగురథాంగపాణితోఁబుట్టు వగుటంజేసి వీరసోదరియు, అభి
మన్యు ఘటోత్కచులకు మాత యగుటంజేసి వీరమాతయుఁ గావున సుభద్రపురా
కృతపుణ్యఫలం బెంతయని గణుతింతు మని కౌరవాంగన లొక్కరితో నొకరు భాషిం
చుచుం జనుచున్నసమయంబున. 145

సీ. భూసురుల్ గుంపులై పురిఁ బాసి పోవుచు నెక్కడిపెండ్లి వీఁ డేటిరాజు
క్షాత్త్రంబు వర్జించి సమరంబు సేయక యొక్కరక్కసునకై యోడి పార
వీనిసంభావన వీసమైనను లేదు సూపాన్నమెట్టిదో చూడలేదు
ఆజ్యభక్ష్యంబులు పూజ్యమైపోయెను జాలదెబ్బలు చాల లభ్యమాయె
తే. రాజరాజను పేరు యీరాజు కేల, ప్రథన మెందుకుఁ గరు లేల రథములేల
సాధనములేల హయములేల సైన్యమేల, యేల నిర్భాగ్యునకు రాజ్య మేల యేల. 146

సీ. అనినకొందఱువిప్రు లసురచే నీరాత్రి చావకుండిన మేలు చాలు చాలు
గుండ్లుదెబ్బలే కద్దా పెండ్లిసంభావన పదమని చెప్పుచుఁ బరువు లిడఁగ

వారాంగనామణు ల్వఁగుచు గుమిగూడి దిక్కుమాలిన పెండ్లి దీర్పరాఁగ
ముక్కుకోఁతలు గల్గె నక్కరో యింకేమి గతి యంచుఁ జింతించుకమలముఖులఁ
తే. జూచి యొకబోటి పలికె నోసుందరాంగి, తాళగాఁ డీల్గె సుతికాఁడు ధరణిఁగూలె
వరుస మద్దెలవాయించువాఁడు చచ్చె, సామజముచేతఁ బులిచేతఁ బాముచేత. 147

క. అని యిట్లు వారవనితలు, దనుజేంద్రునిభీతిఁ దవిలి తత్తరపడుచున్
మును వచ్చినమార్గంబునఁ, జని రందఱు గుంపులగుచు జగతీనాథా. 148

వ. ఇవ్విధంబునఁ గౌరవసైన్యంబునం గలజనంబులు శార్దూలంబుబారిం బడి వెడలుధేను
వులమాడ్కి కంఠీరవంబులం గని బెగడుగజంబులపగిది వృకంబులం గనినయజం
బులరీతి పలాయనం బగుట వీక్షించి భీష్మద్రోణులవాక్యంబు లుగ్గడించి దీనాననుం
డై చింతించుచున్న సుయోధనుం జూచి రాధేయుం డిట్లనియె. 149

సీ. మనుజాశనుఁడు పెక్కుమాయలు గల్పించి వారిదంబున డాఁగి వైరులకును
అంగంబుఁ జూపక దొంగపోరొనరించుకతమున జీవించెఁ గాక యెదుట
నిలిచి కయ్యముసేయ నిమిషమాత్రంబులోఁ బంపుదు సంయమిపట్టణమున
కదిగాక హరి పక్షపాతి యైనందున వానిపోకలు చెల్లె మానవేంద్ర
తే. మనకుఁ గౌంతేయులకు యుద్ధ మెనసినపుడు, పసిఁడివరయందుఁ జేర్చిన పాముతూపుఁ
బెఱికి పార్థునిఁ దక్కినధరణిపతుల, క్షణములోపలఁ బరిమార్చి ఋణముదీర్తు. 150

వ. అదియునుంగాక. 151

క. ఇంద్రజునికొడుకు కొసఁగిన, చంద్రానన తగదు మనకు సరిపోల్పఁగ రా
జేంద్ర మనలక్ష్మణునకును, సాంద్రముగాఁ గలదు చెలులు జగతీస్థలిలోన్. 152

వ. అనినఁ గృపాచార్యుండు కర్ణునితో నిట్లనియె. 153

సీ. భీమపుత్రునిచేతి పెట్టు కోర్వఁగలేక పిఱికివై చనువెంచి బిరుదుమాడ్కి
రజ్జుకూఁతలు గూసి రారాజునకు లేనియాశఁ గల్పించెద వంతెకాక
ఫాలనేత్రునితోడ బవరం బొనర్చినఁ బార్థుబారిని బడి బ్రతుకవశమె
ఆకిరీటికి నీకు నజగజంబులపలె నమరంగఁ దార్క్ష్యకాకములపగిదిఁ
తే. దారతమ్యంబు లెఱుఁగక తప్పుకూఁత, లేలఁ గూసెద విన్నవారి కిరపుగాను
పడముడియుఁ బార్థు లేకపై వెడలినపుడు, వాసవునకైన శక్యమె వారి గెలువ.

క. అనిన విని కర్ణుఁ డిట్లనుఁ, బనికిం గొఱగానియిట్టిపల్కులు పలుకన్
వినువారలెల్ల నవ్వరె, మనుజాధమ నీకుఁ దగదు మఱిమఱి పలుకన్. 155

క. జీవన మొసఁగెడురాజును, దైవముగా హృదయమందుఁ దలఁపక విరతం
బీవిధమున దూషింపుచుఁ, గావరమున శత్రుఁ బొగడుకపటాత్ములకున్. 156

వ. కృతఘ్నులను నాపుణ్యంబు గలుగు నని రారాజుం జూచి కర్ణుం డిట్లనియె. 157

క. అనిమొనఁ గార్ముక మెక్కిడి, ఘనశరములు నారిఁ దొడిగి కౌంతేయులతో
నని చేసినపుడు నన్నుం, గనుఁగొను మిపు డేలచెప్పఁ గౌరవనాథా. 158

క. అన విని కురుపతి కర్ణునిఁ, దనతమ్ముల సుతుల హితులఁ దద్దయుఁ బ్రీతిన్
గనుఁగొని కుశలం బడుగుచుఁ, జని తనపురిఁ జొచ్చె రాజు సందడిగొనఁగన్. 159

వ. ఇవ్విధంబున. 160

ఉ. ద్వారకఁ బాసి కౌరవులు తర్లినఁ జూచి ఘటోత్కచుండు కం
సారికి సీరికి న్వరుస సాఁగిలి మ్రొక్కి మహాత్ములార మీ
కూరిమి నాపయి న్నిలిపి కోరినకోరికెఁ దీర్చి బ్రోవుఁ డీ
సారికిఁ బోయివత్తు నని చయ్యనఁ దద్వనసీమ కేఁగినన్. 161

వ. ఆసమయంబున. 162

క. ఱెక్కలు విదలిచి యాకలు, ముక్కునఁ జక్కంగ దీడి ముదమున మోము
ల్నిక్కించి మిన్నుఁ జూచుచుఁ, గొక్కొరొకో యనుచుఁ గోళ్లు గూసె న్వరుసన్.

వ. తదనంతరంబు. 164

సీ. ప్రాగ్దిశాంగన తాల్చు బహురత్నభరితమౌ పదియాఱువన్నెలపదక మనఁగ
దినవిటుం డనువాఁడు దిక్కాంతకును బంపు మణిగణద్యుతుల రాకిణి యనంగఁ
గరిమె రాలింపుచుఁ గ్రక్కున మకరిపై సారసాప్తుఁడు పంపుచక్ర మనఁగ
గైరికద్యుతు లొల్కుఘనయశోకపుసుమసమితిఁ గూర్చినపరస్తబక మనఁగఁ

తే. దమముఁ దోలుచుఁ జక్రవాకముల కెల్లఁ, బరమసంతోష మొనరించి పద్మములకు
ముఖవికసనంబుఁ గావించి ముద మొనర్చి, యుదయశైలాగ్రమున భానుఁ డుద్భవించె.

వ. ఆసమయంబున ఘటోత్కచుండు హిడింబి సుభద్రలకు సాష్టాంగదండప్రణా
మంబు లాచరించి సౌభద్రుని గౌఁగిటం గ్రుచ్చి తాను పోయివచ్చినవృత్తాంతం
బాద్యంతంబు సవిస్తరంబుగా వినిపించిన విని సుభద్ర సంతోషసాగరంబునం దేలి
హైడింబున కిట్లనియె. 166

క. అన్నా నీకార్యము నే, నెన్నఁడు నివరించి చూచి యెఱుఁగను నేఁ డీ
కన్నియకొఱకై చూచితిఁ, గన్నులకును బండువయ్యెఁ గాదా నాకున్. 167

క. జననీజనకులు నిన్నున్, గని ముదమున నెత్తి పెంచి కడుమక్కువతో
మనిచినఋణంబుఁ బాపెదు, తనయుఁడు మఱి నీవె కాక దానవనాథా. 168

క. పసగలకురుసైన్యమునం, దసహాయులు గలరు వారి నని మొనలోనన్
దెసలకు గదిమితి వౌరా, యసురేశ్వర నీసమాన మవనిం గలరే. 169

క. మీతండ్రిగారు యీవిధ, మాతతముగ వినినఁ గోర్కె లబ్బె నటంచున్
చేతోమోదము నొందరె, మాతెఱఁగున వార లచట మారుతిపుత్రా. 170

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 171

క. తనయా దీర్ఘాయువు గ, మ్మని తా దీవించుతల్లిమధురోక్తులకున్
దనుజుఁడు మది ముద మందుచు, జననీమణిపాదములకు సాఁగిలి మ్రొక్కెన్. 172

క. ఈతెఱగున హైడింబుఁడు, మాతకుఁ దనసోదరునకు మఱఁదలిమదికిన్
బ్రీతి వహిల్లఁగఁ జేయుచు, పీతమనోవల్లినుఁ డగుచు వేడ్కతో నుండెన్. 173

వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 174

ఉ. ద్వారకవాసుఁ డై వెలయు దైవశిఖామణి రుక్మిణీమన
స్సారసభానుని న్వికచసారసలోచను మేలుకొల్ప శృం
గారవిలాసముల్ గలుగుకాంతలు భక్తులు రత్నమందిర
ద్వారముచెంగట న్నిలిచి దానవభంజనులీల లెన్నుచున్. 175

సీ. యాదవాన్వయవార్ధి మోదంబు నొందించు మిహిరకిరణప్రాయ మేలుకొనుము
పూతనచనుఁ ద్రావి భూమిపైఁ గూల్చిన మేదినీధరధీర మేలుకొనుము
షోడశాయుతగోపసుందరీలోలుఁ డై మీఱుచారువిహార మేలుకొనుము
గోవర్ధననగంబు గోరక్షణంబుకై కేలఁ దాల్చినదేవ మేలుకొనుము

తే. నీలనీరదరుచిదేహ మేలుకొనుము, ఫాలలోచనసుతశీల మేలుకొనుము
వాలితాకార మాధవ మేలుకొనుము, బాలగోపాల పరిపాల మేలుకొనుము. 176

క. అని యిట్లు మేలుకొల్పిన, విని దిగ్గన నిద్ర లేచి వేగంబున మ
జ్జనశాల కేఁగి యచ్చట, వనితామణు లందియిచ్చువారిం గొనుచున్. 177

సీ. స్నానంబుఁ గావించి సరిగంచుచేలంబు సవరించి తిరుమణి చక్కదిద్ది
తిరుచూర్ణతిలకంబుఁ దీర్చి పిమ్మట కార్యవిధు లొప్పఁగా సల్పి వేడ్క మిగుల
మణిహేమరుచిరహా మకుటంబు వెసఁ దాల్చి విమలవజ్రపుఁగుండలములు పెట్టి
పాకారిమణులచే భాసిల్లుబంగారు భుజకిరీటంబులు బొసఁగ నునిచి

తే. భర్మవసనంబు చుంగులు బారఁ గట్టి, చక్రశార్ఙ్గాదిసాధనచయముఁ దాల్చి
సఖులు తనవెంట నంటిరా సంతసమున, మధ్యకక్ష్యాంతరముఁ జేరె మాధవుండు.

వ. అట్టియెడ బలదేవసాత్యకిగదాక్రూరకృతవర్మోద్ధవాదులును సారణప్రద్యుమ్నసాం
బానిరుద్ధాదికుమారులును జోడచూపినం జూచి దామోదరుండు వారల నుచితపీఠం
బులఁ గూర్చుండ నియోగించి తదనంతరంబ బలభద్రసాత్యకులం బిలిచి సుభద్రా
భిమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చుట కంతఃపురకామినులతోఁ బ్రయాణసన్నాహంబు
సేయుం డనిన వార లాక్షణంబున రేవతీరుక్మిణీసత్యభామాదికాంతల రథంబు
లం జేర్చి తమతమరథంబు లారోహణంబు గావించి రాసమయంబున గోపాల

దేవుండు డెబ్బదిరెండుకక్ష్యాంతరంబులు గడిచి యేనుంగుమొగసాలకడ రథం బెక్కి ప్రయాణోన్ముఖుం డగుచు వెడలుసమయంబున. 179

సీ. కూర్చినముత్యాలగొడుగులనీడచే హంసమండలరశ్మి యడఁగిపోఁ
జామరంబులఁ బుట్టుజంఝానిలంబుచే నీలాంబుదంబులు నింగి కెగయ
వాజిరథోద్ధూతపాంసుజాలంబుచే భాస్కరుం డద్దంబుభాతిఁ దనర
గజబృందఘీంకారఘనవిరావంబుచేఁ బరగ దిక్కరులకు బధిర మొదవ

తే. సమరభీకర మగుసాధనములు పట్టి, శూరభటు లాయుధాస్త్రముల్ చుట్టు నడువ
వనజనాభుఁడు హైడింబువనముఁ జొచ్చె. 180

క. అంతట హైడింబుఁడు తా, నెంతో మది ముదము నొంది యిట్లని పలికెన్
దంతిరథాశ్వభటాళితోఁ, గంతునిగురుఁ డరుగుదెంచుకలకల మదిగో. 181

క. కరుణాకటాక్షవీక్షణుఁ, డరవిందదళాయతాక్షుఁ డరిమర్దనుఁ డా
గరుడతురంగుఁడు శ్రీహరి, మరచునె మనయందుఁ గలుగుమాలిమి తల్లీ. 182

క. అని యిట్లు పల్కుసమయంబున రాముఁడు కేశవుండు భూరితరంబౌ
దనుజుని గిరిగహ్వరముం, గనుఁగొని తమరథము లచట గ్రక్కున డిగినన్. 183

వ. ఇట్లు రథావతరణం బగురామకేశవులకు మ్రొక్కి ఘటోత్కచుండు మణిమయం బైనగుహాప్రదేశంబునకుం దోడ్కొనిపోయి కూర్చుండ నియోగించె నంత సుభద్రయుం జనుదెంచి తదగ్రజులకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లొనరించి యున్నంత రుక్మిణీదేవి మొదలైనకాంతలును బ్రద్యుమ్నాదికుమారులును గృతవర్మాక్రూరయుద్ధవాదులును దమతమరథంబులు డిగ్గి గుహాప్రదేశంబునకుం జని కూర్చుండి రాసమయంబున దీనానన యై యున్న సుభద్రం జూచి దామోదరుం డిట్లనియె.

క. పెద్దన్న పల్కుపల్కులు, ముద్దియ మదినుంచవలదు ముష్కరును నీ
వద్దు జయించెను కోపము, వద్దమ్మా విజయురాణి యోమృదుపాణీ. 185

క. క్షితిభృద్ధైర్యం బొప్పిన, యతులితరణరంగదక్షు లరిమర్దను లీ
సుతులుం గలిగిననీ వీ, గతిఁ బరిచింతింప నేల కమలదళాక్షీ. 186

క. భీమతనూజునిసాహస, మేమని వినుతింతుఁ గౌరవేంద్రుని శకునిం
దామరసాప్తతనూజుని, సామజపురిఁ జేర్చె నింత చాలదె తనకున్. 187

క. నీకోడలు నినుఁ జేరెను, నీకోరిక సఫల మయ్యె నిమిషార్ధములో
న కేమికొదువ తల్లీ, పాకారికుమారుఁ డాత్మపతియై యుండన్. 188

వ. అని మఱియును గోవిందుం డిట్లనియె. 189

సీ. అభిమన్యునకు హరిణాక్షికిఁ బరిణయం బొనరించుకొరకె కాదమి యిటకు
నిన్నుఁ దోడ్కొనిపోవ నీలాంబరుఁడు వచ్చె నని పల్కు కౌరవయాననముఁ జూచి

భద్రే భయాన సుభద్ర చేతులు మోడ్చి పంకజనాభ యీబలుఁడు నన్నుఁ
బలికినపలుకుల కలిగి పుత్రునితోడ రెండుదినంబులు రేయుఁబగలు

తే. నడచి యీఘోరవనమున నడవలేక. నలఁతచే నేను నిద్రించునంతలోన
నన్నదమ్ములభావంబు లరయలేక, ధీరు లీపుత్రు లిరువురు పోరిపోరి. 190

క. రోసంబున వీరిరువురు, భాసురకమలాసనాఖ్యబాణంబులఁ జే
రీసున నుపక్రమించిన, వ్యాసమహామౌనిసింహుఁ డడ్డం బగుచున్. 191

వ. వీరిరువురనడుమ నిలిచి భీమార్జునులకుమారు లని యెఱిఁగించి పారాశర్యుం డంతర్ధా
నంబు నొందిన ఘటోత్కచుం డభిమన్యుం గౌఁగిలించుకొని మద్వృత్తాంత
· · బాద్యంతంబు విని రోషారుణితనేత్రుండై ద్వారకాపురంబునకుం జని శశిరేఖం
దెచ్చినాఁ డని చెప్పి సుభద్ర గోవిందున కిట్లనియె. 192

సీ. ఈభీమనందనుం డింతిఁ దెచ్చిన దోకయొగ్గుగాఁ దోఁచిన నితనిఁ బ్రోవుఁ
డీశశిరేఖాఖ్య యిభరాజగామిని మీరె తోడ్కొనిపొందు మేము పాండు
తనయులు విహరించువనము కేఁగెదము నాసుతున కెచ్చటనైన సుదతి దొరకు
భాగ్యవంతులపుత్త్రి బడుగుల కేలబ్బు ధనవంతు లగుసుయోధనునిపట్టి

తే. కొసఁగి చేసిన సమవియ్య మొప్పు ననుచు, న్యాయనిష్ఠురవాక్యముల్ తోయజాక్షి
పలుక నాపల్కు విని బలభద్రుఁ డాత్మఁ, బుట్టువగపునఁ జెల్లెలి కిట్టులనియె. 193

క. పంకజలోచన నైవము, బొంకించిన బుద్ధి లేక బొంకితి విను నా
బొంకు తిరంబుగ నీహృ, త్పంకజమున నిల్పవలదు పార్థునియానన్. 194

సీ. నాకతంబున నీవు నగరంబు నెడబాసి భయదాటవులయందు బాధనొందు
పాపంబు పోవునే పడఁతి నీసుతునకుఁ బొసఁగఁ గన్యాదాన మొసఁగకున్న
నేను బార్థునకు మో మెట్లు చూపుదు నంచు విలపించుహరిఁ జూచి విజయురాణి
యేడ్చిన వీక్షించి యింతులందఱు నేడ్చి రది చూచి ప్రద్యుమ్నుఁ డాదిగాఁగ

తే. సాంబుఁ డనిరుద్ధుఁ డుద్ధవసాత్యకులును, గదుఁడు కృతవర్మ సారణు లన్నుఁగవల
నీరు పెట్టిన వీక్షించి నీరజాక్షుఁ, డూరడింపుచుఁ బార్థుని యువిద కనియె. 195

ఉ. చెల్లెల నీవు నీపగిదిఁ జింత వహింపఁగ నీరసాధనుం
డుల్లమునందు నెవ్వగపు నూర్జితమై పెనుపొందువేదనన్
జల్లనఁ గంట నీరిడియె సారసలోచన యీమహాత్ముఁడున్
దొల్లి వచించువాక్యములదోషము లెంచకుమమ్మ వేఁడెదన్. 196

సీ. అని యిట్లుపల్కిన హరిపల్కు లాలించి సంతసంబున సవ్యసాచిపత్ని
మాధవ నీవాక్యమధురామృతంబున మదినున్నతాపంబు మానె నాకు

బలభద్రుపుత్త్రి యీజలజారిరేఖను నిచ్చిన మఱియు మీ రివ్వకున్న
మేనమామలు మీరు మేనల్లుఁ డభిమన్యుఁ డన్నలు మీరు నే ననుజ ననుచుఁ
తే. కరయుగంబును ముకుళించి పరమభక్తి, వారిజోదర గోవింద వాసుదేవ
సుందరాకార గోపికాబృందలోల, పన్నగాశనకంఖాణ పరమపురుష. 197

వ. అని సుభద్ర బలభద్రుం జూచి యిట్లనియె. 198

క. నేరిచి నేరక చేసిన, నేరంబులు మఱచి నన్ను నెనరూరంగా
భూరికృపన్ రక్షింపవె, సీరాయుధ యంచుఁ బల్కె చెల్లెలితోడన్. 199

క. బలదేవుఁ డనియెఁ దల్లీ, తలఁపఁగ నీయందుఁ గలదె తప్పరయంగాఁ
దెలియక మూర్ఖత నిన్నుం, బలికినయాతప్పు నాది పద్మదళాక్షీ. 200

క. పురికిం జనుదెంచెద నని, కరివరదుం డాలకింప గ్రక్కున నాకున్
వర మొసఁగు మనిన విని యా, సరసిజముఖి పార్థురాణి సంతోషిత యై. 201

క. ఉన్నయెడ రాముపత్నియు, వెన్ననిసతు లరుగుదెంచి వినుము సుభద్రా
పన్నగమృగవినివేశము, లిన్నగముల సంచరింప నెందుకుఁ దల్లీ. 202

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 203

సీ. పురుషోత్తమునితోడఁబుట్టువై బీభత్సువనిత యై యీఘోరవనమునందు
తల్లిదండ్రులఁ బాసి తనయునితో నీవు గాసిఁ బొందఁగ నేల కమలనేత్ర
బలభద్రుఁ డత్యంతభక్తిఁ దోడ్కొనిపోవ వచ్చినాఁ డింక నీవగపు మాను
మెక్కడ లక్ష్మణుం డెక్కడ శశిరేఖ కాలిగోరుకుసాటి బోలఁ డతఁడు
తే. చూడ వీరిర్వురకు వీడు జోడు గాక, యిభపురేంద్రునిపట్టికి నీడుగాడు
సుదతి శశిరేఖ యభిమన్యుసొమ్ముగాని, యితరులకుఁ దక్కనేర దీయిందువదన. 204

క. అని యిట్లు వచించె లందఱు, మునుకొని బీభత్సుసతిని ముద మొనరింపన్
వినయోక్తులు పల్కిన విని, కనకాంగి సుభద్ర వారిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 205

వ. ఇట్లు కౌఁగిలించికొన్న సుభద్రం జూచి మఱియు నిట్లనిరి. 206

సీ. గహనసీమకు నీవు కదలినదాదిగా రాకేందుముఖి నిద్ర రాదు మాకు
అనిపల్కినంతలో నలివేణి యొక్కతె చనుదెంచి వినవమ్మ సారసాక్షి
యడవి కేఁగినవార్త లాలించినది మొద లాహార మింపుగా దనుచుఁ బలికె
నెండియు నొకబోటి విజయుపత్నిని జూచి చూచితి రారాజుసుతునిరూపు
తే. వానిరూపంబు తుడిచెఁబో వారిజాక్షి, వాయుసూనునిసుతుఁ డింతసేయకున్నఁ
బోలఁతి శశిరేఖ వ్యర్థమై పోవునమ్మ, కుక్క ముట్టినకుండ యై కుందరదన. 207

తే. అని వచించిన వారిజాసనలఁ జూచి, యలసుభద్రయు సంతోషజలధిఁ దేలి
యతిశయంబగుభక్తితో నతు లొనర్చి, వదినెగారికి నత్యంతముద మొనర్చె. 208

సీ. ఆసమయంబున నం దలివేణి శశిరేఖ చనుదెంచి జనకులచరణములకు
మ్రొక్కి నిలచిన తనముద్దుపుత్త్రినిఁ జూచి బలభద్రుఁ డానందభరితుఁ డగుచు
నాపుత్త్రి నాకూన నరభోజనుఁడు నిన్నుఁ దెచ్చినప్పుడు నెంత దిగులుపడితొ
మముఁ బాసి యీవనమధ్యదేశంబున నెట్లు నిద్రించితో యిందువదన
తే. శుభకరంబుగ నిను బార్థసుతున కిచ్చి, సిరులు విలసిల్లఁగాఁ బెండ్లిసేతు ననుచుఁ
బలుకుపలుకులు విని వచ్చి పార్థసుతుఁడు, హలికి హరికిని సాష్టాంగ మాచరించె.

వ. ఇట్లు సాష్టాంగనమస్కారంబు లొనరించిన సౌభద్రుం జూచి యత్యంత సంతోషంబుతో నీలాంబరుండు తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 210

సీ. కంతుజయంతసత్కూబరుల హసించు వరుస శృంగారంబు లరసిచూడ
శరజన్మగాంగేయజామదగ్న్యులఁ గేరు ఘనపరాక్రమశస్త్రకౌశలముల
అనిలనాగాంతకయహిరాజుల హసించు పటుతరం బగుబాహుబలమునందు
సద్బృందపూర్ణేందుచాదంతులను గేరు భాసురం బగుకీర్తిపటిమలందు
తే. అహహ యిటువంటియల్లుని నడవి కనిచి, కురునరేంద్రునిపుత్త్రునిఁ గోరినట్టి
బేలతనమును దనుఁ దానె తూలనాడి, భూరిబలుఁ డైనహైడింబుఁ బొగడి పొగడి.

వ. తనసహోదరుఁ డైనగోవిందుం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె. 212

ఉ. ద్వారక కేఁగుయత్న మిఁక దానవభంజన సేయవే యనన్
వారిజనాభుఁ డాక్షణమె వాయుసుతాత్మజుఁ జూచి వత్స నీ
భూరిపరాక్రమక్రమముఁ బూని నుతింపఁగ శేషుఁ డోపునే
ధారుణిఁ బాండుసూనులకు దైత్యశిఖామణి కీర్తిఁ దెచ్చితో. 213

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 214

క. దుస్తర మగుకార్యంబులు, నిస్తులశౌర్యంబుచేత నెరవేర్చినని
న్బ్రస్తుతిసేయఁగ బ్రహ్మకు, కస్తిగదా భీమపుత్త్ర ఘననిభగాత్రా. 215

క. అనుజునివైవాహికముం, గనుఁగొనఁగా రమ్ము లెమ్ము గ్రక్కున ననిన
న్నని కరములు ముకుళింపుచు, దనుజారికి నిట్టులనియెఁ దద్దయు భక్తిన్. 216

సీ. అప్పటప్పటికి నన్గొప్ప సేయఁగ నేల పాటించి వినుము నామాట యొకటి
అసురారి నీకృపారసము నాపై నిల్పుకతమున శాత్రవు ల్కదనమందు
కృపణులై నాచేత నపజయం బొందిరి అదిగాక పాండవు ల్విదితయశులు
నిను నమ్మి మిక్కిలి ఘనులైరి మాధవ యని పల్కి సాష్టాంగ మాచరించి
తే. బిడ్డ నర్పించి సౌభద్రుఁ బెండ్లిసేయఁ, బాటువడువారు మీరుండఁ బద్మనాభ
నేను రాకున్నఁ గార్యంబు నిలువనేర, దనిన విని పార్థనందనుం డాత్మఁ గుంది. 217

తే. అన్న రాఁడని చింతించునతనిహృదయ, మెఱిఁగి గోవిందుఁ డసురేంద్రు కరముఁ బట్టి
భీమసుత నీవు రాకున్నఁ బెండ్లి యేల, ననుచుఁ జింతించు నీతమ్ముఁ డదిగొ చూడు.

క. అనిన విని దానవేంద్రుఁడు, తనతమ్ముని మోముఁ జూచి తమ్ముఁడ నీతోఁ
జనుదెంచెదఁ జింతింపకు, మని వెండియు నిట్టు లనియె నభిమన్యునితోన్. 219

సీ. జనకు లడవి నున్న సమయంబులో సీతఁ బరిణయం బిపుడు సంప్రాప్తమయ్యె
తమ్ముఁడ నీభాగ్యదశ యేమిచెప్పుదు ననుచుఁ గన్నుల నీరు నతఁడు రాల్పఁ
జూచి పార్థునిరాణి జొటజొటఁ గన్నీరు రాల్చిన వీక్షించి రమణు లెల్లఁ
బొక్కుచు విలపింపఁ బురుషోత్తముఁడు చూచి చెల్లెల నీవిట్లు చింత సేయఁ
తే. గారణం బేమి వినవమ్మ కంబుకంఠి, సమయకాలంబు గడచిన యమతనూజుఁ
డాదిగాఁ గలపాండవు లరుగుదెంతు, రిపుడు శుభకార్య మెడసేయ నెందుకమ్మ.

క. అని గోవిందుఁడు పల్కిన, విని సోదరి వగపు మాని వేఱొక రీతిన్
తనమది సంతసమందుచు, తనయులమదిఁ జింతబాపె ధరణీనాథా. 221

సీ. అంత ఘటోత్కచుం డత్యంతసంతోషసహితుఁడై బలకృష్ణసాత్యకులకు
వారిభార్యలకును వరుస యాదవవీరవరులకు మఱి వారివనితలకును
దివ్యభూషణముల దివ్యాంబరంబుల దివ్యగంధంబుల దివ్యకుసుమ
ములను బూజలు సేసి ముదముతో మ్రొక్కిన భీమపుత్త్రునిఁ జూచి పెద్దప్రొద్దు
తే. నతఁడు చేసినసాహసం బాత్మ మెచ్చి, యోఘటోత్కచ వినుము ఈయుర్వియందు
ఘనుఁడవై వేయువర్షముల్ మనుమటంచు, వరుస దీవించి రప్పుడు వసుమతీంద్ర.

వ. ఆసమయంబున. 223

సీ. కమలాక్షుఁ డాఘటోత్కచుని గైదండఁ దనరథం బెక్కించుకొనియె నపుడు
బలభద్రుఁ డంత సౌభద్రసహితుఁడయి రథ మెక్కెఁ దక్కినరథికవరులు
తమతమరథములు తా మెక్కి తఱిఁ గాంత లంతఱు గుమిగూడి యాహిడింబి
మోము వీక్షింపుచు ముసిలిముత్తైదువ రమ్ము రమ్మని పిల్చి రథముఁ జేర్చి
తే. వారు తమతమయరదము లవ్వరుస నెక్కి, రంత బలరామకృష్ణు లాయడవిఁ బాసి
కడుజవంబున రథహారు ల్కరులు నడువఁ, బుడమి గంపింప ద్వారకాపురముఁ జేరి.

వ. ఏనుంగు మొగసాలకడ రథంబులు డిగ్గి నగరు ప్రవేశించి రామకృష్ణులు జననీజన
కులకు మ్రొక్కుసమయంబున సుభద్రాభిమన్యుఘటోత్కచు లరుదెంచి దేవకీవసు
దేవులకు మ్రొక్కినం జూచి దేవకీదేవి సుభద్ర కిట్లనియె. 225

క. పాపనిఁ దోడ్కొని హరిపైఁ, గోపంబున భీమ మైనఘోరాటవికిన్
ఏపగిదిఁ బోతివో గద, మాపైఁ గలమమత మాని మాపటివేళన్. 226

క. పన్నగమృగములఁ గనుఁగొని, పెన్నగములఁ గాంచి మదికి భీతి జనింపన్
వెన్నుని నన్నుఁ దలంచితొ, పున్నమశశితుల్యవదన పొక్కుచు మదిలోన్. 227

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 228

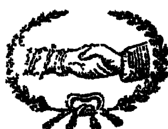
సీ. కాంతారమున నిన్నుఁ గామపాలుఁడు పల్కె పలుకులు మది నిల్పవలదమ్మ
ఇందీవరాక్షి మీ రితరులు గారు యీ హాలసాధను డన్న యనుజ వీవు
నెలతరో నీసొమ్ము నీయిల్లు చేరెను ప్రీతితో సుతునకుఁ బెండ్లిచేసి
నేఁడాదిగా నీవు నీకుమారుండును వెనుపొందుసిరులతో మనుఁ డటంచు

తే. దేవకీదేవి పార్థునిదేవిహృదయ, సంకటముఁ బాపి యభిమన్యు సంతసమునఁ
ఝుంచుదువ్వుచు ముద్దాడి సొంపు మిగుల, నిండు వేడుక మిన్నందుచుండె నపుడు.

క. అని చెప్పిన ముదమందుచు జనమేజయుఁ డిట్టులనియె సన్మునినాథా
వినవిన నామదిఁ గోరిక, ఘన మగుఁ దసరారె నవలికథ యెట్లనినన్. 230

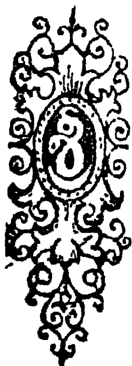
మత్తకోకిల. వాణిజాసనపంకజాసనవందితా నతపోషణా
ధారుణీధరతల్ప కేశవ దానవాన్వయశోషణా
నారదాదిమునీంద్రసన్నుత నాగభుగ్వరవాహనా
నీరజాక్ష కళింగమర్దన నీరదాంగ జనార్దనా. 231

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకార సుస్థిరామృతవాక్య జనితకవిత్వరత్నాకరవంశ పయః పారావార రాకాసుధాకరాంజనేయాఖ్య తనూజ అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైన శశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము

రాధాధరపరిమళ
సారామృతపానలోల సజ్జనపాలా
చారుమనీషాలోలా
సారసభవవినుతశీల స్వర్ణసుచేలా. 1

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

ఉ. సీరియుఁ జక్రియుం దెలిఁగి చెల్లెలిసూనువివాహయత్నులై
చారులఁ జూచి పట్టణముఁ జయ్యన సుందర మొప్పఁ జేసి బల్
సారసుగంధపుష్పముల సంగ్రహముల్ దగఁ జేయుఁ డంచు నా
కారుణికోత్తము లప్పలుక గ్రక్కున నేఁగిరి తత్ప్రయత్నులై. 3

సీ. ఆసమయంబునం దమరమునీంద్రుఁడౌ నారదుఁ డాత్మలో నవ్వుకొనుచు
నలఘుటోత్కచుశౌర్య మందందఁ దలచుచు నింపుగా వీణె మ్రోయించుకొనుచు
సారసాక్షుని దివ్యసంకీర్తనంబులు తోడిరాగంబుతోఁ బాడుకొనుచుఁ
బార్థపుత్త్రుని పెండ్లి బహువైభవంబుగాఁ జెలఁగుమార్గం బేను జేతు ననుచు
తే. గుసుకుపరువునఁ బోవుచు గోపురంబుఁ
గాంచి కాంచనవజ్రసంకలితమైన
మేటిమొగసాల గోపురా ల్దాఁటిపోయి
విమలమైనట్టి యింద్రనీలములచేత
డంబుమీఱిన కొలువుకూటంబుఁ జేరి. 4

సీ. కపిలమార్కండేయకౌశికజాబాలిమైత్రేయపర్వతమందపాల
కణ్వకుత్సవసిష్ఠకౌండిన్యవరతంతుజామదగ్నియగస్త్యశౌనకాత్రి
భార్గవగార్గేయపైలకశ్యపపుల్హాగాలవహారిదశ్వవాలఖిల్య
శుకమతంగవ్యాసబకదాల్భ్యమంకణశాండిల్యుఁ డాదియౌ సకలమునులు
తే. ధనదుఁ డనిలుండు నీశాన్యుఁ డనలుఁ డాది, సురలు యక్షులు కిన్నరు ల్చుట్టుఁగొలువ
నర్జునునితోడ నేకసింహాసనమున, నిండుకొలువున్నదేవతానేతఁ గాంచె. 5

వ. ఇట్లు కాంచి యేతెంచు నారదుం జూచి సుపర్వాధిపుం డర్జునసమేతంబుగా నెదురు వచ్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి సింహాస నాసీనుం జేసి సహస్రాక్షుం డిట్లనియె. 6

క. మునిసార్వభౌమ మీరల్, జనుదెంచిన నాదుపుట్టు సాఫల్యంబై
దనరారె ననుచు వెండియు, వినయంబున నిట్టు లనియె విబుధేశ్వరుఁడున్. 7

సీ. మాయజూదంబున మహి నెల్లఁ గోల్పోయి ద్వైతవనంబులో ధర్మజుండు
తమ్ములతోఁగూడ ద్రౌపదీసహితుఁడై ఘోర లశనముగఁ గుడుచు వేళఁ
బార్థుఁ డభవుతోడఁ బందికై పోరాడి పాశుపతాస్త్రంబుఁ బడసి మఱియు
దిక్పాలకులచేత దివ్యాస్త్రములుగొన్ని దత్త మందెద నంచుఁ దలఁచి వచ్చి
తే. దేవమానీంద్ర విను పెక్కుదినము లయ్యె, ధర్మజాదులవిధ మేమొ దుర్మదాంధుఁ
డాసుయోధనుఁ డదయుఁడై యాచరించు, దప్పుపను లేమొ వివరించిచెప్పుమనిన. 8

క. నావిని మునిశంకరుఁ డా, దేవేశునిఁ జూచి పలికె దివిజాధిప స
ద్భావముతో నీ వడిగిన, యీవిధ మెఱిఁగింతుఁ వినుఁడు అజ్ఞుఁ డీవున్. 9

సీ. పార్థపుత్రున కిచ్చు బలభద్రుపుత్త్రిని మందుఁ డా రారాజనందనునకు
నడిగి రమ్మని ధరామరులఁ బంపిన వారు పోయి తాలాంకునిపుత్త్రి నడుగ
నిచ్చెద నని మాట నిచ్చిన విని వచ్చి వెలఁది సుభద్ర తా వేఁడుకొనిన
తోడఁబుట్టును బెక్కుదుర్భాష లాడినఁ గోపించి యాయమకొడుకుతోడ
తే. వెడలి మిక్కిలిభయమున వనా నడవిఁజొచ్చి, రపుడు సౌభద్రుఁ డాఘటోత్కచునితోడ
సమర మొనరింప నంతలో సత్యసీంద్రుఁ, డలపరాశరనందనుం డరుగుదెంచి. 10

సీ. భీమార్జునులు గన్నబిడ్డలు మీరంచుఁ బల్కఁగా విని భీముపట్టి వచ్చి
పిన్నతల్లికి మ్రొక్కి పిమ్మటఁ దమ్మునిఁ గౌఁగిటఁ గదియించి గారవించి
ఘనభయంకరమైన వనభూములకు మీరు నేతెంచుటకు నేమిహేతు వనిన
విని సుభద్రాదేవి వివరించి చెప్పఁగా దానవుం డుగ్రుఁడై తత్క్షణంబ
తే. ద్వారవతి కేఁగి తాలాంకుతనుజఁ దెచ్చి, తనవనంబున ముదముతోఁ దరుణి డించి
మరలఁ జని తానె శశిరేఖమాడ్కి నుండి, లక్ష్మణునిగంతు వేయించి రాక్షసుండు.

వ. అంతటం బోక నాఘటోత్కచుం డనేకరూపంబులు దాల్చి దుర్యోధనాది కౌర వుల కపజయం బొనరించినం జూచి బలరాముం డాదానవుని జయింపం జని యలవి గాక దామోదరుం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకు శశిరేఖ నొసంగెద మని రామ కేశవులు ఘటోత్కచువనంబునకుం జని సుభద్రాభిమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చి సౌభ ద్రునకు వివాహప్రయత్నంబు నిశ్చయంబు జేసి రని చెప్పి నారదుండు బిడౌజుం జూచి మఱియు నిట్లనియె. 12

క. మనుమని వైవాహికమున్, గనుఁగొన దేవేంద్ర నీవు కడువిభవముతో
తనయుం డగుపార్థుఁ దోడ్కొని, చను మని వినిపింప సవ్యసాచికి మదిలోన్. 13

సీ. ముందుగాఁ బనపల్తి నిందించె నని చెప్ప రాజితంబై తోఁచె రౌద్రరసము
కొడుకుతో నిశివేళ నడవి కేఁగె నటన్న గణ్యమై తోఁచెఁ గారుణ్యరసము
అభిమన్యుఁ డసురేంద్రుఁ డని చేసి రనిచెప్ప బహుచిత్రముగఁ దోఁచె భయదరసము
అసురేంద్రుఁ డంగనాకృతి నుండె నని చెప్ప ధుర్యమై తోఁచె నాశ్చర్యరసము
తే. ఇంతిఁ గని లక్ష్మణుఁడు గంతు వేసె ననిన, నాకిరీటికిఁ దోఁచెఁ బో హాస్యరసము
మెచ్చి రాముఁడు ననుజఁ దోడ్తెచ్చె ననిన, సలలితంబుగఁ దోఁచెను శాంతరసము.

వ. ఇట్లర్జునుండు శాంతాత్ముం డగుచుఁ దనకుమారునివివాహంబు వీక్షించువాఁడై యోచించుచున్నసమయంబున నారదుం జూచి సుపర్వాధిపుం డిట్లనియె. 15

ఉ. దేవమునీంద్ర మంచిపని తెల్పితి రాత్మకు మోద మబ్బె రా
జీవదళాక్షునిన్ దివిజసేవితమూర్తిని జక్రపాణి శ్రీ
దేవుని దానవాంతకుని దీనదయాళునిఁ జూచుకోర్కె నై
రావత మెక్కి పోదు యదురాజులవీటికి దేవకోటితోన్. 16

క అని మఘవంతుఁడు పార్థుం, గనుఁగొని సౌభద్రు పెండ్లిఁ గనుఁగొను వేడ్కన్
వనజదళాక్షుని పురికిం, జనవలెఁ బయనంబు గమ్ము చయ్యనఁ బుత్త్రా. 17

సీ. అనిపల్కు నిర్జరాధిపుఁ జూచి విజయుండు వాసవ యిది వనవాసవేళ
గనుక నేవచ్చినఁ గౌంతేయపూర్వజుం డనుమానపడు ధర్మహానికొఱకు
అని సంశయగ్రస్తుఁడైనపార్థునిమదిసంశయం బెడబాపి శతమఖుండు
పత్నీసమేతుఁడై పార్థజయంతాదితనయులతోడఁ గౌదంతి నెక్కి
తే. కనకమణియుక్త మగుపుష్పకములమీఁద, సురలు మౌనీంద్రులెల్లను చుట్టు నడువ
నతిముదంబున రంభాదిసతులు గొలువ, వనజనాభునిపురి కేగె వాసవుండు. 18

వ. ఇట్లేఁగి ద్వారకాపురిసమీపవనంబున నిలిచి దేవదూతం బంపిన వాఁడుం జని రామకేశవులం జూచి పురందరుండు శచీసమేతంబుగా జయంతార్జునులతో నేతెంచినాఁ డనిన విని వార లత్యంతసంతోషంబునం బొంగలుచుండి రంత రుక్మిణీదేవి మొదలైన కాంత లాసుభద్రం జూచి తల్లీ! నీకోరికప్రకారంబునఁ బార్థుం డరుదెంచె నని పల్కుసమయంబున రామకృష్ణులు పుత్త్రమిత్త్రాదిబాంధవులతో జననీజనకులతో నభిమన్యుఘటోత్కచులతో రేవతీ రుక్మిణీ సత్యభామాది కాంతలతో నెదురేఁగి వారి వారికిం దగినయుపచారంబులు సేయుసమయంబున. 19

సీ. హైడింబుఁ డభిమన్యుఁ డరుదెంచి పార్థునిచరణంబులకు భక్తి వ్రాఁగి మ్రొక్కి
ముకుళితహస్తులై ముంగిట నిలిచిన ముద్దుపుత్త్రుల జూచి పెద్దప్రొద్దు

కౌఁగిటఁ గదియించి గ్రక్కునఁ దొడలపై నిడుకొని వారితో నిట్టులనియె
అన్నదమ్ములపుత్త్రు లని యెఱుఁగక మీరు భూరిరోషంబుతోఁ బోరి పోరి
తే. పరమునీంద్రు నిక్కృపచేత వసుధయందు, బ్రతికితిరి మిమ్ముఁ జూచెడిభాగ్య మబ్బె
నని ఘటోత్కచు వీక్షించి యర్జునుండు, పరమసంతోషభరితుఁ డై పలికె నపుడు.

ఉ. పోరున ధార్తరాష్ట్రులకు భూరిమదం బడఁగించి పిమ్మటన్
సీరికి మిక్కిలిన్ భయము చెందఁగఁ జేసిన నీపరాక్రమం
బౌర! నుతింప వ్యాళపతి కైనను శక్యము కాదటంచు నా
మారుతిపుత్త్రునిం బొగడి మక్కువతోడఁ గిరీటి యంతటన్. 21

క. పరమపరాక్రమపుత్త్రుల, మురిపంబున వాసవునకు మ్రొక్కించిన-చో
సురపతి సంతోషితుఁడై, కర మరుదుగఁ జూచె వేయుఁగన్నులతోడన్. 22

వ. తదనంతరంబ సహస్రాక్షుండు రామకేశవులం జూచి భవద్దర్శనార్థంబుగా ముని
బృందారకాది సంఘంబులతో నర్జునసమేతంబుగా నేతెంచితిమనిన గోపాలదేవుం
డిట్లనియె. 23

క. పురుహూత సురమునీశ్వర, పరివృతుఁ డై శచిజయంత పార్థాదులతోఁ
గర మరుదుగఁ జనుదెంచుట, పరముగ మా కింతకంటె భాగ్యము కలదే. 24

క. అని యిట్లు వెన్నుఁడాడిన, విని మది ముదమొందఁ జూచి వేల్పులదొర యా
వనజదళాక్షుని కిట్లను, దనుజాంతక మిమ్ముఁ జూడ ధన్యుఁడ నైతిన్. 25

క. అని యి ట్లమరాధిపుఁడున్, వనజాక్షుఁడు పల్కువేళ వాసవి వేడ్కన్
తనసతియొద్దకు నేఁగిన, ఘనవేణి సుభద్ర పార్థుఁ గనుఁగొని భక్తిన్. 26

వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యుధిష్ఠిరభీమనకులసహదేవాదిపాండవులను
ద్రుపదరాజపుత్త్రి యైన ద్రౌపదిం గుశలసమాచారంబు లడిగి పెన్నిధిం గనిన పేద
చందంబున సంతోషమగ్నమానస యై యుండె నప్పుడు. 27

సీ. అచ్యుతుం డాసురేంద్రాదులఁ దోడ్కొని పోయి వారల నెల్లఁ బొంకమైన
మందిరంబుల డించి మర్యాద లొనరించి యింద్రాణితోఁ గృష్ణుఁ డిట్టులనియె
పరిణయోత్సవకార్యపద్ధతుల్ జరిగింపు మన విని పౌలోమి యాత్మ నలరి
పార్థనందనునకుఁ బన్నీట జలకంబు గావించి దేవయోగ్యంబు లైన
తే. అంబరంబులు మణిభూషణములుదాల్చి, ముదముతోఁ బారిజాతమ్ముల్ముడిచి మఱియుం
దివ్యమైనట్టి కస్తూరితిలక మొప్పఁ, దీర్చి సఖులెల్ల వేడ్కతోఁ జేరిచూడ. 28

వ. అట్టిసమయంబున. 29

సీ. ముదముతో రుక్మిణి మొదలైనకాంతలు రేవతీసుత చంద్రరేఖ కెలమి
తలనంటి నలుఁగిడి తరువాత పన్నీట జలకంబు గావించి సరిగెపూల

చేలంబు ధరియించి లోలలోచన కురుల్ దువ్వి మేల్రాకిణి తొలుతఁ బెట్టి
కెంపులు నిండైనకేదిగె వెసఁ జేర్చి కొమరొప్పు సవరంపుఁగువ్వెఁ బెట్టి
తే. నిడుదలై జగ్గువెంట్రుకల్ జడ నమర్చి, చెక్కడపు పనులబిళ్లలు చెక్కి మఱియు
భాసురం బైనబొగడలు బావలీలు, నతులవజ్రాలకమ్మలు శ్రుతులఁ జేర్చి. 30

తే. రంగు లమరిన పైఠిణీరవికఁ దొడిగి, యాణిముత్యాలగూర్చినసరముఁ దాల్చి
సరిగె ముక్కరయును బన్నసరము తీఁగె, మొదలుగాఁగలసొమ్ములు పదిలపరచి. 31

తే. రమణు లీరీతి వేడ్కతో రామసుతకు, పరమశృంగార మొనరించి పరిణయంపుఁ
బడఁతిఁ గావించి ప్రీతితోఁ బద్మముఖులు, సంతసిల్లుచు విహరించు సమయమునను.

క. సురపతి గని వాచస్పతి, సురుచిర మగులగ్నవేళఁ జొచ్చె నటన్నన్
పరమామోదము నొందుచు, పురుహూతుం డిట్టులనియెఁ బురుషోత్తముతోన్. 33

చ. పరిణయవేళ వచ్చె నిఁకఁ బంకజలోచన జాగుసేయకన్
త్వరితము సేయు మంచు మఘవంతుఁడు చెప్పిన నాలకించి య
మ్మురరిపుఁ డన్నకుం దెలుప మోదము నొందుచు సీరసాధనుం
డురుతరవైభవం బెసఁగ నుత్సవయత్నము సేయుచుండఁగాన్. 34

సీ. ఇంద్రనీలప్రభ లీనుభూషణరుచుల్ చూడ్కికి మిరుమిట్లు జొనుపునదియు
పద్మరాగంబుల భాసిల్లుపదకంబు తప్పకనుదుటిపై నొప్పునదియు
హాటకమణిమయం బగునూపురధ్వనుల్ శ్రుతుల కానందంబు సేయునదియు
హిమగిరిశరదిందు హీరతారద్యుతు ల్నిరసించు కాంతుల నెగడునదియు
తే. నాల్గుకొమ్ముల విలసిల్లు నాగ మపుడు
దేవవిభునాజ్ఞ దివిజులు తెచ్చి నిలుప
నింద్రుఁ డభిమన్యు నెక్కించి హితులు సుతులు
వెంట నడువంగ ముదముతో వెడలి రపుడు. 35

వ. రంభోర్వశీమేనకాదికాంతలు నాట్యంబుసేయుచు ముందు నడువఁ గాంచననేత్ర
హస్తలు బరాబరు లొనరించుసమయంబున. 36

ఉ. అంతట రామకేశవు లహర్పతితేజు లరాతిభీకరుల్
సంతసచిత్తులై సుతులు సఖ్యులు తమ్ములు భూసురేంద్రులున్
ఇంతులు వెంబడి న్నడువ నింద్రకిరీటులు తోడరాఁగ న
త్యంతముదంబుతోఁ బరిణయాలయసీమకు నేఁగి రప్పుడున్. 37

క. బలరాముపత్ని రేవతి, బలభిత్సుతు సతిని జూచి బహువేడుకతోఁ
గలకాలము సాఘదికిన్, గలకోరికె ఫలిత మయ్యెఁ గమలదళాక్షీ. 38

వ. అని యిట్లు రేవతీదేవి సుభద్రతో నన్యోన్యసంభాషణంబులు సేయుచుండె నాసమయంబునం దొకరికొకరు క్షేమసమాచారంబు లడుగుచు గంధపుష్పంబు లొసంగుచున్నతఱి సైనేయుండు ఘటోత్కచుం డిగిచి కౌఁగిలించుకొని సరససంభాషణంబుల నాదరించె నప్పు డప్పురజనంబులు బకాంతకతనూజుం జూచి వానిసాహసధైర్యాదిగుణంబు లగ్గించుచు నిట్లని రమరేంద్రాదిబృందారకులం గనుఁగొంటిమి యింతకంటెను భాగ్యంబు గలదే యిట్టికార్యంబులు గావింపఁ గౌంతేయులకుం జెల్లుఁ గాని యితరులచేత నగునే యని పలుతెఱంగులఁ బలుకుచుండి రాసమయంబున. 39

సీ. అంతఁ బౌరోహితు లత్యంతముదముతోఁ జక్కఁగా స్వస్తివాచనము లెసఁగఁ
జదువ ముత్తైదువుల్ సంతోషచిత్తులై పరమకల్యాణము ల్పాడుచుండ
వందిమాగధులు కైవారముల్ గావింప నుర్వీగీర్వాణు లాశీర్వదింప
వారాంగనామణు ల్నాట్యము ల్గావింపఁ దాళమర్దలవాద్యతతులు చెలఁగ

తే. విమల మైనట్టికల్యాణవేదిఁ జేర, నరిగినప్పుడు మాధవుం డమరవిభుఁడు
తెరకు నిరుపార్శ్వముల నిల్చి రురుచెలిమి, నిండువేడుకమిన్నందుచుండి రపుడు.

క. సురపతిపౌరోహితుఁడున్, మురవైరిపురోహితుండు ముద మలరంగా
నిరువుర గోత్రాన్వయములు, సిరు లలరఁగఁ జెప్పువేళ సీరాయుధుఁడున్. 41

వ. సంతోషమగ్నమానసుండై యప్పుడు. 42

క. క్షత్త్రియకులశేఖరునకు, ధాత్రీధరధైర్యధుర్యధనునకు రిపురా
డ్జైత్రుఁ డగుపార్థి కెలమిన్, పుత్త్రీమణి నొసఁగె సురలు భూసురు లలరన్. 43

వ. అప్పు డవ్వధూవరులమధ్యంబునం దిడిన తెర వంచి రాసమయంబున. 44

క. అభిమన్యుఁ డింతిఁ జూచెన్, ఇభగామిని యతనిఁ జూచె నిరువురచూడ్కుల్
ప్రభ లొప్పుభూషణములై, యుభయులకుం దోఁచె నపుడు నుర్వీనాథా. 45

క. అంగజసముఁ డభిమన్యుం, డంగనకంఠంబునందు నతివేడుకతో
మంగళసూత్రముఁ గట్టెఁ దదంగన ముదమందఁ బార్థుఁ డానందింపన్. 46

క. అత్తఱి వేడ్కఁ వధూవరు, లెత్తినకరకంకణంబు లినరుచు లీనన్
ముత్తెముల దోయిటను నిడి, చిత్తము లలరంగఁ బ్రాలు శిరముల నిడఁగాన్. 47

వ. ఆసమయంబున సీరాయుధుం డవ్వధూవరుల కనేకమణిమయంబు లగుభూషణంబులును పట్టుపైఠిణీచేలంబులును త్రిసహస్రతురంగంబులును జతుస్సహస్రదాసీజనంబుల నొసంగె నంబుజాక్షుం డాఱువేలరథంబులును ద్విలక్షతురంగంబులును మూఁడువేల గజంబులును లక్షపదాతిజనంబుల నొసంగె దేవేంద్రుండు దేవయోగ్యంబు లైనభూషణాంబరంబులను నవగంధపారిజాతంబుల నొసంగె శచీదేవి యింద్రనీలప్రభాభాసితంబు లైనభూషణంబు లిచ్చె ఘటోత్కచుండు

కనకకిరీటాదికుండలంబు లొసంగెఁ దదనంతరం బవ్వధూవరులఁ బౌరోహితుం డౌదుంబరపీఠంబునఁ బ్రాఙ్ముఖాసీనులం గావించి సౌభద్రునిచే నాజ్యపూరంబులు వేల్పించి వీతిహోత్రునకుఁ బ్రదక్షిణంబు చేయించి ధ్రువాదిసప్తఋషుల నరుంధతి దర్శనంబు గావింప నియోగించి తత్పురోహితుం డయ్యురువురను బృహస్పతికి మ్రొక్కించి తదనంతరంబ నారదాదిమునీంద్రులకు భూసుర సమూహంబునకు సురేంద్రాదిదేవతలకు రామకేశవాదియాదవులకు సవ్యసాచికి న్వేర్వేఱ మ్రొక్కించిన వారలెల్ల నాశీర్వాదంబులు గావింప సౌభద్రుం డాశశిరేఖకరంబుపట్టి తోడ్కొని యంతఃపురంబునకుం బోవునెడ శశిరేఖశృంగారంబు రంభాదికాంత లాలోకించి యమ్మానినిసౌందర్యంబునకు సరిపోలం జాలమని లజ్జించుచుండి రివ్విధంబునఁ బరిణయంపు దినచతుష్టయానంతరంబున. 48

తే. అలవధూవరు లిరువుర నప్పు డొకటి, సేయుకోరికె సంతోషచిత్తు లగుచు
శచియు రేవతి రుక్మిణి సత్యభామ, మిత్రవిందాదికాంత లామిథునమునకు. 49

తే. శిరము మజ్జన మొనరించి జిలుఁగుచలువ, చేలమున నొత్తి తడి యార్చి చిక్కుతీసి
వెలకుమించినభూషణవితతు లిడుచు, పట్టుపైఠిణిచేలము గట్టి మఱియు. 50

క. పడకింటికిఁ బాలపాన్పును, గడుఁ బరిమళ మైనగంధకస్తురిలేపం
బెడతెగనితావిసుమములు, విడియము ఫలహారవస్తువితతులుఁ బరుసన్. 51

వ. కాంచనమణిమయంబు లైనపాత్రలం దిడి రుక్మిణీసత్యభామశచీదేవిమొదలైన కాంత లాసౌభద్రుని శయ్యాతలంబున నుండ నియోగించి తదనంతరంబ శశిరేఖం దోడ్కొనిపోయి సుభద్రానందనుచెంగట న్నిలిపి ముసిముసినగవులతోఁ గవాటబంధనంబు గావించి రాసమయంబున. 52

క. అలసౌభద్రుఁడు ముదమునఁ, గలకంఠికరంబుఁ బట్టి ఘనతల్పముపైఁ
బెలుచ న్దిగిచినఁ బయ్యెద, వలువ పెసం దొలఁగె నపుడు వనజాననకున్. 53

క. సిగ్గెడఁ బొడమినఁ బాన్పున, కొగ్గక నాలేమ సురత మొప్పక కరముల్
జగ్గున విదళింపుచుఁ జన, దిగ్గన సౌభద్రుఁ డరిగి తెంపున దానిన్. 54

క. కర మొడిసిపట్టి వినవే, కరిగామిని పూలతోఁట గా దిచ్చోటల్
గురుతుగఁ జల్లనిమిత్తము, బరతెంచియు ముంత దాఁచు పగి దిటఁ దోఁచెన్. 55

క. అని గేలిసేసి వనితల్, మనసిజకయ్యమునఁ గూడి మక్కువతోడన్
గనులార నిదుర నొందెను, విను మూర్వీనాథ యంత వేకువ యయ్యెన్. 56

వ. అంత. 57

క. తెలతెలవారెను బక్షులు, కలకల మని ధ్వను లొసంగె ఘనచక్రములు
న్విలసిల్లెఁ గమలముకుళము, లలరారె న్పూర్వశైల మరుణుఁడు పొడిచెన్. 58

సీ. ఆసమయంబునం దలివేణి తెలివొంది పతియాజ్ఞఁ గైకొని పాన్పు డిగ్గి
మోవికాటులతోడ మోముపై వ్రేలాడు పాటముంగురులతోఁ బాకజాక్షి
చెదరినకొప్పుతో జిటిలినగంధంపుఁబూఁతతో వాడినపూలతోడ
ముసిముసినగవుతో ముడివీడుపైటతో వెడలుచుఁ దడబడ నడుగులిడుచుఁ
తే. బుడమి జీరాడుకుచ్చెళ్ల నెడమచేతఁ, బట్టుకొని మందయాన యై యట్టె వచ్చి
నిందురేఖను గనుఁగొని యింతులెల్ల, గుట్టు లెడఁబాసి నవ్వుచు నిట్టులనిరి. 59

సీ. అద్దాలఁ గేరునీముద్దుచెక్కులమీఁదఁ గసికాటు లేదవే కంబుకంఠి
డంబుమీఱినదివ్యబింబంబు సరిపోల్చు మోవి వాడిన దేమె ముద్దుగుమ్మ
నిస్తులం బైనట్టికస్తూరితిలకంబు చిట్లిపోయిన దేమె సింహమధ్య
ఆణిముత్యంబులహారము ల్మిక్కిలి చిక్కుబొందిన వేమె చిగురుఁబోఁడి
తే. కుందసపుగిన్నెలను గేరుకుచములందు, వాఁడియై సోకునఖరేఖ లేదవమ్మ
కంచుకం బేలపగిలెనే యంచగమన, వంచనము లేక తెల్పవే వారిజాక్షి. 60

వ. అనిపల్కువారిజాక్షులం జూచి శశిరేఖ లజ్జించుచు ముసిముసిదరహాసంబుతో నచ్చోటు వాసి యంతఃపురంబునకుం జనియె నప్పుడంబుజాక్షుం డమరేంద్రప్రముఖు లైనగీర్వాణులతో నారదాదిమహామునిసంఘంబులతో సాత్యకికృతవర్మాదియాదవులతోఁ గొలువై యున్నసమయంబున దామోదరుం జూచి నారదమునీంద్రుం డిట్లని స్తుతియించె. 61

దండకము. శ్రీమానినీమానసాంభోజహంసాబ్జగర్భామరేంద్రాదిబృందారకస్తోత్రపాత్రా సుచారిత్ర రాజీవనేత్రా మురారీ పురారిప్రియా చక్రధారీ దినేంద్రాయుతానంత తేజా జగద్రక్షకా భక్తకల్పద్రుమా యాతుధానాన్వయాంభోదజంఝానిలా నీమహాచర్య లేమందు పో ముందు మీనాకృతి న్దాల్చి వారాశినిం జొచ్చి వేదాపహారు న్వాసం ద్రుంచి వేదంబు లాబ్రహ్మ కర్పింపవా కూర్మరూపంబుతో మందరాద్రి న్భరిం దాల్పవా దేవ భూదారమై స్వర్ణనేత్రు న్విదారింపవా నారసింహుండవై యాహిరణ్యాక్షుతోఁబుట్టువుం ద్రుంపవా కుబ్జరూపంబు వేఁపూని వైరోచనుం వేఁగఁ బాతాళముం జేర్పవా జామదగ్న్యుండవై రాజులం ద్రుంపవా భానువంశాబ్ధిచంద్రుండవై పఙ్క్తికంఠుం ధరన్గూల్చి భూజాతనుం దెచ్చి రాజ్యంబు పాలింపవా నందసూనుండవై వెన్నల న్మెక్కవా బుద్ధకల్క్యావతారంబులం దాల్పవా వాసుదేవా జగన్నాథ నే నెంతధన్యుండనో యీసురేంద్రాదిబృందారకు ల్మందు నేస్నాన మేదాన మేయోగ మేలాగు గావించినారో మిముం జూడఁగా గల్గె వైకుంఠవాసా నమస్తే నమస్తే నమః. 62

క. అని నారదుఁ డివ్విధమున, వనజాక్షుని సన్నుతించి వారిజసాక్షా
పనివినియెద మని పల్కుచు, మునిసంఘముతోడఁ జనియె ముద మలరారన్. 63

క. అమరేంద్రుఁ డంత ముదమునఁ, గమలోదరుమోము జూచి కరము మొగుచుచున్
సమరావతిపురమునకుఁ, గమలేశ్వర మమ్ముఁ బంపు కారుణ్యముతోన్. 64

క. అనియింద్రుఁ డాడుసమయంబున పార్థుఁడు శౌరిపాదపుష్కరములకు
న్వినయమున మ్రొక్కి దేవా, పనివినియెద నంచుఁ బల్కి పయనంబయ్యెన్. 65

వ. ఆసమయంబున. 66

క. నాకజులెల్లన్గొల్వగ, పాకరిపుం డరుగువేళఁ బార్థుం డమరా
నీకముతో శరచయములు, చేకొను సంకల్ప మాత్రఁ జేయుచు నేఁగెన్. 67

వ. ఇవ్విధంబున నింద్రార్జును లమరావతికిం జనినపిమ్మట హిడింబానందనుం డచ్చోటఁ గొన్నిదినంబు లుండి రామకృష్ణులకు సుభద్రాదేవికిన్ మ్రొక్కి సౌభద్రుం గౌఁగిలించుకొని గమనోన్ముఖుండై ద్వైతవనంబునకుం జని యుధిష్ఠిరభీమనకులసహదేవాదులకు ద్రౌపదికిం బ్రణామంబు లాచరించి ద్వారకాపురంబునం జరిగినవృత్తాంతం బాద్యంతంబు వినిపించిన విని యుధిష్ఠిరాదిపాండవులు సంతోషసాగరంబునం దేలి ఘటోత్కచునిపరాక్రమంబునకు మెచ్చి పార్థునిరాక నిరీక్షించుచుండి రని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 68

క. ఈకథ వినుజనములకున్, లోకప్రభుఁ డబ్జపత్రలోచనుఁ డమరా
నీకముఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁడు, ప్రాకటముగ సిరు లొసంగి భవములఁ బాపున్. 69

మత్తకోకిల. వేణునాదవినోద మాధవ వీరదానవమర్దనా
బాణబాహుసహస్రపర్వతపాకశాసనసాధనా
స్థాణుబాణ సుపర్ణవాహన సామజాధిపరక్షకా
క్షోణిభృద్ధర వారిజోదర సోమభాస్కరలోచనా. 70

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణపీఠ్‌ణాలంకారసుస్థిరామృతవాక్యజనితకవిత్వరత్నాకరవంశపయఃపారావారరాకాసుధాకరాంజనేయాఖ్యతనూజ అప్పప్ప నామధేయప్రణీతంబయినశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము సర్వంబును సంపూర్ణము.

శశిరేఖాపరిణయము సమాప్తము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1954.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్ర శ్రీమద్రామాయణము—శ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారిది, 3 సంపుటములు	...	15	0
డిటో 7 సంపుటములు	...	18	0
ఆంధ్రభాషార్ణవము	...	1	0
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటీక	...	1	4
ఉత్తరరామాయణము, చక్కానికూర్పు	...	6	0
ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమన	...	3	0
కవిరాజమనోరంజనము	...	1	4
కృష్ణదండకము	...	0	2
కవిగజాంకుశము	...	0	4
కవిజనరంజనము	...	0	12
కృష్ణరాయవిజయము	...	0	12
కళాపూర్ణోదయము, సూరనార్యునిది, లఘుటీకానుక్రమణికతో	...	5	8
కాశీఖండము, శ్రీనాథకవి	...	3	8
గజేంద్రమోక్షము, సటీక	...	0	10
గరుడోపాఖ్యానము, రామనామాత్యకవి	...	0	12
గద్యపద్యసంగ్రహము, విద్వాన్ జ. వే. సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారిది	...	0	12
గరుడాచలము - యక్షగానము, పెద్దచ్చు	...	0	4
గీతమంజరి, శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారిది	...	0	4
చాటుపద్యమణిమంజరి	...	1	12
చెన్నబసవపురాణము	...	1	8
ఛందోదర్పణము, (అనంతునిఛందస్సు)	...	2	0
జైమినీభారతము, పిల్లలమర్రి పినవీరభద్రకవి	...	2	8
దశావతారచరిత్ర	...	4	0
దసరాపద్యములు	...	0	8
దేశింగురాజుకథ (జంగంకథ)	...	0	8
ధనాభిరామము	...	0	12
ధ్రువోపాఖ్యానము, సటీక	...	0	12
నరసభూపాలీయము, సటీక	...	3	0
నృసింహపురాణము, క్రొత్తకూర్పు	...	[illegible]	8
నలోపాఖ్యానము, సటీక	...	0	12
నలచరిత్ర, ద్విపద, క్యాలికోబైండు	...	2	4
నాచికేతోపాఖ్యానము, పిక్కిలి మల్లికార్జునకవి	...	1	0

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
నిర్వచనోత్తరరామాయణము ...	2	8
నీతిపద్యసంగ్రహము, సటిప్పణము ...	0	6
నీతిచంద్రిక, శ్రీ చిన్నయసూరిగారిది ...	0	12
,, టీకతో ...	1	4
నీలాసుందరీపరిణయము ...	0	12
పంచతంత్రము, వేంకటనాథరాజకవి ...	2	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, పింగళిసూరన ...	2	0
పారిజాతాపహరణము, చిన్నసైజు ...	1	0
డిటో టీక ...	5	0
పాండురంగమాహాత్మ్యము, లఘుటీక, క్యాలికో బైండు ...	6	8
బసవపురాణము, ద్విపద, చిన్నసైజు ...	4	8
భక్తిరసశతకసంపుటము I. 20 శతకములు ...	3	0
,, II ,, ...	3	0
,, III ,, ...	3	0
నీతిశతకసంపుటము ...	అచ్చు	
బిల్హణీయము ...	1	4
భాస్కరరామాయణము ...	8	0
భారతసావిత్రి ...	0	2
భగవద్గీతా కందార్థములు ...	1	4
,, పద్యకావ్యము, శ్రీగోపీనాథము వేంకటకవికృతము ...	1	4
భోగినీదండకము ...	0	2
మనుచరిత్ర, వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిగారి వ్యాఖ్యానముతో చిన్నసైజున మేలుకాగితములమీద ముద్రితము ...	5	0
మల్లభూపాలీయము, నీతిశతకము, ఎలకూచి బాలసరస్వతిది, వేదము లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి టీకతో ...	1	0
యయాతిచరిత్ర, పొన్నికంటి తెలగనార్య ...	2	0
డిటో అకొండి వ్యాసమూర్తిగారిది ...	0	3
రత్నపరీక్ష, సాంధ్రతాత్పర్యము ...	0	6
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద ...	6	0
రంగరాయచరిత్రము ...	1	0
రాఘవపాండవీయము, సటీక ...	4	0

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
పోస్టుబాక్సు 1872, మద్రాసు. 1.